

بررسی موانع و تدوین راهکارهای عملیاتی تحقق شعار
سال در خراسان جنوبی: تمرکز بر تقویت سرمایه‌گذاری
برای تولید با رویکرد برش دستگاهی

اداره کل امور
اقتصادی و دارایی
خراسان جنوبی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی

اداره کل امور اقتصادی و دارایی خراسان جنوبی

سری گزارش‌های تحلیلی اقتصاد استان خراسان جنوبی

عنوان گزارش

بررسی موانع و تدوین راهکارهای عملیاتی تحقق شعار سال در
خراسان جنوبی: تمرکز بر تقویت سرمایه‌گذاری برای تولید با
رویکرد برش دستگاہی

معاونت اقتصادی - تیرماه ۱۴۰۴

به نام خدا

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش	بررسی موانع و تدوین راهکارهای عملیاتی تحقق شعار سال در خراسان جنوبی: تمرکز بر تقویت سرمایه‌گذاری برای تولید با رویکرد برش دستگاہی
مجری	اداره کل امور اقتصادی و دارایی خراسان جنوبی
مدیر طرح	مرتضی ذاکریان
همکاران	محسن مودی، حسین شرفی، یعقوب فاطمی زردان
تاریخ انتشار	تیرماه ۱۴۰۴

فهرست مطالب

چکیده.....	۸
۱. مقدمه.....	۹
۲. ضرورت و بیان مساله.....	۱۰
۳. تعریف واژگان.....	۱۱
۴. مبانی نظری.....	۱۱
۴-۱. سرمایه‌گذاری به‌عنوان پیشران کلیدی اقتصاد.....	۱۱
۴-۲. مفهوم «تولید» در گفتمان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران.....	۱۳
۵. مطالعات و پیشینه تحقیق.....	۱۴
۶. روش تحقیق.....	۱۵
۷. یافته‌های پژوهش.....	۱۵
پارک علم و فناوری؛ چالش‌های پیش روی شرکت‌های دانش بنیان استان.....	۱۶
۱. ضعف در جذب سرمایه و تأمین مالی.....	۱۶
۲. فقدان زیرساخت‌های تولید مقیاس‌پذیر.....	۱۷
۳. مشکلات حقوقی، مالیاتی و بیمه‌ای.....	۱۷
۴. ضعف در دسترسی به بازار.....	۱۸
۵. کمبود منابع انسانی متخصص.....	۱۸
چالش‌های بخش کشاورزی.....	۱۸
۱. سازمان جهاد کشاورزی استان.....	۱۸
۲. سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان.....	۱۹
۳. اداره کل دامپزشکی استان خراسان جنوبی.....	۲۰
چالش‌های بخش صنعت و معدن.....	۲۰
چالش‌های بخش خدمات.....	۲۲
چالش‌های بخش تجارت خارجی.....	۲۴
چالش‌های بخش زیرساختی استان.....	۲۶
۸. نتیجه‌گیری و ارائه توصیه‌های سیاستی.....	۲۸
شرکت‌های دانش بنیان.....	۲۹

۲۹	پارک علم و فناوری
۳۱	بخش کشاورزی و دامپروری استان
۳۱	جهاد کشاورزی
۳۳	سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی
۳۵	بخش صنعت و معدن
۳۵	اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان
۳۷	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان
۳۸	شرکت شهرک‌های صنعتی
۴۰	بخش خدمات
۴۰	اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان
۴۳	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان
۴۵	اداره کل امور عشایر خراسان جنوبی
۴۹	تعاون روستایی استان
۵۳	اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای
۵۴	اداره کل دامپزشکی استان
۵۶	سازمان استاندارد استان
۵۸	فرهنگ و ارشاد اسلامی
۶۰	بخش تجارت خارجی
۶۰	اداره کل گمرک استان
۶۱	منطقه ویژه بیرجند
۶۴	بخش زیرساختی
۶۴	اداره کل راه و شهرسازی
۶۶	اداره کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای
۶۷	شرکت گاز استان
۶۹	شرکت آب و فاضلاب استان
۷۱	شرکت آب منطقه ای استان
۷۲	سازمان محیط زیست استان

منابع و مآخذ.....	۷۴
پیوست ۱) برنامه عملیاتی دستگاههای اجرایی استان در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ (گزارش سه ماهه اول ۱۴۰۴).....	۷۷
پیوست ۲) وضعیت تولید و سرمایه گذاری در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ (گزارش سه ماهه اول ۱۴۰۴).....	۸۶

فهرست جداول

- جدول (۱) محورهای شش‌گانه برنامه عملیاتی برای توسعه شرکت های دانش بنیان استان ۳۱
- جدول (۲) اطلاعات کارخانجات نیمه فعال و یا راکد حوزه تعاون روستایی خراسان جنوبی ۵۱
- جدول (۳) اطلاعات برنامه ها و اقدامات تعاون روستایی خراسان جنوبی در حوزه شهرستانهای مرزی ۵۲

بررسی موانع و تدوین راهکارهای عملیاتی تحقق شعار سال در خراسان جنوبی: تمرکز بر تقویت سرمایه‌گذاری برای تولید با رویکرد برش دستگاهی

چکیده

تحقق شعار سال ۱۴۰۴ با محوریت «سرمایه‌گذاری برای تولید» به‌عنوان یک راهبرد کلان در توسعه پایدار استان خراسان جنوبی، مستلزم شناخت دقیق موانع موجود و ارائه راهکارهای عملیاتی با رویکرد دستگاه‌محور است. در شرایطی که استان خراسان جنوبی از ظرفیت‌های متنوع در بخش‌های کشاورزی، معدن، صنعت، خدمات، تجارت خارجی و زیرساخت برخوردار است، اما سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها با چالش‌های متعددی روبروست که مانع از بالفعل شدن این پتانسیل‌ها شده‌اند. هدف این گزارش، تحلیل این موانع و ارائه راهکارهای کاربردی برای افزایش سرمایه‌گذاری در تولید به منظور تحقق شعار سال، از طریق بررسی میدانی و مصاحبه‌های تخصصی با کارشناسان دستگاه‌های اجرایی است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در بخش کشاورزی، مهم‌ترین چالش‌ها شامل کمبود منابع آبی، ضعف بهره‌وری، نبود زنجیره ارزش و ناترازی سیاست‌های حمایتی است. در بخش صنعت و معدن، مشکلاتی همچون تعدد مجوزها، ضعف در زیرساخت شهرک‌های صنعتی، کمبود منابع مالی و ناهماهنگی بین نهادهای مرتبط مشاهده شد. حوزه خدمات با چالش‌هایی چون فقدان برند، پراکندگی فعالیت‌ها، ضعف زیرساخت گردشگری و نبود مهارت متناسب با بازار مواجه است. در حوزه تجارت خارجی، کمبود زیرساخت‌های مرزی، عدم تکمیل منطقه ویژه اقتصادی، و نبود لجستیک صادراتی از موانع اصلی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. همچنین در حوزه زیرساختی، مشکلاتی از قبیل عدم توازن توسعه‌ای در شبکه راه، محدودیت در تأمین برق و گاز پایدار، چالش‌های تأمین آب و فرایندهای زمان‌بر زیست‌محیطی شناسایی شد. این چالش‌ها نه تنها از جذب سرمایه‌گذاران جدید جلوگیری می‌کنند، بلکه موجب فرار سرمایه‌های موجود نیز شده‌اند. در نهایت، کلیه دستگاه‌های اجرایی استان در پاسخ به مطالبه تحقق شعار سال، اقدام به تدوین و ارائه برنامه‌های عملیاتی کردند که این برنامه‌ها با برش دستگاهی در پنج حوزه کشاورزی، صنعت و معدن، خدمات، تجارت خارجی و زیرساختی گردآوری و تحلیل شده و می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری برای سیاست‌گذاران استانی قرار گیرد.

واژگان کلیدی: سرمایه‌گذاری تولیدمحور، موانع نهادی و اجرایی، برش دستگاهی، راهبردهای استانی توسعه، تحقق شعار سال ۱۴۰۴

در سال‌های اخیر، تأکید بر ضرورت تحول در ساختار اقتصادی کشور، به‌ویژه در حوزه سرمایه‌گذاری و تولید، به یکی از محورهای اساسی سیاست‌گذاری‌های کلان تبدیل شده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی در سال ۱۴۰۴، شعار «سرمایه‌گذاری برای تولید» را به‌عنوان راهبرد محوری کشور معرفی کردند. این شعار نه تنها بیانگر اهمیت افزایش سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد است، بلکه ناظر به این حقیقت مهم است که تحقق رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی پایدار، کاهش فقر و افزایش بهره‌وری بدون رونق تولید و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی امکان‌پذیر نیست (سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۴۰۲). سرمایه‌گذاری به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی رشد اقتصادی در ادبیات اقتصادی شناخته می‌شود. طبق نظریه‌های رشد درون‌زا^۱، از جمله مدل رومر^۲ (۱۹۹۰)، افزایش سرمایه‌گذاری در فناوری، زیرساخت‌ها و نیروی انسانی می‌تواند منجر به افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید و ارتقای سطح رفاه اقتصادی شود. در همین راستا، بانک جهانی در گزارش سهولت انجام کسب و کار^۳ تأکید می‌کند که کشورها برای جذب سرمایه‌گذاری مؤثر، باید زیرساخت‌های حمایتی، قوانین تسهیل‌گر و نهادهای اجرایی کارآمدی داشته باشند (بانک جهانی، ۲۰۲۰). ایران نیز برای تحقق چشم‌اندازهای کلان اقتصادی خود، ناگزیر از ارتقاء این مؤلفه‌هاست.

در این میان، استان خراسان جنوبی به‌عنوان یکی از مناطق کم‌برخوردار اما دارای ظرفیت‌های بالقوه بالا در بخش‌های کشاورزی، معدن، انرژی‌های نو، گردشگری و مرز رسمی، جایگاه ویژه‌ای در سیاست‌گذاری‌های توسعه‌ای کشور دارد. اما واقعیت آن است که این استان با چالش‌های ساختاری و مزمن متعددی مواجه است که روند سرمایه‌گذاری در آن را با کندی مواجه ساخته است. برخی از مهم‌ترین چالش‌ها عبارتند از ضعف زیرساخت‌های زیربنایی (راه، آب، انرژی)، فاصله از بازارهای مصرف اصلی کشور، کمبود منابع مالی دولتی و خصوصی، سطح پایین تقاضای مؤثر داخلی، مشکلات در نظام بانکی استان و عدم انگیزه کافی بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری‌های کلان در مناطق کم‌جمعیت و خشک. علاوه بر این، ناهمگونی در توزیع اعتبارات و برنامه‌ریزی‌های غیربومی در سال‌های گذشته باعث شده است که برخی سیاست‌ها در سطح استان، اثرگذاری لازم را نداشته باشند. از این رو، اتخاذ راهبردهای عملیاتی مبتنی بر شرایط واقعی استان و مشارکت فعال دستگاه‌های اجرایی در قالب «برش دستگاهی» ضرورت می‌یابد. به بیان دیگر، دستگاه‌های اجرایی استان، هر کدام متناسب با وظایف قانونی، مأموریت سازمانی و ظرفیت‌های موجود، نقش مستقیمی در تسهیل یا مانع‌زدایی از مسیر سرمایه‌گذاری و تولید دارند. به عبارتی دیگر، تحقق شعار سال، تنها با صدور بخشنامه‌های کلی یا شعارهای عمومی حاصل نخواهد شد؛ بلکه نیازمند تعریف برنامه‌های مشخص، عملیاتی و مبتنی بر اقتضائات محلی در سطوح بخشی و نهادی است. تجربه کشورهای در حال توسعه نیز نشان می‌دهد که بدون تمرکز بر برنامه‌های منطقه‌ای و تقویت دستگاه‌های اجرایی محلی، توسعه اقتصادی پایدار و متوازن تحقق نخواهد یافت (تودارو و اسمت^۴، ۲۰۲۰). به همین دلیل، در این پژوهش، با رویکرد میدانی و مبتنی بر گفت‌وگو با مدیران و کارشناسان دستگاه‌های

۱ . Endogenous Growth Theories

۲ . Romer

۳ . Ease of Doing Business

۴ . Todaro & Smith

اجرایی خراسان جنوبی، سعی شده است راهکارهای عینی و قابل پیاده‌سازی برای هریک از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط استخراج شود. این راهکارها با هدف تسریع در فرآیند سرمایه‌گذاری، کاهش بروکراسی، تقویت زیرساخت‌های حمایتی، ارتقای شفافیت، گسترش تعامل با بخش خصوصی، اصلاح مقررات و ایجاد انگیزه برای تولید، تدوین شده‌اند.

۲. ضرورت و بیان مساله

سرمایه‌گذاری برای تولید که به عنوان شعار سال ۱۴۰۴ مطرح شده است، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارهای تحقق توسعه اقتصادی پایدار در کشور به شمار می‌رود. با این حال، تحقق این شعار نیازمند رویکردی دقیق، هدفمند و چندبعدی است که تنها با اجرای کلی و فراگیر آن نمی‌توان به نتایج مطلوب دست یافت. در این میان، ضرورت دارد که بررسی سرمایه‌گذاری برای تولید نه به صورت منفرد و جداگانه، بلکه با رویکردی دستگاهی و آمایشی دنبال شود تا بتوان از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل هر بخش و هر منطقه به بهترین نحو بهره‌برداری کرد و مسیر رشد و توسعه اقتصادی را هموارتر ساخت. رویکرد دستگاهی به معنای تعریف دقیق وظایف و نقش‌ها برای نهادها و سازمان‌های مختلف ذی‌ربط است تا هر کدام بر اساس مأموریت تخصصی خود بتوانند به شکلی هماهنگ و هم‌افزا در جذب هدایت سرمایه‌گذاری‌ها فعالیت کنند. به عنوان نمونه، وزارت جهاد کشاورزی با تمرکز بر توسعه زیرساخت‌ها و صنایع تبدیلی در بخش کشاورزی می‌تواند ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری را در مناطق روستایی و کشاورزی افزایش دهد، وزارت صنعت و معدن با اولویت‌دهی به شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تسهیل صدور مجوزها نقش کلیدی در جذب سرمایه‌گذاری صنعتی ایفا می‌کند و وزارت امور اقتصادی و دارایی با سیاست‌گذاری‌های مالی و اعتباری و بهبود فضای کسب‌وکار، زمینه‌ساز ورود منابع مالی به بخش‌های تولیدی می‌شود. در کنار این موضوع، نقش سازمان‌های استانی، اتاق‌های بازرگانی و بخش خصوصی نیز نباید نادیده گرفته شود، چرا که هماهنگی و هم‌افزایی میان این نهادها برای اجرای سیاست‌های سرمایه‌گذاری ضروری است و فقدان آن می‌تواند به تداخل، اتلاف منابع و عدم تحقق اهداف منجر شود. از سوی دیگر، اهمیت رویکرد آمایشی یا منطقه‌ای در بررسی و پیاده‌سازی سرمایه‌گذاری برای تولید به علت تنوع اقلیمی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی استان‌ها و مناطق مختلف کشور است. شرایط، نیازها، فرصت‌ها و محدودیت‌های هر استان با دیگری متفاوت است و در نتیجه استراتژی‌های سرمایه‌گذاری نیز باید متناسب با این تفاوت‌ها تنظیم شوند. استان‌هایی مانند خراسان جنوبی که با چالش‌هایی چون کمبود زیرساخت، پراکندگی جغرافیایی، محدودیت منابع آب و خاک و ضعف تقاضا روبه‌رو هستند، به توجه و حمایت ویژه‌تری نیاز دارند.

به عبارتی، می‌توان گفت تحقق شعار سال ۱۴۰۴ نیازمند تدوین و اجرای برنامه‌های جامع و هم‌افزا در سطح دستگاه‌ها و مناطق است که هم به ظرفیت‌های تولیدی توجه داشته باشند و هم به شرایط و نیازهای آمایشی مناطق مختلف کشور. تنها با چنین رویکردی می‌توان از سرمایه‌گذاری‌ها بهترین بهره‌برداری را داشت و مسیر توسعه اقتصادی را به شکلی پایدار و متوازن پیش برد. لذا تاکید بر بررسی سرمایه‌گذاری برای تولید به صورت دستگاهی و آمایشی نه صرفاً یک ضرورت فنی و برنامه‌ریزی، بلکه یک اصل راهبردی برای مدیریت بهینه منابع، تحقق عدالت منطقه‌ای و توسعه فراگیر اقتصادی به شمار می‌رود. این رویکرد، می‌تواند استان‌های کم‌برخوردار را در برابر چالش‌های متعدد مقاوم‌تر کرده و زمینه را برای شکوفایی ظرفیت‌های بالقوه آن‌ها فراهم آورد و در عین حال، استان‌های برخوردار را در مسیر

رشد و توسعه سریع تر و مؤثرتر قرار دهد. در همین راستا، با همکاری دستگاه های اجرایی استان اقدام به تدوین برنامه های عملیاتی و مجموعه اقدامات آن دستگاه ها در جهت تحقق شعار سال ۱۴۰۴ گردید.

۳. تعریف واژگان

۱. **تولید:** تولید فرایندی اقتصادی و فنی است که طی آن نهاده های مختلف مانند نیروی کار، سرمایه، مواد اولیه و فناوری به کار گرفته می شوند تا کالا یا خدمتی دارای ارزش اقتصادی ایجاد شود. تولید می تواند در قالب های مختلفی مانند کشاورزی، صنعتی، خدماتی یا هنری تحقق یابد و هدف نهایی آن، پاسخ به نیازهای بازار، افزایش ثروت ملی و بهبود سطح رفاه عمومی است.

۲. **سرمایه گذاری:** سرمایه گذاری عبارت است از تخصیص منابع مالی، انسانی یا فنی به فعالیتهای یا پروژه هایی با هدف کسب بازدهی اقتصادی در آینده. سرمایه گذاری می تواند در قالب های مختلفی مانند سرمایه گذاری داخلی یا خارجی، مستقیم یا غیرمستقیم، دولتی یا خصوصی انجام شود و نقش مهمی در توسعه اقتصادی، افزایش اشتغال و ارتقاء بهره وری دارد.

۳. **سرمایه گذاری تولیدمحور:** سرمایه گذاری تولیدمحور نوعی از سرمایه گذاری است که منابع مالی و اقتصادی را مستقیماً به بخش های مولد اقتصاد مانند صنعت، کشاورزی، انرژی، فناوری یا زیرساخت ها هدایت می کند. این نوع سرمایه گذاری به جای تمرکز صرف بر سود مالی، در پی خلق ارزش افزوده، ایجاد اشتغال پایدار، بومی سازی فناوری و ارتقاء توان رقابتی اقتصاد ملی است. سرمایه گذاری تولیدمحور نقطه مقابل سرمایه گذاری های صرفاً سودمحور یا سفته بازانه است.

۴. **برش دستگاهی:** برش دستگاهی به رویکردی تحلیلی در مدیریت و سیاست گذاری اطلاق می شود که در آن عملکرد، چالش ها، ظرفیت ها و برنامه های هر یک از دستگاه های اجرایی به تفکیک مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرد برش دستگاهی به تصمیم گیران امکان می دهد سیاست ها را هدفمند، اولویت بندی شده و بر مبنای مسئولیت های نهادی هر دستگاه طراحی و پیاده سازی کنند.

۴. مبانی نظری

۴-۱. سرمایه گذاری به عنوان پیشران کلیدی اقتصاد

در ادبیات اقتصاد کلان، سرمایه گذاری یکی از مؤثرترین عوامل تحریک تقاضای کل، افزایش ظرفیت تولید، و رشد بلندمدت اقتصادی محسوب می شود. بر اساس نظریه های رشد کلاسیک و نئوکلاسیک، انباشت سرمایه یکی از عوامل اصلی رشد پایدار است که از طریق افزایش موجودی سرمایه فیزیکی، زیرساختی و انسانی، توان تولیدی یک کشور را

ارتقاء می‌بخشد. به‌ویژه در مدل رشد سولو^۱ (۱۹۵۶) افزایش سرمایه‌گذاری منجر به افزایش تولید سرانه در کوتاه‌مدت و پایداری رشد در بلندمدت می‌شود، هرچند در بلندمدت به شرط وجود پیشرفت فناوری، می‌توان بازدهی سرمایه‌گذاری را حفظ کرد. بنابراین، سرمایه‌گذاری نه فقط در زمان حال، بلکه در آینده نیز نقش‌آفرینی می‌کند و بنیان توسعه اقتصادی را شکل می‌دهد. از منظر تقاضای کل، سرمایه‌گذاری یکی از چهار مؤلفه اصلی آن (مصرف، سرمایه‌گذاری، مخارج دولت و صادرات خالص) است که تغییرات آن تأثیرات مضاعفی بر سطح تولید و اشتغال دارد. نظریه کینزی به‌ویژه بر همین نقش تأکید دارد. جان مینارد کینز (۱۹۳۶) در کتاب معروف خود "نظریه عمومی اشتغال، بهره و پول" بیان می‌کند که سرمایه‌گذاری یکی از بی‌ثبات‌ترین اما مهم‌ترین عوامل در تغییرات کوتاه‌مدت GDP است، چرا که سرمایه‌گذاری به شدت تحت تأثیر انتظارات و اعتماد فعالان اقتصادی قرار دارد و تغییر آن‌ها می‌تواند چرخه‌های اقتصادی را تقویت یا تضعیف کند. به همین دلیل، دولت‌ها در شرایط رکودی معمولاً با سیاست‌های تحریک سرمایه‌گذاری مانند کاهش نرخ بهره، ارائه یارانه و تضمین‌های اعتباری، تلاش می‌کنند چرخ اقتصاد را به گردش درآورند.

علاوه بر این، دیدگاه‌های جدیدتری بر سرمایه‌گذاری تأکید دارند که فراتر از سرمایه‌گذاری فیزیکی است. نظریه رشد درون‌زا^۲ که توسط پل رومر (۱۹۹۰) و رابرت لوکاس (۱۹۸۸) توسعه یافته، نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی، دانش، نوآوری و تحقیق و توسعه (R&D) حتی تأثیر قوی‌تری نسبت به سرمایه‌گذاری فیزیکی بر رشد اقتصادی دارد. این نوع سرمایه‌گذاری نه تنها موجب ارتقاء بهره‌وری می‌شود، بلکه بازدهی فزاینده دارد و به کشورها اجازه می‌دهد با تکیه بر دانش بومی و فناوری، جایگاه خود را در اقتصاد جهانی ارتقاء دهند. برای مثال، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال، هوش مصنوعی، و انرژی‌های تجدیدپذیر در حال تبدیل شدن به شاخص‌های جدید قدرت اقتصادی در قرن ۲۱ هستند.

بر اساس گزارش‌های بانک جهانی و سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، سرمایه‌گذاری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه نه تنها یک ابزار اقتصادی، بلکه یک عامل نهادساز و تحول‌آفرین در ساختار بازار، دولت و جامعه محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاری موجب شکل‌گیری تقاضا برای خدمات قانونی، مالی، آموزشی و فناورانه شده و در عین حال به شفاف‌سازی، ایجاد رقابت و بهبود حکمرانی اقتصادی کمک می‌کند. به همین علت، در بسیاری از سیاست‌های توسعه‌ای، هدف‌گذاری رشد اقتصادی بدون طراحی مکانیزم‌های پایدار برای تحریک سرمایه‌گذاری مؤثر، عملاً ناکارآمد خواهد بود. در ایران، سهم پایین سرمایه‌گذاری از تولید ناخالص داخلی در دهه اخیر، که در برخی سال‌ها به کمتر از ۲۰ درصد رسیده است، یکی از عوامل اصلی کندی رشد اقتصادی و ضعف اشتغال پایدار محسوب می‌شود (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲). کاهش تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، فرسایش زیرساخت‌ها، و جایگزینی سرمایه‌گذاری‌های غیرمولد به جای سرمایه‌گذاری‌های مولد، چالش‌هایی جدی برای حرکت به سمت توسعه پایدار به شمار می‌آیند. برای بازگشت به مسیر رشد، لازم است سیاست‌گذاری‌ها به گونه‌ای طراحی شود که هم از نظر محیط نهادی و هم از نظر مشوق‌های اقتصادی، مسیر سرمایه‌گذاری در تولید، فناوری، نیروی انسانی و زیرساخت را تسهیل کند.

۱ . Solow

۲ . Endogenous Growth Theory

۴-۲. مفهوم «تولید» در گفتمان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران

مفهوم «تولید» در گفتمان اقتصادی جمهوری اسلامی، فراتر از تعاریف رایج در اقتصاد متعارف قرار می‌گیرد و تنها به معنای تولید کالا و خدمات برای کسب سود اقتصادی نیست. در این گفتمان، «تولید» یک مفهوم راهبردی و تمدنی است که در قلب منظومه فکری انقلاب اسلامی جای دارد و در پیوندی عمیق با استقلال اقتصادی، عدالت اجتماعی، امنیت ملی، و احیای تمدن اسلامی تعریف می‌شود. از این منظر، تولید نه فقط یک ضرورت اقتصادی، بلکه یک رسالت انقلابی و فرهنگی برای رهایی از وابستگی، غلبه بر استضعاف و تقویت پایه‌های اقتدار ملی است.

نگاهی به بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی طی دو دهه اخیر، نشان می‌دهد که تولید نه تنها به عنوان عامل اشتغال و رشد اقتصادی، بلکه به عنوان رکن استقلال و عزت ملی مورد تأکید قرار گرفته است. به عنوان مثال، ایشان در سال ۱۳۹۸ تصریح می‌کنند: «اگر تولید را در کشور رونق دهیم، بسیاری از مشکلات معیشتی مردم، اشتغال جوانان و حتی وابستگی به بیگانگان کاهش می‌یابد». این نگاه چندوجهی به تولید، باعث شده است که از سال ۱۳۸۷ تاکنون، بیش از ۱۲ شعار سال حول محورهایی چون «تولید ملی»، «اقتصاد مقاومتی»، «تولید دانش‌بنیان»، «رونق تولید» و «رشد تولید» شکل بگیرد، که همه نشان از جایگاه بنیادی این مفهوم در گفتمان جمهوری اسلامی دارد (نگاهداری، ۱۴۰۲). این روند مفهومی بیانگر آن است که رهبر انقلاب تولید را نه یک مسئله مقطعی، بلکه مسئله‌ای راهبردی و اولویت‌دار در حل مشکلات اقتصادی کشور می‌دانند. به‌ویژه در سال‌های اخیر، با توجه به فشار تحریم‌ها و محدودیت‌های ارزی، تأکید بر رشد تولید به عنوان محور اصلی مقاومت اقتصادی بیش از پیش برجسته شده است. ایشان در پیام نوروزی سال ۱۴۰۴ نیز تصریح می‌کنند که: «تولید کلید حل بسیاری از مشکلات اقتصادی کشور از جمله تورم و بیکاری است، و اگر تولید ملی رشد کند، وابستگی کاهش می‌یابد، صادرات افزایش می‌یابد و درآمد ملی بالا می‌رود». این تأکید مکرر بر تولید در نام‌گذاری سالانه، نشان‌دهنده مرکزیت یافتن تولید در سیاست‌گذاری کلان اقتصادی جمهوری اسلامی و لزوم شکل‌گیری اجماع ملی برای تحقق آن است.

از سوی دیگر، در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲) که توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، تولید نقش مرکزی دارد. در این سند، تولید به مثابه یک ابزار مقاوم‌سازی اقتصاد در برابر تکانه‌های خارجی و داخلی، تحریم‌ها، و فشارهای ساختاری نظام سلطه تعریف شده است. بندهای متعدد این سیاست‌ها (مانند توسعه کارآفرینی، افزایش بهره‌وری، تقویت تولید صادرات‌محور، مردمی‌سازی اقتصاد، و تأکید بر اقتصاد دانش‌بنیان) همگی حاکی از نگاه عمیق به تولید به عنوان زیربنای استقلال اقتصادی کشور هستند. در واقع، اقتصاد مقاومتی، اقتصاد تولیدمحور است؛ نه اقتصاد مصرف‌گرا، دلال‌محور یا وابسته به واردات. در گفتمان انقلاب اسلامی، تولید باید دانش‌بنیان، درون‌زا، مردمی و عدالت‌محور باشد. به همین دلیل، تولید در چارچوب این گفتمان، با مفاهیم گسترده‌تری نظیر خودکفایی، حمایت از تولید داخلی، مردمی‌سازی ثروت، توزیع عادلانه منابع و جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانگان گره خورده است. تفاوت اساسی این نگاه با الگوهای نئولیبرال در این است که تولید در جمهوری اسلامی صرفاً تابع مکانیزم‌های بازار نیست، بلکه امری راهبردی است که سیاست‌گذار موظف به حمایت از آن، هدایت منابع به سمت آن، و حفاظت از آن در برابر تهاجمات داخلی و خارجی است.

در اسناد رسمی مانند سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ نیز تولید به عنوان زیربنای تحقق ایران قدرتمند، پیشرفته و الهام‌بخش تعریف شده است. طبق این سند، ایران باید به جایگاهی دست یابد که در منطقه، قدرت اول اقتصادی، علمی و فناوری

شود و این هدف جز از طریق سرمایه‌گذاری در تولید و توسعه ظرفیت‌های درونی امکان‌پذیر نیست. همچنین در قوانین مهمی مانند قانون جهش تولید دانش‌بنیان و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله، تولید نه تنها در بخش صنعت بلکه در بخش کشاورزی، انرژی، خدمات نوآورانه و فناوری اطلاعات مورد حمایت راهبردی قرار گرفته است. افزون بر این، در گفتمان اقتصادی جمهوری اسلامی، تولید صرفاً جنبه فیزیکی ندارد، بلکه می‌تواند به تولید فکری، فرهنگی و نرم نیز بسط داده شود. در این چارچوب، تولید اندیشه، علم، محتوا، رسانه و فرهنگ نیز بخشی از راهبرد اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شود. همان‌طور که تولید کالا و خدمات موجب تقویت استقلال اقتصادی است، تولید علم و فرهنگ نیز استقلال فکری و هویتی جامعه را تضمین می‌کند. به تعبیر رهبر انقلاب، «تولید فقط کارخانه و مزرعه نیست؛ تولید فکر، تولید فرهنگ، تولید امنیت و حتی تولید الگوی سبک زندگی هم هست». در نتیجه، مفهوم تولید در جمهوری اسلامی ایران، ترکیبی از اهداف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و تمدنی است. این نگاه برخلاف الگوهای صرفاً سرمایه‌محور در اقتصادهای غربی، بر نقش تولید در ارتقاء کرامت انسانی، تقویت مشارکت اجتماعی، توازن منطقه‌ای، و تحقق عدالت تأکید دارد. تولید در این گفتمان، یک راهبرد تمدنی برای پایه‌گذاری جامعه اسلامی مقتدر و مقاوم در برابر سلطه جهانی است.

۵. مطالعات و پیشینه تحقیق

حسین‌زاده (۱۴۰۳) با هدف بررسی اثر مخارج سرمایه‌گذاری بر تولید و اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصاد ایران، از تکنیک تجزیه ساختاری در مدل داده-ستانده استفاده کرد. پژوهش وی نشان داد که افزایش حجم کل سرمایه‌گذاری (با ثبات ترکیب) منجر به افزایش تولید کل بخش‌های اقتصاد و افزایش اشتغال می‌شود، اما تغییر در ترکیب سرمایه‌گذاری (با ثبات حجم) باعث کاهش تولید و اشتغال در کل اقتصاد می‌گردد. بر اساس نتایج، ترکیب نامناسب سرمایه‌گذاری اثر منفی بر رشد تولید و اشتغال دارد و به همین دلیل پیشنهاد شده سرمایه‌گذاری باید در بخش‌هایی متمرکز شود که دارای ضرایب بالاتر در تولید و اشتغال باشند تا رشد اقتصادی پایدار تحقق یابد.

رضوی (۱۴۰۳) در پژوهشی با هدف بررسی و پیشنهاد روش‌های کارا برای سرمایه‌گذاری و تأمین مالی در پروژه‌های نگهداشت و افزایش تولید نفت کشور، پس از شناسایی روش‌های موجود تأمین مالی با استفاده از پنل خبرگان و تحلیل مضمون، معیارهای انتخاب بهترین روش تأمین مالی را وزن‌دهی و رتبه‌بندی کرد. یافته‌ها نشان دادند که ریسک‌پذیری تأمین‌کننده منابع، انطباق زمان بازپرداخت با جریان نقدی و انعطاف‌پذیری پذیرش تضامین مهم‌ترین معیارهای انتخاب روش تأمین مالی هستند. در نهایت، تأمین مالی از طریق صندوق پروژه، منابع داخل شرکت و اوراق صکوک به عنوان روش‌های برتر پیشنهاد شدند که می‌توانند نقش مؤثری در حفظ سطح تولید نفت و گاز داشته باشند.

عندلیب و صادقی شاهدانی (۱۳۹۸) در تحقیق خود با هدف شناسایی و رتبه‌بندی موانع اقتصادی سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای اساسی کشاورزی به بررسی عوامل بازدارنده پرداختند. این مطالعه با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی، موانع اقتصادی مؤثر بر سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای اساسی کشاورزی را اولویت‌بندی کرد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که «بی‌ثباتی و ناموزون بودن سیاست‌های واردات و بازرگانی»، «ضعف نظام بانکی در تأمین مالی» و

«عدم تعیین استراتژی حمایت از کالاهای سرمایه‌ای کشاورزی» از مهم‌ترین موانع اقتصادی سرمایه‌گذاری در این حوزه به شمار می‌روند که رفع این موانع برای تحقق خودکفایی و تقویت تولید داخلی ضروری است.

موهبتی زهان و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با هدف بررسی چالش‌های حقوقی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در تولید و ساخت دارو، با روش تحلیل قوانین و مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش، مجوزها و مراحل مورد نیاز سرمایه‌گذاری را استخراج و اثرات آن‌ها بر تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی را تحلیل کردند. نتایج نشان داد که پراکندگی قوانین، تعدد مجوزها و مراحل پیچیده جذب سرمایه‌گذاری خارجی را دشوار می‌سازد. همچنین، محدودیت‌های موجود در اجرای قانون اصل ۴۴ و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، اثربخشی لازم را نداشته است. پژوهشگران به الکترونیکی کردن فرایند صدور مجوزها و تدوین قوانین جامع به‌عنوان راهکارهای بهبود وضعیت اشاره کردند.

انتظاریان و سنجرى (۱۳۹۲) در پژوهش خود با هدف بررسی تأثیر کیفیت تولیدات بر افزایش سرمایه‌گذاری در بخش تولید، به تحلیل نقش کیفیت در حفظ بقاء و پایداری بنگاه‌های تولیدی پرداختند. این مطالعه نشان داد که کیفیت بالا، به عنوان عامل اصلی حمایت از تولید ملی، موجب رقابت‌پذیری بیشتر محصولات داخلی و توسعه فرهنگ استفاده از کالای ایرانی می‌شود. همچنین، کیفیت پایین محصولات داخلی که همراه با قیمت تمام شده بالا است، باعث کاهش توان رقابت در بازار و در نتیجه کاهش سرمایه‌گذاری در بخش تولید می‌شود. نتایج این پژوهش بر اهمیت ارتقاء کیفیت به عنوان کلید موفقیت شرکت‌ها و محرک افزایش سرمایه‌گذاری در تولید تأکید دارد و تأکید می‌کند که سیاست‌گذاران برای حمایت از تولید ملی باید اولویت خود را بر ارتقاء کیفیت بگذارند.

۶. روش تحقیق

روش تحقیق این گزارش از نوع کاربردی است، چرا که هدف اصلی آن احصاء و ارائه راهکارهای عملیاتی دستگاه‌های اجرایی در راستای حمایت از سرمایه‌گذاری و تولید به منظور تحقق شعار سال در استان خراسان جنوبی می‌باشد. رویکرد تحقیق توصیفی-کیفی است و تمرکز آن بر شناخت دقیق و تحلیل عمیق نقش و عملکرد دستگاه‌های اجرایی مرتبط با سرمایه‌گذاری در تولید است. اطلاعات مورد نیاز این پژوهش به روش میدانی گردآوری شده‌اند و این امر از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با کارشناسان و مسئولان دستگاه‌های اجرایی استان خراسان جنوبی انجام پذیرفته است (فایل‌های پیوست). انتخاب این روش امکان بررسی دقیق و جامع مشکلات، موانع و ظرفیت‌های موجود را فراهم کرده و با بهره‌گیری از نظرات تخصصی، راهکارهای متناسب و قابل اجرا برای تسهیل سرمایه‌گذاری و ارتقای تولید در استان استخراج شده است. این شیوه تحقیق باعث شده است تحلیل‌ها بر مبنای واقعیت‌های میدانی و تجربیات کارشناسی باشد و بدین ترتیب، پیشنهادات ارائه شده از قابلیت اجرایی و تطبیق با شرایط بومی استان برخوردار باشند.

۷. یافته‌های پژوهش

در ادامه این گزارش، به منظور تحقق شعار سال ۱۴۰۴ با محوریت «سرمایه‌گذاری برای تولید»، مجموعه‌ای از راهکارهای عملیاتی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی ارائه شده است. این راهکارها حاصل یک فرآیند پژوهشی میدانی و کیفی بوده‌اند که طی آن با بهره‌گیری از مصاحبه‌های تخصصی، نشست‌های کارشناسی و برگزاری سلسله جلسات منظم با مدیران و کارشناسان ارشد دستگاه‌های اجرایی استان، موانع و چالش‌های موجود در مسیر سرمایه‌گذاری شناسایی و تحلیل شده‌اند. سپس با رویکردی مسئله‌محور و با استفاده از برش دستگاهی، پیشنهادهای متناسب با ظرفیت‌ها، وظایف و مأموریت‌های هر نهاد اجرایی طراحی شده است تا امکان تحقق مؤثرتر شعار سال در پنج بخش اصلی شامل کشاورزی، صنعت و معدن، خدمات، تجارت خارجی و حوزه زیرساختی فراهم گردد. در ادامه به بررسی برخی از مشکلات مربوطه پرداخته شده است:

پارک علم و فناوری؛ چالش‌های پیش روی شرکت‌های دانش بنیان استان^۱

۱. ضعف در جذب سرمایه و تأمین مالی

نبود سازوکارهای شفاف برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر: در استان خراسان جنوبی، یکی از موانع عمده برای توسعه شرکت‌های دانش بنیان، فقدان نهادها و ابزارهای مالی مناسب برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر است. در حالی که استان‌های پیشرو دارای صندوق‌های VC و شتاب‌دهنده‌های سرمایه‌گذار هستند، این استان فاقد یک اکوسیستم کامل تأمین مالی نوآوری است. قوانین مبهم، نبود دستورالعمل‌های شفاف برای سرمایه‌گذاری خصوصی و عدم حمایت اجرایی از سرمایه‌گذاران خطرپذیر، مانع اصلی ورود منابع مالی به پروژه‌های فناورانه شده است.

عدم آشنایی استارت‌آپ‌ها با اصول سرمایه‌پذیری: بسیاری از استارت‌آپ‌ها و تیم‌های فناور در خراسان جنوبی فاقد دانش لازم در زمینه نحوه جلب اعتماد سرمایه‌گذاران هستند. عدم آشنایی با اصول تهیه بیزینس پلن حرفه‌ای، مدل‌های درآمدی پایدار، ارائه MVP (محصول پذیرفتنی حداقلی) و شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) موجب می‌شود تا در مواجهه با سرمایه‌گذاران، نتوانند از فرصت‌های مالی بهره‌مند شوند.

ریسک‌گریزی سرمایه‌گذاران نسبت به کسب‌وکارهای نوپا: ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی سرمایه‌گذاران استان نیز از جمله موانع کلیدی محسوب می‌شود. در خراسان جنوبی، سرمایه‌گذاران عمدتاً سنتی هستند و تمایل کمی برای ورود به پروژه‌های فناورانه محور دارند. این ریسک‌گریزی به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند فناوری‌های دیجیتال، بیوتکنولوژی و خدمات دانش بنیان مشهود است که نیاز به مدل‌های پیچیده سرمایه‌گذاری دارد.

۱. مطالب این بخش با همکاری پارک علم و فناوری استان و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

۲. فقدان زیرساخت‌های تولید مقیاس‌پذیر

محدودیت فضا و تجهیزات برای تولید آزمایشی: در پارک علم و فناوری استان، امکانات موجود بیشتر برای فعالیتهای تحقیقاتی و اداری طراحی شده‌اند و نه برای تولید پایلوت یا نیمه‌صنعتی. شرکت‌ها برای عبور از نمونه اولیه به مقیاس تولیدی، نیازمند فضاهای صنعتی و خطوط تولید آزمایشی هستند که یا وجود ندارند یا به‌شدت محدودند.

هزینه بالای راه‌اندازی خط تولید اولیه: یکی از موانع اصلی برای شرکت‌های نوآور، تأمین هزینه‌های راه‌اندازی خط تولید است. خرید ماشین‌آلات تخصصی، تجهیزات نیمه‌صنعتی و تجهیز خطوط ابتدایی، نیازمند سرمایه‌گذاری سنگینی است که برای اکثر شرکت‌های دانش‌بنیان نوپا، بدون دسترسی به منابع مالی خارجی، امکان‌پذیر نیست.

نبود کارگاه‌های مشترک و امکانات عمومی تولید: پارک علم و فناوری خراسان جنوبی هنوز فاقد شبکه‌ای از کارگاه‌های تولید مشترک^۱ است که شرکت‌ها بتوانند با استفاده از آن‌ها بدون نیاز به مالکیت تجهیزات، فرآیندهای تولید اولیه را تجربه کنند. این کمبود موجب می‌شود بسیاری از پروژه‌ها در مرحله نمونه‌سازی باقی بمانند و امکان تولید صنعتی را از دست بدهند.

۳. مشکلات حقوقی، مالیاتی و بیمه‌ای

عدم انطباق قوانین با ساختار شرکت‌های نوآور: بخش زیادی از قوانین مالی، بیمه‌ای و ثبتی کشور مبتنی بر ساختار سنتی شرکت‌ها طراحی شده‌اند و انعطاف لازم برای انطباق با ویژگی‌های خاص شرکت‌های فناور را ندارند. در خراسان جنوبی، نبود دفاتر مشاوره حقوق فناوری و عدم وجود تجربه کافی در ادارات مالیاتی و بیمه، سبب شده بسیاری از شرکت‌های دانش‌بنیان با سردرگمی حقوقی مواجه باشند.

سردرگمی در برخورد با مسائل مالیات و بیمه برای استارت‌آپ‌ها: استارت‌آپ‌ها معمولاً در مراحل اولیه دارای درآمد پایدار و سودآور نیستند. با این حال، قوانین موجود آن‌ها را ملزم به پرداخت مالیات و حق بیمه مانند شرکت‌های بالغ می‌دانند. نبود رویه‌های ویژه برای حمایت از استارت‌آپ‌ها در استان باعث شده بار مالی و اداری زیادی بر دوش این شرکت‌ها تحمیل شود.

چالش‌های حقوق مالکیت فکری و قراردادهای انتقال فناوری: مالکیت فکری یکی از ارکان اصلی مدل کسب‌وکار دانش‌بنیان‌هاست، اما در استان، زیرساخت کافی برای ثبت اختراع، دفاع از مالکیت معنوی، یا تنظیم قراردادهای پیچیده انتقال فناوری وجود ندارد. این چالش موجب کاهش انگیزه ثبت اختراع و در مواردی، افشای ناخواسته دانش فنی شده است.

۱. Shared Manufacturing Facilities

۴. ضعف در دسترسی به بازار

محدود بودن بازار داخلی برای محصولات فناورانه: در خراسان جنوبی، سطح تقاضا برای بسیاری از محصولات فناورانه محدود است. مصرف‌کنندگان صنعتی عمدتاً به دلیل عدم شناخت مزایای فناوری‌های نو، ترجیح می‌دهند از روش‌های سنتی استفاده کنند. این مسئله سبب شده بخش بزرگی از ظرفیت تولیدی شرکت‌های دانش‌بنیان بلااستفاده باقی بماند.

نداشتن توان یا تجربه صادرات: اگرچه نزدیکی استان به کشورهای همسایه، به‌ویژه افغانستان، فرصت‌هایی برای صادرات ایجاد کرده، اما اغلب شرکت‌های فناور فاقد تجربه در حوزه بازاریابی بین‌المللی، مذاکره صادراتی، ثبت برند و امور گمرکی هستند. این ناآگاهی موجب می‌شود که نتوانند از بازارهای همسایه بهره‌برداری کنند.

ناآشنایی با سازوکارهای بازاریابی حرفه‌ای: اکثر شرکت‌ها هنوز به روش‌های سنتی بازاریابی متکی هستند. عدم آشنایی با بازاریابی دیجیتال، تدوین کمپین تبلیغاتی و تعامل با مشتریان صنعتی، از جمله موانعی است که مانع توسعه بازار محصولات فناورانه استان می‌شود. علاوه بر این، حضور شرکت‌های استان در نمایشگاه‌های تخصصی داخلی و بین‌المللی بسیار ضعیف است.

۵. کمبود منابع انسانی متخصص

مهاجرت یا کمبود نیروی کار ماهر در حوزه‌های فناوری پیشرفته: خراسان جنوبی با پدیده خروج نخبگان روبه‌روست. بسیاری از دانش‌آموختگان حوزه‌های فنی و مهندسی، به دلیل نبود فرصت شغلی یا ضعف در زیست‌بوم نوآوری، ترجیح می‌دهند به استان‌های مرکزی یا خارج از کشور مهاجرت کنند. این موضوع، شکاف بزرگی در تأمین نیروی انسانی متخصص ایجاد کرده است.

عدم هم‌راستایی نظام آموزشی با نیازهای واقعی استارت‌آپ‌ها: محتوای آموزشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان هنوز با نیازهای واقعی شرکت‌های فناور همخوانی ندارد. مهارت‌هایی چون تفکر طراحی، برنامه‌نویسی، تحلیل بازار، مالکیت فکری و مدیریت نوآوری، کمتر در برنامه‌های آموزشی دیده می‌شود. نبود ارتباط مؤثر میان دانشگاه و صنعت نیز این فاصله را بیشتر کرده است.

چالش‌های بخش کشاورزی^۱

۱. سازمان جهاد کشاورزی استان

- ضعف زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری تولیدی: یکی از موانع عمده در استان، کمبود زیرساخت‌های مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی است. شبکه‌های آبیاری مدرن، سامانه‌های ذخیره و انتقال آب،

۱. مطالب این بخش با همکاری اداره کل جهاد کشاورزی، دامپزشکی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

مکانیزاسیون مزارع و سیستم‌های نوین تولید، در بسیاری از مناطق استان ضعیف و ناکافی‌اند. این ضعف باعث افزایش هزینه‌های تولید و کاهش جذابیت اقتصادی برای سرمایه‌گذاران شده است.

- **محدودیت منابع آبی و کاهش راندمان تولید:** استان خراسان جنوبی در اقلیم خشک و نیمه‌خشک قرار دارد. کاهش منابع آب زیرزمینی، افت شدید سفره‌های آبی و تغییر اقلیم موجب شده تا مزیت نسبی برخی محصولات کاهش یابد. نبود سیاست‌های مشخص برای ارتقاء بهره‌وری آب و توسعه کشت‌های کم‌مصرف همچنان از مشکلات جدی این بخش است.
- **بروکراسی اداری در صدور مجوزها:** فرایندهای طولانی و پیچیده برای دریافت مجوزهای بهره‌برداری از اراضی کشاورزی، راه‌اندازی گلخانه‌ها و فعالیتهای زنجیره‌ای ارزش افزوده (مانند صنایع تبدیلی) یکی از دلایل دلسردی سرمایه‌گذاران خصوصی از ورود به بخش کشاورزی استان است.
- **نبود زنجیره ارزش یکپارچه و بازار تضمین‌شده:** بسیاری از محصولات استراتژیک استان مانند زعفران، عناب و انار، فاقد زنجیره تولید تا مصرف سازمان‌یافته‌اند. نبود صنایع بسته‌بندی، برندینگ منطقه‌ای و بازارهای صادراتی منسجم، منجر به کاهش سود نهایی تولیدکنندگان و بی‌ثباتی در بازگشت سرمایه برای سرمایه‌گذاران می‌شود.

۲. سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان

- **ضعف در ارتقاء مهارت‌های تخصصی و فنی بهره‌برداران:** بسیاری از بهره‌برداران کشاورزی و دامپروری استان از مهارت‌ها و دانش فنی لازم برای استفاده از فناوری‌های نوین برخوردار نیستند. در حالی که این سازمان می‌تواند نقش کلیدی در تربیت نیروی انسانی متخصص ایفا کند، محدودیت منابع و ضعف زیرساخت‌های آموزشی، اثربخشی آن را محدود ساخته است.
- **عدم ارتباط مؤثر میان دانش و عمل:** حلقه اتصال میان دانش فنی مهندسين کشاورزی با بهره‌برداران محلی به درستی برقرار نشده است. در بسیاری از پروژه‌ها، تجارب محلی نادیده گرفته شده و از سوی دیگر، طرح‌های علمی و فناورانه نتوانسته‌اند خود را با شرایط واقعی اقلیمی، اجتماعی و اقتصادی استان تطبیق دهند.
- **کمبود مشوق‌های مؤثر برای جذب متخصصین:** سرمایه‌گذاری برای تولید مستلزم حضور کارشناسان فنی در حوزه‌های آبیاری، خاک‌شناسی، مکانیزاسیون و فناوری‌های نوین است. اما به دلیل نبود انگیزه مالی، شغلی و تثبیت شغلی، بسیاری از فارغ‌التحصیلان بخش کشاورزی حاضر به همکاری در این بخش نیستند.

۳. اداره کل دامپزشکی استان خراسان جنوبی

- **ضعف در بهداشت و سلامت دام و طیور:** وجود بیماری‌های بومی و اپیدمی در برخی نقاط استان، نبود پوشش کامل واکسیناسیون، کمبود منابع مالی برای اجرای طرح‌های دامپزشکی در مناطق محروم، از موانع اصلی توسعه پایدار در بخش دامپروری هستند.
- **کمبود امکانات آزمایشگاهی و قرنطینه‌ای:** سرمایه‌گذاری در دامپروری بدون تقویت شبکه آزمایشگاهی، پایش سلامت دام و امکان صادرات گوشت و فراورده‌های دامی، عملاً امکان‌پذیر نیست. نبود آزمایشگاه مرجع با تجهیزات پیشرفته در استان، مانع اصلی در توسعه زنجیره ارزش محصولات دامی محسوب می‌شود.
- **کمبود حمایت بیمه‌ای مؤثر از دامداران:** نظام بیمه‌ای ناکارآمد در پوشش بیماری‌ها و تلفات دامی باعث شده که سرمایه‌گذاران در حوزه دامپروری تمایل کمتری به توسعه فعالیت خود داشته باشند. این موضوع به ویژه در مناطق روستایی و عشایری استان که دامداری سهم بزرگی در معیشت مردم دارد، نمود بیشتری دارد.

چالش‌های بخش صنعت و معدن^۱

بخش صنعت و معدن استان خراسان جنوبی با وجود دارا بودن ظرفیت‌های قابل توجه در حوزه مواد معدنی (نظیر زغال‌سنگ، طلا، کرومیت، مس، خاک‌های صنعتی و بنتونیت)، نیروی کار ارزان، زمین صنعتی وسیع، انرژی نسبتاً ارزان و موقعیت ژئوپلیتیکی مرزی با افغانستان، همچنان سهم بسیار محدودی در تولید ناخالص منطقه‌ای و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی دارد. تحقق شعار «سرمایه‌گذاری برای تولید» در این بخش، با موانع چندلایه‌ای روبروست که در ادامه به تفصیل بررسی می‌شود:

۱. **نبود برنامه توسعه صنعتی منطقه‌ای مبتنی بر مزیت نسبی:** مهم‌ترین خلأ موجود در بخش صنعت و معدن، فقدان یک نقشه‌راه بومی و منسجم برای توسعه صنعتی استان است. در حال حاضر، طرح‌ها و مجوزهای صنعتی عمدتاً بدون اتکا به مطالعات آمایش سرزمینی، ارزیابی بازار یا زنجیره تأمین و ارزش تعریف می‌شوند. در نتیجه، حجم بالایی از طرح‌های نیمه‌تمام، غیراقتصادی و راکد، منابع سرمایه‌ای استان را هدر داده‌اند. این در حالی است که بسیاری از مزیت‌های منطقه‌ای مانند فراآوری مواد معدنی، صنایع پایین‌دستی زغال‌سنگ، یا صادرات محصولات معدنی و ساختمانی به افغانستان و کشورهای آسیای میانه همچنان مغفول مانده‌اند.

۱. مطالب این بخش با همکاری اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان، شرکت شهرک‌های صنعتی و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

۲. ضعف زیرساختی در شهرک‌ها و نواحی صنعتی: اکثر شهرک‌های صنعتی فعال در استان با چالش‌های جدی زیرساختی روبه‌رو هستند؛ از جمله:

- کمبود شدید آب صنعتی
- عدم تکمیل شبکه‌های برق فشار قوی و گازرسانی پایدار
- نبود سیستم تصفیه‌خانه فاضلاب صنعتی
- ضعف در جاده‌های دسترسی و ارتباطات حمل‌ونقل ریلی

این مسائل باعث افزایش هزینه تمام‌شده تولید، افت بهره‌وری سرمایه و کاهش جذابیت استان برای سرمایه‌گذاران صنعتی شده‌اند. لازم به ذکر است که تنها ۳۵ درصد از نواحی صنعتی استان دارای زیرساخت‌های کامل هستند.

۳. چالش‌های مالی و بانکی: یکی از جدی‌ترین موانع توسعه تولید، عدم دسترسی مؤثر به منابع مالی است. فرآیندهای پیچیده و غیرشفاف بانک‌ها برای اعطای تسهیلات صنعتی، تضامین سنگین، فقدان شناخت بانک‌ها از ماهیت فعالیت‌های معدنی و صنعتی منطقه و نبود خطوط اعتباری ویژه برای استان‌های کمتر توسعه‌یافته، از دلایل اصلی کندی رشد تولید هستند. در بسیاری از موارد، متقاضیان برای اخذ تسهیلات، ناچار به تغییر کاربری طرح خود یا پرداخت سودهای بالا می‌شوند که باعث انصراف یا ورشکستگی پروژه‌ها می‌شود.

۴. تعدد نهادهای متولی بدون هماهنگی نهادی: در استان خراسان جنوبی، متولیان حوزه صنعت، معدن، سرمایه‌گذاری، صادرات، مجوزدهی، زیرساخت، تأمین مالی، آموزش و حمایت از تولید گاه‌ها پراکنده‌اند و هر کدام چارچوب و سیاست جداگانه‌ای دارند. ضعف موجود در سیستم پنجره واحد برای سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی باعث می‌شود فرآیندهای صدور مجوز، تأمین زمین، دریافت استعلامات محیط‌زیستی، گمرکی، منابع طبیعی، آب منطقه‌ای و غیره به‌صورت جزیره‌ای، کند، تکراری و غیرقابل پیش‌بینی پیش رود.

۵. عدم تکمیل زنجیره ارزش مواد معدنی و صادرات خام: با وجود اینکه خراسان جنوبی از نظر تنوع مواد معدنی، در رتبه سوم کشور قرار دارد، اما بخش اعظم مواد استخراج‌شده به‌صورت خام یا با حداقل فرآوری به خارج استان صادر می‌شود. فقدان صنایع پایین‌دستی و زنجیره ارزش در حوزه‌هایی مانند زغال‌سنگ (تولید کک، الکتروگرافیتی، فولاد)، طلا (شمش‌سازی، صنایع زیورآلات)، خاک‌های صنعتی (سرامیک، کاشی، چینی بهداشتی) و فلزات رنگی، مانع بهره‌برداری حداکثری از مزیت‌های منطقه‌ای شده است. سرمایه‌گذاری در این زنجیره‌ها، مستلزم مشوق‌های ویژه، تسهیلات ارزی، و امنیت اقتصادی است که هنوز مهیا نشده‌اند.

۶. ضعف منابع انسانی تخصصی و آموزش‌های مهارتی: توسعه سرمایه‌گذاری در تولید نیازمند منابع انسانی متخصص در حوزه‌هایی مانند تکنولوژی‌های نوین صنعتی، مدیریت بهره‌برداری معادن، فرآوری مواد معدنی، نگهداری

ماشین‌آلات، و بازاریابی صنعتی است. اما استان با کمبود جدی نیروی کار ماهر در این حوزه‌ها مواجه است. نبود همکاری مؤثر بین مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها و صنایع فعال، باعث شده تا آموزش‌ها منطبق با نیاز واقعی بازار کار نباشد و کارفرمایان مجبور به جذب نیرو از سایر استان‌ها شوند.

۷. ناکارایی مشوق‌های مؤثر برای سرمایه‌گذاران: علی‌رغم اینکه خراسان جنوبی یک استان کم‌برخوردار محسوب می‌شود، و هرچند مشوق‌های مالیاتی برای آن تعریف شده است؛ اما به دلیل مشکلاتی دیگر مانند چالش‌های زیر ساختی، عملاً این مشوق‌های کارایی خود را از دست داده‌اند.

چالش‌های بخش خدمات^۱

۱. نبود نگاه توسعه‌محور به ظرفیت‌های خدمات‌محور منطقه: اگرچه بخش خدمات در خراسان جنوبی از جمله حوزه‌های با ظرفیت بالا برای تولید ارزش افزوده و اشتغال مولد است، اما هنوز بخش عمده‌ای از سیاست‌گذاری‌های توسعه‌ای استان متمرکز بر بخش‌های سنتی و غیرخدماتی است. این غفلت موجب شده تا خدماتی مانند گردشگری، صنایع دستی، آموزش مهارتی، صادرات خدمات فنی و حرفه‌ای، و اقتصاد عشایری و روستایی نتوانند به‌صورت هدفمند وارد جریان تولید و سرمایه‌گذاری شوند.

۲. ضعف زنجیره ارزش در گردشگری و صنایع دستی: با وجود تنوع جغرافیایی، بافت تاریخی منحصر به فرد، و تنوع قومی و فرهنگی (از جمله جوامع عشایری و روستایی)، صنعت گردشگری در استان از نبود زیرساخت‌های اولیه، خدمات اقامتی استاندارد، برندینگ منطقه‌ای، و سیستم‌های حرفه‌ای بازاریابی و تورگردانی رنج می‌برد. بخش خصوصی علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در گردشگری با موانع متعددی مواجه است، مانند:

- نبود زمین‌های دارای سند در مناطق بکر برای سرمایه‌گذاری اقامتی
- ناهماهنگی بین دستگاه‌های استعلامی برای پروژه‌های گردشگری
- نبود تسهیلات بلندمدت ویژه برای پروژه‌های اقامتی در مناطق محروم
- ضعف در آموزش نیروهای ماهر گردشگری، علی‌رغم ظرفیت بالای آموزش فنی و حرفه‌ای استان

در حوزه صنایع دستی نیز مشکل بازار، بسته‌بندی، برندسازی، و صادرات، باعث شده تولیدات هنرمندان محلی عمدتاً به‌صورت فله‌ای و با ارزش افزوده پایین به فروش برسد. همکاری ضعیف بین فرهنگ و ارشاد اسلامی، استاندارد، سازمان توسعه تجارت، و اداره میراث فرهنگی، موجب فقدان یک زنجیره بازرگانی منسجم برای فروش و صادرات صنایع دستی شده است.

۱. مطالب این بخش با همکاری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان، اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان، اداره کل امور عشایر خراسان جنوبی، تعاون روستایی استان، اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای، اداره کل دامپزشکی استان، سازمان استاندارد استان و فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

۳. **ناکارآمدی سیستم حمایت از تعاون‌های خدمات‌محور:** با وجود تمرکز وزارت تعاون بر توسعه شرکت‌های تعاونی در حوزه خدمات (گردشگری، حمل‌ونقل، کشاورزی، زنان، مشاغل خانگی)، در استان خراسان جنوبی بیشتر این تعاونی‌ها غیرفعال، کاغذی یا راکد هستند. دلایل آن عبارتند از:

- نبود آموزش‌های مدیریتی و بازارمحور برای اعضای تعاونی‌ها
- نظام نظارتی ضعیف که منجر به شکل‌گیری تعاونی‌های خانوادگی یا صوری شده
- ضعف در ارائه خدمات پشتیبانی مانند بازار، بیمه، و تسهیلات بانکی به تعاونی‌ها
- فاصله زیاد بین ادارات تعاون با نهادهای پشتیبان مانند فنی و حرفه‌ای، صندوق کارآفرینی، و دستگاه‌های صدور مجوز

نتیجه آن، عدم شکل‌گیری اکوسیستم کارآفرینی خدمات‌محور در روستاها و مناطق محروم استان است؛ جایی که این تعاونی‌ها می‌توانستند نقش محوری در تولید و اشتغال پایدار ایفا کنند.

۴. **مشکلات اجرایی در حوزه توانمندسازی و آموزش مهارتی:** یکی از الزامات تحقق شعار سرمایه‌گذاری برای تولید، تربیت نیروی انسانی ماهر در حوزه خدمات است. اما آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در استان با چند چالش اساسی مواجه‌اند:

- نبود انطباق بین سرفصل‌های آموزشی و نیاز بازار کار خدماتی (به‌ویژه گردشگری، بازاریابی دیجیتال، صنایع خلاق)
- نبود ابزار و تجهیزات به‌روز برای آموزش حرفه‌های نوین خدماتی
- ضعف در همکاری مؤثر بین اداره کل فنی و حرفه‌ای با سرمایه‌گذاران خدماتی جهت طراحی دوره‌های مهارتی مشترک
- نبود مسیر مشخص برای تجاری‌سازی مهارت‌ها یا ورود کارآموزان به بازار کار خدماتی

در نتیجه، مهارت‌آموزی نه‌تنها منجر به اشتغال نمی‌شود، بلکه به خنثی‌سازی منابع آموزشی در استان انجامیده است.

۵. **نبود سازوکارهای استانداردسازی خدمات و محصولات تولیدی:** در برخی از بخش‌ها، استانداردسازی در حوزه‌هایی مانند بسته‌بندی صنایع دستی، خدمات گردشگری، مشاغل خانگی، غذاهای بومی و سنتی و خدمات سلامت‌محور به صورت کافی وجود ندارد. نتیجه آن تولید انبوه کالاها و خدماتی است که فاقد قابلیت رقابت در بازار ملی و بین‌المللی هستند. این خلأ باعث شده سرمایه‌گذاران رغبت چندانی برای ورود به این عرصه‌ها نداشته باشند، زیرا ریسک عدم فروش یا بازگشت سرمایه بالاست.

۶. فقدان شبکه یکپارچه بازاریابی و صادرات خدمات: یکی از مهم‌ترین چالش‌های تولید در بخش خدمات، نبود بسترهای حرفه‌ای بازاریابی است. نه در گردشگری، نه در صنایع‌دستی، نه در خدمات فرهنگی و هنری، و نه در خدمات مهارتی و تخصصی، هیچ‌گونه سامانه یا پلتفرم مؤثری برای معرفی ظرفیت‌های استان به سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی وجود ندارد. نبود کنسرسیوم‌های صادرات خدمات، فقدان نقش فعال اتاق بازرگانی و ارشاد در برندسازی فرهنگی استان، و نبود دیپلماسی فعال فرهنگی-تجاری، باعث شده تا فرصت‌های صادرات خدمات فرهنگی، صنایع خلاق، و گردشگری سلامت از دست بروند.

۷. چالش‌های عشایر و روستا در ورود به زنجیره تولید خدمات محور: علی‌رغم اینکه عشایر و روستاییان استان می‌توانند به بازیگران مهمی در حوزه گردشگری روستایی، صنایع‌دستی، محصولات بومی، و خدمات فرهنگی تبدیل شوند، اما به دلیل موارد زیر، از این زنجیره کنار مانده‌اند:

- نبود زیرساخت‌های ارتباطی و حمل‌ونقل در مناطق عشایری برای جذب گردشگر
- نداشتن دانش فنی در حوزه بازاریابی، شبکه‌های اجتماعی و فروش آنلاین
- ناکارآمدی حمایت‌های بیمه‌ای و مالیاتی برای مشاغل عشایری و زنان روستایی
- نبود آموزش‌های تخصصی برای تولید کالا یا خدمات با استاندارد بازار هدف

چالش‌های بخش تجارت خارجی^۱

از جمله مهمترین مشکلات و چالش موجود در این بخش به شرح زیر است:

۱. عدم اتصال ساختاری به شبکه‌های لجستیکی ملی و فراملی: یکی از بزرگ‌ترین موانع توسعه تجارت خارجی در استان، فقدان زیرساخت‌های یکپارچه حمل‌ونقل بین‌المللی (جاده‌ای، ریلی، هوایی) و نبود پیوستگی عملکردی با کریدورهای مهم تجاری کشور است. علی‌رغم مرز طولانی با افغانستان، استان هنوز در مسیر فعال کریدورهای ترانزیتی بین‌المللی جایگاه تثبیت‌شده‌ای ندارد. عمده مشکلات عبارتند از:

- عدم اتصال شبکه ریلی استان به بنادر جنوبی (مانند چابهار) و بنادر خشک داخلی
 - محدودیت ظرفیت جاده‌های ترانزیتی و نبود جاده‌های ایمن و استاندارد در مرز ماهیرود
 - نبود پایانه صادراتی مجهز به امکانات سردخانه‌ای و آزمایشگاهی برای صادرات کالاهای کشاورزی و دامی
 - نبود پروازهای تجاری صادرات محور و محدودیت ظرفیت فرودگاه بیرجند در حمل بار
- این وضعیت باعث شده هزینه‌های صادرات کالا از خراسان جنوبی، نسبت به سایر استان‌ها بالاتر بوده و قدرت رقابت‌پذیری تولیدکنندگان پایین بیاید.

۱. مطالب این بخش با همکاری اداره کل گمرک استان و منطقه ویژه بیرجند و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

۲. **ضعف ساختاری گمرکات استان در تسهیل صادرات:** گمرک‌های فعال استان به‌ویژه در مرز ماهیرو، بیرجند و منطقه ویژه، از نظر تجهیزات، فرآیندهای هوشمند، و ظرفیت نیروی انسانی با چالش‌هایی جدی مواجه‌اند:

- تاخیرهای متعدد در صدور اسناد گمرکی و ترخیص کالاها، به‌ویژه برای اقلام کشاورزی فسادپذیر
- نبود دستگاه‌های بازرسی و ایکس‌ری مدرن که فرآیند کنترل را تسریع کنند
- ضعف ارتباط سامانه‌ای بین گمرک، سازمان استاندارد، دامپزشکی، و سازمان صنعت برای صدور مجوزهای بین‌دستگاهی

- فقدان رویه‌های صادراتی الکترونیک به صورت کامل و وابستگی به حضور فیزیکی در برخی مراحل همچنین، فقدان آموزش تخصصی برای تجار، ترخیص‌کاران و کارشناسان گمرکی در استان باعث شده فضای کسب‌وکار تجاری بسیار پیچیده و پرریسک باشد و انگیزه سرمایه‌گذاری در صادرات کاهش یابد.

۴. **محدودیت شدید در تعاملات بانکی و نقل‌وانتقال ارزی:** یکی از چالش‌های بنیادین توسعه تجارت خارجی در استان، نبود زیرساخت‌های بانکی بین‌المللی و خدمات مالی ارزی در منطقه است. در حال حاضر، فعالان اقتصادی برای امور مرتبط با حواله، اعتبار اسنادی، و حتی تبادل مالی با طرف‌های افغانستانی دچار مشکل‌اند. مهم‌ترین مسائل در این حوزه عبارتند از:

- نبود بانک‌های فعال کافی در تبادلات مالی مرزی با افغانستان
 - فقدان دفاتر نمایندگی بانک‌های خارجی یا صرافی‌های معتبر بین‌المللی در استان
 - عدم امکان افتتاح حساب ارزی برای تجار در برخی بانک‌های استان
 - نبود زیرساخت‌های امن کافی برای نقل‌وانتقال ارز حاصل از صادرات
- این مسائل باعث شده ریسک ارزی و هزینه مالی صادرات بسیار بالا باشد و بسیاری از سرمایه‌گذاران از فعالیت در حوزه صادرات صرف‌نظر کنند یا به روش‌های غیررسمی (با ریسک بالا) متوسل شوند.

۵. **وابستگی بیش از حد به بازار افغانستان و ناپایداری تقاضای صادراتی:** اگرچه بازار افغانستان مزیت جغرافیایی طبیعی برای استان محسوب می‌شود، اما تمرکز بیش از حد بر این بازار و نداشتن تنوع مقاصد صادراتی، تجارت خارجی استان را آسیب‌پذیر ساخته است. برخی از چالش‌های وابستگی به بازار افغانستان عبارتند از:

- ناپایداری سیاسی، امنیتی و پولی در افغانستان که موجب وقفه یا ریسک بالا در صادرات می‌شود
- محدودیت تقاضای کالایی، نوسانات ارزی و کاهش قدرت خرید در بازار هدف
- بسته بودن سایر مسیرهای صادراتی به آسیای میانه از طریق افغانستان

در نتیجه، تجارت خارجی استان از تنوع مقصد، کالا و مسیر حمل و نقل برخوردار نیست؛ و در برابر تکانه‌های منطقه‌ای بسیار شکننده است.

چالش‌های بخش زیرساختی استان^۱

۱. پراکندگی جغرافیایی و محدودیت‌های توسعه شبکه راه، گاز، برق و آب در مناطق هدف سرمایه‌گذاری: استان خراسان جنوبی دارای پراکندگی بالای سکونتگاه‌ها و واحدهای تولیدی در مناطق دور از مراکز شهری و صنعتی است. این پراکندگی، بار هزینه‌ای و اجرایی شدیدی بر دستگاه‌های خدمات‌رسان وارد می‌کند. مهم‌ترین چالش‌ها در این زمینه عبارتند از:

- ضعف شبکه حمل و نقل جاده‌ای و ریلی برای اتصال مناطق دارای پتانسیل سرمایه‌گذاری به مراکز لجستیکی و بازارهای مصرف
 - نبود شبکه گازرسانی پایدار در برخی نواحی صنعتی، به‌ویژه نواحی معدنی و شهرک‌های صنعتی نوپا
 - ضعف در تأمین برق صنعتی مطمئن و پایدار برای پروژه‌های انرژی‌بر مانند فرآوری معدنی یا کشاورزی گلخانه‌ای، که نیازمند ولتاژ بالا و پایداری شبکه هستند
 - نبود تخصیص مطمئن منابع آبی برای طرح‌های تولیدی و صنعتی و عدم پیش‌بینی ظرفیت تأمین در مجوزهای توسعه‌ای
 - بالا بودن هزینه اتصال زیرساختی برای سرمایه‌گذاران (مانند خط انتقال گاز، برق یا حفر چاه)
- در عمل، فقدان برنامه‌ریزی مکان‌مند برای استقرار واحدهای تولیدی و توسعه زیرساخت‌ها به‌صورت هم‌افزا، سبب اتلاف منابع و بی‌انگیزگی سرمایه‌گذاران شده است.

۲. فرسودگی زیرساخت‌های شهری و بین‌شهری و تأخیر در پروژه‌های راهسازی و ترابری: اداره کل راه و شهرسازی استان در سال‌های اخیر با محدودیت منابع و پروژه‌های نیمه‌تمام متعددی مواجه بوده که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تأخیر در تکمیل پروژه‌های راه‌های اصلی مانند محور بیرجند-نهبندان، سربیشه-درح، و بیرجند-قاین
- نبود خطوط ریلی در حوزه‌های صنعتی استان
- فرسودگی شبکه‌های روستایی و بین‌شهری که موجب افزایش هزینه و زمان حمل مواد اولیه و محصولات می‌شود

۱. مطالب این بخش با همکاری اداره کل راه و شهرسازی، شرکت گاز استان، شرکت برق استان، شرکت آب و فاضلاب استان، شرکت آب منطقه‌ای استان و سازمان محیط زیست استان و سایر دستگاه‌های مرتبط جمع‌آوری شده است.

- عدم هماهنگی بین توسعه راه و استقرار صنایع، که باعث جدایی جغرافیایی صنعت از شریان‌های حمل‌ونقل شده است

این موارد عملاً موجب شده «هزینه حمل» یکی از موانع اصلی رقابت‌پذیری تولید در استان باشد.

۳. ضعف در پایداری تأمین انرژی (برق و گاز) برای صنایع انرژی‌بر و تجدیدناپذیر: سرمایه‌گذاران در استان، به‌ویژه در حوزه معدن، صنایع فرآوری مواد معدنی، گلخانه‌ها و مرغداری‌های صنعتی با چالش‌های تأمین پایدار انرژی مواجه‌اند:

- محدودیت در ظرفیت شبکه انتقال و توزیع برق در مناطق صنعتی و معدنی و عدم پاسخگویی آن به نیازهای توسعه‌ای

- قطعی‌های مکرر برق و نبود برق اضطراری شبکه‌ای، که خسارات سنگینی به تولید وارد می‌کند

- تأخیر در توسعه خطوط گازرسانی به شهرک‌های صنعتی، نواحی معدنی یا مجتمع‌های دامپروری

- عدم امکان دریافت گاز برای صنایع کوچک و متوسط به دلیل نبود فشار مناسب یا مجوزهای زیست‌محیطی

۴. بحران کم‌آبی و محدودیت شدید منابع آب برای توسعه تولید: شرکت آب منطقه‌ای استان با چالش مدیریت منابع آب سطحی و زیرزمینی در شرایط خشکسالی ممتد مواجه است. پیامدهای این وضعیت عبارتند از:

- عدم صدور مجوز تخصیص آب برای واحدهای تولیدی و صنعتی جدید

- برخورد شدید مقررات با چاه‌های فاقد پروانه و محدودیت توسعه ظرفیت‌های فعلی

- ناپایداری منابع تأمین آب در مناطق اولویت‌دار مانند شرق استان

- نبود سامانه‌های بازچرخانی یا بهره‌وری بالا در واحدهای بزرگ

در نتیجه، بسیاری از طرح‌های تولیدی با محوریت کشاورزی، صنایع تبدیلی، دامپروری یا فرآوری مواد معدنی به دلیل عدم تضمین منابع آب، وارد فاز اجرایی نمی‌شوند یا در نیمه‌راه متوقف می‌مانند.

۵. نبود برنامه‌ریزی یکپارچه زیرساختی مبتنی بر نقشه راه توسعه تولید: یکی از مشکلات بنیادین، نبود سند راهبردی یا اطلس زیرساختی استان مبتنی بر اهداف سرمایه‌گذاری و تولید است. این موضوع باعث شده:

- دستگاه‌ها به‌صورت جزیره‌ای و غیرهم‌راستا اقدام به توسعه زیرساخت کنند

- اولویت‌ها در تخصیص منابع زیرساختی (مانند برق، گاز، آب، راه) مشخص نباشد

- برخی مناطق دارای پتانسیل سرمایه‌گذاری از زیرساخت بی‌بهره بمانند، درحالی‌که در برخی نقاط دیگر زیرساخت ایجاد شده بدون تقاضای سرمایه‌گذار

۶. نبود زنجیره لجستیک و زیرساخت‌های پشتیبانی صنعتی و صادراتی (انبار، سردخانه، حمل‌ونقل کالا)

۹. نبود زیرساخت‌های ارتباطی دیجیتال و ضعف در پوشش اینترنت صنعتی و دولت الکترونیک

- در بسیاری از مناطق صنعتی، کشاورزی و معدنی استان، پوشش اینترنت پهن‌بند، فیبر نوری و حتی آنتن‌دهی مناسب موبایل وجود ندارد، که موجب تأخیر در تبادل اطلاعات، دسترسی به سامانه‌های دولتی، خدمات بانکداری، بیمه و حمل‌ونقل هوشمند شده است.
- ضعف زیرساخت‌های دولت الکترونیک باعث شده فرایندهای اخذ مجوز، استعلامات، نظارت‌های زیست‌محیطی، ثبت سفارش‌ها و پیگیری امور مالیاتی برای سرمایه‌گذاران زمان‌بر و پرهزینه باشد.

۱۰. نبود شبکه فاضلاب صنعتی و تصفیه‌خانه‌های فنی در مناطق تولیدی

- کمبود سیستم‌های تصفیه فاضلاب صنعتی در شهرک‌ها و صنایع پراکنده یکی از موانع اصلی صدور مجوز زیست‌محیطی و ادامه فعالیت واحدهای تولیدی است.
- شرکت آب و فاضلاب، به دلیل کمبود منابع، توان ایجاد و نگهداری تصفیه‌خانه‌های صنعتی در اغلب مناطق را ندارد.
- در نتیجه، سرمایه‌گذاران یا مجبور به تحمل هزینه‌های سنگین تأسیس تصفیه‌خانه خصوصی هستند یا از ادامه پروژه صرف‌نظر می‌کنند.

۱۲. بی‌ثباتی در تأمین منابع مالی و نبود زیرساخت‌های تضمین مالی و بیمه‌ای برای پروژه‌های زیرساختی

- برخی از پروژه‌های زیرساختی در استان (از گازرسانی تا ایجاد زیرساخت‌های برق، راه، فاضلاب، مخازن آب و...) به دلیل قطع یا تأخیر در تخصیص منابع عمرانی ملی و استانی نیمه‌تمام یا راکد باقی مانده‌اند.
- عدم مشارکت فعال و کافی نظام بانکی در تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی منطقه‌ای، عملاً مانع تکمیل سریع برخی از پروژه‌ها است.
- نبود ابزارهای تضمینی و بیمه‌ای برای سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت در مناطق کم‌برخوردار نیز سبب کاهش مشارکت بخش خصوصی شده است.

۸. نتیجه‌گیری و ارائه توصیه‌های سیاستی

در بررسی دقیق وضعیت تحقق شعار سال ۱۴۰۴ با محوریت «سرمایه‌گذاری برای تولید» در استان خراسان جنوبی، روشن شد که علی‌رغم ظرفیت‌های بالقوه فراوان در حوزه‌های کشاورزی، صنعت، معدن، خدمات، تجارت خارجی و زیرساخت، موانع نهادی، ساختاری، مدیریتی و اجرایی متعددی موجب کندی روند جذب سرمایه و بهره‌برداری مؤثر از فرصت‌ها شده‌اند. در حوزه کشاورزی و دامپروری، چالش‌هایی مانند ضعف بهره‌وری منابع آب، پراکندگی تولید، عدم توجه کافی به زنجیره ارزش، ناهماهنگی نهادی، نبود سیاست‌های حمایتی هدفمند، کمبود بیمه‌های کارآمد و ضعف

دسترسی به تکنولوژی روز، سرمایه‌گذاری در این بخش را پرریسک و کم‌بازده کرده است. در بخش صنعت و معدن نیز، با وجود تنوع منابع معدنی، مزیت‌های انرژی و مرزی، مشکلاتی نظیر ضعف در توسعه زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی، ناتوانی در تأمین مالی، نبود خوشه‌های صنعتی مؤثر، کندی فرایندهای صدور مجوز و مجادلات میان دستگاه‌های ناظر، فضای فعالیت را برای تولیدکنندگان ناامن و غیرقابل پیش‌بینی کرده است. در حوزه خدمات، از گردشگری و صنایع دستی گرفته تا مهارت‌آموزی و تعاون، فقدان برند، نبود زیرساخت رفاهی، ناترازی در آموزش با نیاز بازار و بی‌ثباتی سیاست‌های حمایتی موجب شده توسعه این بخش هم با تأخیر و اختلال همراه شود. همچنین، تجارت خارجی که می‌تواند نقطه قوت راهبردی استان باشد، به دلیل زیرساخت‌های ناکافی گمرکی، نبود مدیریت یکپارچه مرزی، تأخیر در اجرای منطقه ویژه اقتصادی و ضعف لجستیک، نتوانسته پیشران توسعه سرمایه‌گذاری شود. در حوزه زیرساختی نیز، کاستی‌های بنیادین در حوزه راه، برق، گاز، آب، فاضلاب، شبکه‌های ارتباطی، خدمات لجستیکی و نبود یک آمایش سرزمینی منسجم، موجب شده بسیاری از طرح‌های سرمایه‌گذاری به بهره‌برداری مطلوب نرسند. از این رو، در این گزارش سعی شد با کمک و همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی اقدام به احصاء راهکارها و ارائه برنامه‌های عملیاتی آن‌ها شود تا از این طریق چراغ راهی برای تحقق شعار سال در چارچوب وظایف هر دستگاه مشخص شود. در ادامه به بررسی راهکارهای تحقق شعار سال به صورت برش دستگاهی پرداخته می‌شود:

شرکت‌های دانش بنیان

پارک علم و فناوری^۱

امروزه، حرکت به سمت تقویت زیرساخت‌های تولیدی و صنعتی به‌ویژه در مناطق کمتر برخوردار، به یک راهبرد کلان ملی تبدیل شده است. استان خراسان جنوبی با داشتن ظرفیت‌های خاص در حوزه‌هایی چون کشاورزی، گیاهان دارویی، فرآورده‌های خاص اقلیمی مانند زرشک، زعفران و عناب و همچنین انرژی‌های تجدیدپذیر، جایگاهی ویژه در این راهبرد دارد. تحقق اهداف این شعار در استان، نیازمند سیاست‌گذاری دقیق، تقویت بخش خصوصی، فعال‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان و به‌کارگیری رویکردهای نوآورانه در قالب برنامه‌های تحولی و محورهای شش‌گانه توسعه فناوری است.

محور اول: جذب سرمایه‌گذاری برای شتاب‌دهی به رشد شرکت‌های فناور و دانش‌بنیان استان، تمرکز بر جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در اولویت قرار گرفته است. این محور شامل اقداماتی چون برگزاری رویدادهای سرمایه‌گذاری تخصصی برای معرفی ظرفیت‌های فناورانه استان در حوزه‌هایی نظیر کشاورزی هوشمند، صنایع تبدیلی و انرژی خورشیدی، ایجاد باشگاه سرمایه‌گذاران بومی و ملی، و راه‌اندازی پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی به‌ویژه در پروژه‌های زنجیره ارزش زرشک، زعفران و گیاهان دارویی است. انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با صندوق‌های پژوهش و فناوری، صندوق نوآوری و شکوفایی، و دیگر نهادهای مالی، پشتیبان طرح‌های نوآورانه و دانش‌بنیان خواهد بود. تدوین

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری پارک علم و فناوری استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

اطلس سرمایه‌گذاری دانش‌بنیان با هدف شناسایی ظرفیت‌ها، ارزیابی بازدهی اقتصادی و تسهیل تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاران در دست اجراست.

محور دوم: حمایت از تولید دانش‌بنیان در راستای حمایت هدفمند از تولید فناوریانه، برنامه‌هایی چون تقویت منابع مالی صندوق پژوهش و فناوری استان از طریق کمک‌های فنی و اعتباری، ایجاد سکوی تأمین مالی جمعی برای پروژه‌های استارت‌آپی، و تأسیس صندوق CVC با تمرکز بر صنایع فرآوری محصولات کشاورزی مانند عنب، زرشک و سوسیس و کالباس شتر، در حال اجراست. همچنین، توسعه مراکز رشد تخصصی در زمینه‌های کشاورزی نوین، فناوری زیستی و دام‌پروری پیشرفته، و شکل‌گیری شبکه کارگاهی مشترک جهت استفاده اشتراکی از تجهیزات، گامی مهم در افزایش بهره‌وری و تجاری‌سازی یافته‌های علمی خواهد بود. از سوی دیگر، تخصیص تسهیلات از محل تبصره‌های قانون بودجه برای پروژه‌های خرد، غیرصنعتی و مشاغل خانگی از جمله زنبورداری، دام سبک، پرورش ماهی تیلپایا و زالو، نقش کلیدی در پشتیبانی از زنجیره تولید ایفا می‌کند.

محور سوم: توانمندسازی شرکت‌ها توانمندسازی شرکت‌های دانش‌بنیان، رکن اساسی پایداری اکوسیستم نوآوری است. اجرای برنامه‌های آموزشی در زمینه تدوین طرح کسب‌وکار، بازاریابی فناوری، ارزیابی اقتصادی، ثبت اختراع و مالکیت فکری، از جمله اقدامات کلیدی در این محور است. ارائه خدمات مشاوره و منتورینگ تخصصی در حوزه‌های فنی، تجاری، صادراتی و حقوقی، به شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری و مراکز رشد، کمک می‌کند تا برای جذب سرمایه‌گذار آماده شوند. همچنین طرح‌های ویژه‌ای برای شناسایی ظرفیت‌های بومی و آموزش بهره‌برداران سنتی بخش کشاورزی به‌منظور ورود به زنجیره دانش‌بنیان، طراحی شده است.

محور چهارم: زیرساخت توسعه تولید توسعه زیرساخت یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای تولید فناوریانه و رقابتی است. در این راستا، ایجاد شهرک‌های فناوری با محوریت فرآوری گیاهان دارویی، صنایع تبدیلی زرشک و زعفران، و تولید محصولات گلخانه‌ای در مقیاس صنعتی پیگیری می‌شود. احداث نیروگاه‌های خورشیدی در جوار چاه‌های کشاورزی، نه تنها موجب کاهش هزینه انرژی، بلکه باعث ارتقاء تاب‌آوری اقتصادی واحدهای تولیدی در برابر نوسانات برق خواهد شد. اجرای سیستم‌های نوین آبیاری، انتقال آب، مرمت و احیای قنوات، در مقابله با بحران کم‌آبی استان و بهبود بهره‌وری زمین‌های کشاورزی نقش محوری دارند. در کنار این‌ها، توسعه زیرساخت دیجیتال مانند پلتفرم‌های کنترل هوشمند تولید، سیستم‌های سنجش از راه دور و شبکه‌های داده‌محور نیز در دستور کار است.

محور پنجم: پیوند دانشگاه و صنعت ارتباط مؤثر میان نهادهای علمی و بخش تولیدی، لازمه تحقق نوآوری پایدار است. در این چارچوب، اجرای پروژه‌های تحقیقاتی مشترک بین دانشگاه بیرجند، مراکز آموزش عالی دیگر و شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری، بستر مناسبی برای حل مسائل واقعی صنعت فراهم کرده است. ایجاد مراکز نوآوری صنعتی در کنار قطب‌های تولیدی، به‌ویژه در حوزه‌هایی چون شترمرغ، فراوری کرک و موی بز، و بسته‌بندی محصولات خاص اقلیمی، گامی مهم در بومی‌سازی فناوری است. تهیه اطلس سرمایه‌گذاری بر اساس ظرفیت شرکت‌های پارک علم و فناوری، تدوین بانک اطلاعاتی شرکت‌ها، نیازسنجی مالی و ارزیابی بازدهی سرمایه‌گذاری، از دیگر برنامه‌های مکمل این محور محسوب می‌شوند.

محور ششم: توسعه بازار و صادرات ایجاد بازار پایدار برای محصولات دانش بنیان و فناوریانه، به ویژه در استان های مرزی مانند خراسان جنوبی، مستلزم توسعه صادرات هدفمند است. برگزاری نمایشگاه های تخصصی داخلی و بین المللی، ایجاد دپارتمان صادرات در پارک علم و فناوری با هدف تسهیل فرآیندهای صادراتی، آموزش مقررات بازارهای هدف، و برقراری همکاری های بین المللی با کشورهای همسایه مانند افغانستان و کشورهای آسیای میانه از جمله اقدامات کلیدی است. همچنین، معرفی شرکت های فناور به سکوی های تأمین مالی بین المللی، پلتفرم های صادراتی و بازارهای جهانی، به ویژه در حوزه محصولات کشاورزی پرتوجهی شده، موجب ارتقاء جایگاه استان در زنجیره ارزش جهانی خواهد شد.

جدول (۱) محوره های شش گانه برنامه عملیاتی برای توسعه شرکت های دانش بنیان استان

عنوان محور	زیرمحورها / اقدامات مربوطه	عنوان محور	زیرمحورها / اقدامات مربوطه
محور اول: جذب سرمایه گذاری	<ul style="list-style-type: none"> - رویدادهای سرمایه گذاری - باشگاه سرمایه گذاران - پلتفرم تأمین مالی جمعی - تفاهم نامه با صندوق ها 	محور چهارم: زیرساخت تولید	<ul style="list-style-type: none"> - شهرک های فناوری - تولید آزمایشی - زیرساخت دیجیتال
محور دوم: حمایت از تولید دانش بنیان	<ul style="list-style-type: none"> - بسته های حمایتی - مراکز رشد تخصصی - شبکه کارگاهی مشترک - تسهیلات مالی 	محور پنجم: پیوند دانشگاه و صنعت	<ul style="list-style-type: none"> - پروژه های تحقیقاتی مشترک - مراکز نوآوری صنعتی - بورس ایده و فناوری
محور سوم: توانمندسازی شرکت ها	<ul style="list-style-type: none"> - آموزش و مشاوره - منتورینگ تخصصی - آماده سازی برای جذب سرمایه 	محور ششم: توسعه بازار و صادرات	<ul style="list-style-type: none"> - نمایشگاه ها - دپارتمان صادرات - همکاری بین المللی

منبع: پارک علم و فناوری استان

بخش کشاورزی و دامپروری استان

جهاد کشاورزی^۱

در راستای تحقق شعار سال «سرمایه گذاری برای تولید» که توسط مقام معظم رهبری مطرح گردیده است، بررسی برنامه ها و اقدامات تحولی بخش کشاورزی در استان خراسان جنوبی نه تنها ضرورتی برای توسعه پایدار در منطقه است، بلکه الگوی مؤثری برای بهره گیری از ظرفیتهای بومی، اقلیمی و اقتصادی کشور نیز محسوب می شود. این استان با اقلیمی خشک و نیمه خشک و محدودیتهای شدید منابع آبی، با بهره گیری از سیاست های هوشمندانه و برنامه ریزی منسجم توانسته است طرح هایی را تدوین و اجرا کند که ضمن ارتقای بهره وری، زمینه را برای رشد سرمایه گذاری در بخش کشاورزی فراهم آورده است. در ادامه، تحلیل تخصصی این برنامه ها با توجه به شرایط و اقتضائات خاص استان ارائه می شود.

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری جهاد کشاورزی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

انرژی‌های تجدیدپذیر در خدمت تولید کشاورزی: یکی از مهم‌ترین اقدامات زیرساختی و نوآورانه، احداث نیروگاه‌های خورشیدی در جوار چاه‌های کشاورزی است. این طرح علاوه بر کاهش وابستگی به برق شبکه و کنترل هزینه‌های انرژی برای کشاورزان، موجب پایداری بهره‌برداری از منابع آبی می‌شود. از آنجا که در استان خراسان جنوبی بسیاری از منابع آبی کشاورزی وابسته به چاه‌های عمیق هستند، استفاده از انرژی خورشیدی به‌عنوان منبع تغذیه الکتروپمپ‌ها می‌تواند در بلندمدت هزینه‌های تولید را کاهش داده و بهره‌وری مصرف آب و انرژی را بهبود بخشد. افزون بر این، توسعه این نیروگاه‌ها گامی مهم در راستای اهداف ملی کاهش کربن و توسعه انرژی‌های پاک نیز محسوب می‌شود.

توسعه زنجیره ارزش محصولات استراتژیک: ایجاد شهرک تخصصی زرشک یکی از طرح‌های محوری در راستای تکمیل زنجیره ارزش این محصول منحصر به فرد است. زرشک به‌عنوان محصولی بومی و استراتژیک، سهم مهمی در اشتغال و صادرات غیرنفتی استان دارد. این شهرک با تأمین زیرساخت‌هایی مانند خطوط فرآوری، بسته‌بندی، انبارداری و کنترل کیفیت، بستری برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی فراهم می‌سازد. همچنین، تأمین زمین و زیرساخت‌های اولیه این شهرک از مهم‌ترین اقدامات سازمان جهاد کشاورزی استان در سال جاری است که می‌تواند به توسعه خوشه‌ای زرشک در منطقه بینجامد.

توسعه کشت گلخانه‌ای و بهینه‌سازی مصرف آب: با توجه به اقلیم خشک استان، توسعه مجتمع‌های گلخانه‌ای و تأمین آب مورد نیاز آن‌ها یکی از سیاست‌های محوری در ارتقاء بهره‌وری منابع است. مجتمع‌های گلخانه‌ای با مصرف کمتر آب نسبت به کشاورزی سنتی و قابلیت تولید خارج از فصل، می‌توانند به موتور محرک اقتصاد کشاورزی استان تبدیل شوند. استفاده از سیستم‌های نوین آبیاری، مدیریت محیط گلخانه‌ای و بهره‌گیری از فناوری‌های کنترل هوشمند، از جمله برنامه‌هایی است که در دستور کار سازمان جهاد کشاورزی استان قرار دارد.

اصلاح و احیای منابع آبی: برنامه‌های اجرای سیستم‌های نوین آبیاری، احیاء و مرمت قنوات، و انتقال آب از جمله اقدامات حیاتی در مدیریت منابع آبی محدود استان است. اجرای آبیاری تحت فشار، قطره‌ای و بارانی، افزون بر کاهش هدررفت آب، راندمان آبیاری را افزایش داده و موجب صرفه‌جویی قابل توجهی در منابع آبی می‌شود. همچنین با مرمت و احیای قنوات سنتی، پیوند بین دانش بومی و فناوری مدرن حفظ شده و پایداری اکوسیستم‌های کشاورزی روستایی تقویت می‌شود.

سیاست‌های حمایتی و تأمین مالی هوشمندانه: از مهم‌ترین اقدامات حمایتی می‌توان به انعقاد تفاهم‌نامه‌های تأمین مالی و افزایش سهم استان از اعتبارات ملی و استانی اشاره کرد. این اقدام ضمن ارتقای توان مالی استان برای اجرای پروژه‌های زیرساختی، موجب تقویت سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته شده است. همچنین تخصیص تسهیلات به طرح‌های غیرصنعتی و خرد، نظیر دامداری‌های کوچک، کشاورزی خانوادگی و صنایع دستی کشاورزی، از محل اعتبارات تبصره ۲ و نهادهای حمایتی، باعث پایداری تولید و حفظ امنیت غذایی در سطح خانوارهای روستایی می‌شود.

ارتقاء بهره‌وری با تکیه بر تنوع کشت و اصلاح الگو: برنامه الگوی کشت یکی از چالش‌برانگیزترین اما ضروری‌ترین سیاست‌های کشاورزی است که در استان خراسان جنوبی به صورت هدفمند اجرا شده است. با توجه به بحران آب، بیش از ۸۴ درصد از سطح باغات استان به محصولات کم‌آبر و اقتصادی نظیر زرشک، زعفران، عناب، پسته و انار اختصاص یافته است. همچنین در حوزه زراعت، توسعه کشت گونه‌های مقاوم به خشکی نظیر کینوا، جو لخت و تریتی‌کاله در دستور کار قرار گرفته است. این سیاست نه تنها مصرف آب را بهینه می‌کند، بلکه زمینه صادرات محصولات جدید با ارزش افزوده بالا را فراهم می‌سازد.

توسعه صنعتی و صادرات محور: یکی از زیرساخت‌های کلیدی در ارتقای صادرات کشاورزی، احداث سایت پرتودهی محصولات کشاورزی است. این سایت با سرمایه‌گذاری حدود ۱۵۰۰ میلیارد ریال، اهدافی چون کاهش بار میکروبی، افزایش ماندگاری محصولات، کنترل آفات و حفظ کیفیت را دنبال می‌کند. این امر به‌ویژه برای محصولات تازه صادراتی مانند زرشک، عناب، خرما و انار، نقش مهمی در افزایش ضریب اطمینان صادرات و ارتقاء استانداردهای بین‌المللی دارد.

تعاملات منطقه‌ای و توسعه کشت فراسرزمینی: با توجه به محدودیت منابع آبی داخلی، کشت فراسرزمینی محصولات آب‌بر مانند چغندر قند در ایالت فراه افغانستان اقدامی هوشمندانه و راهبردی است. این برنامه با بهره‌گیری از شرایط مناسب اقلیمی و زمین‌های حاصلخیز آن منطقه، امکان تولید محصولات مورد نیاز صنایع قند داخلی را بدون فشار بر منابع داخلی فراهم می‌سازد. از سویی دیگر، این اقدام فرصت توسعه روابط اقتصادی فرامرزی، انتقال دانش فنی و جذب سرمایه خارجی را تقویت می‌کند.

حمایت از زنجیره‌های تولید متنوع: از دیگر برنامه‌های تحولی استان می‌توان به توسعه سردخانه‌ها، کشتارگاه‌های طیور، حمایت از ایجاد خوشه زنبورداری و احیای واحدهای راكد اشاره کرد. این اقدامات به تکمیل زنجیره‌های تولید، کاهش ضایعات، افزایش اشتغال و تحریک تقاضای بازار کمک می‌کنند. همچنین صدور مجوز صنعتی پرورش ماهی تیلاپیا و پرورش غیرصنعتی زالو نشان‌دهنده تنوع‌بخشی به تولیدات کشاورزی و بهره‌برداری از فرصت‌های کمتر شناخته شده است.

پشتیبانی از دانش‌بنیان‌ها و هم‌افزایی نهادی: در راستای هم‌راستایی با اقتصاد دانش‌بنیان، تنظیم دستورالعمل واحد برای حمایت تسهیلاتی دستگاه‌های اجرایی از طرح‌های دانش‌بنیان در دستور کار قرار گرفته است. این اقدام موجب رفع تعارضات، کاهش بروکراسی و افزایش شفافیت در ارائه حمایت‌ها می‌شود و زمینه جذب فناوری‌های نوین به بخش کشاورزی را تسهیل می‌کند.

سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ یعنی «سرمایه‌گذاری برای تولید»، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان جنوبی، به‌عنوان نهاد تخصصی فعال در صدور مجوزها، نظارت‌های فنی و ارائه خدمات مشاوره‌ای و

۱. مطالب این بخش با کمک و تلاش سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان گردآوری شده است.

مهندسی در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی، نقش محوری در ارتقاء بهره‌وری، افزایش استانداردهای تولید و هدایت سرمایه‌گذاری‌ها به سمت فعالیت‌های پایدار و اقتصادی ایفا می‌کند. این سازمان در بخش‌های مختلف کشاورزی و دامپروری، با اجرای اقدامات هدفمند و تخصص‌محور، زمینه‌ساز رشد تولید و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری در استان شده است.

توسعه دامداری صنعتی و نیمه‌صنعتی: یکی از مهم‌ترین اقدامات سازمان نظام مهندسی کشاورزی، تسهیل در صدور مجوزهای به‌روز و نظارت‌های فنی بر واحدهای دامداری صنعتی و نیمه‌صنعتی است. با توجه به اقلیم خاص استان و نیاز به بهره‌وری منابع، این سازمان با ارائه الگوهای بهینه طراحی، اجرای سیستم‌های تهویه مناسب، و ترویج تغذیه علمی دام، زمینه افزایش بهره‌وری را فراهم کرده است. همچنین به‌روزرسانی شیوه‌نامه‌های صدور پروانه و ایجاد سامانه‌های دیجیتال برای خدمات‌رسانی به سرمایه‌گذاران، موجب کاهش بروکراسی اداری و تسهیل فرآیندهای سرمایه‌گذاری شده است.

حمایت از توسعه شیلات صنعتی و نیمه‌صنعتی: با وجود محدودیت منابع آبی در استان، توسعه شیلات با رویکرد استفاده از سیستم‌های مداربسته و بازچرخانی آب از جمله اولویت‌های سازمان در حوزه شیلات صنعتی و نیمه‌صنعتی است. نظام مهندسی با آموزش مجریان، طراحی فنی پروژه‌ها و نظارت تخصصی بر اجرای آن‌ها، به کاهش مصرف آب و افزایش عملکرد در واحد سطح کمک کرده است. همچنین تسهیل در معرفی سرمایه‌گذاران به صندوق‌های حمایتی و شبکه بانکی از دیگر اقدامات مهم در این حوزه است.

ارتقاء بهره‌وری در پرورش طیور صنعتی و نیمه‌صنعتی: در راستای حمایت از تولید گوشت سفید و تخم‌مرغ، نظام مهندسی در طراحی و مشاوره فنی احداث واحدهای پرورش مرغ گوشتی، تخم‌گذار، مادر و بومی نقش کلیدی دارد. توجه به تهویه، نوع خوراک، فاصله بهداشتی، و کنترل بیماری‌ها از جمله محورهای راهبردی در صدور مجوزها و نظارت فنی بوده است. به‌علاوه، استفاده از فناوری‌های نوین در اتوماسیون واحدهای پرورش طیور مورد توجه قرار گرفته است.

توسعه گلخانه‌ها با رویکرد فناوری‌محور: با توجه به اهمیت گلخانه‌ها در تولید محصولات کم‌آبر و اقتصادی، سازمان نظام مهندسی استان خراسان جنوبی، با اولویت‌دهی به طرح‌های گلخانه‌ای در فرآیند صدور مجوز، نظارت دقیق بر اجرای ساختارها، و ارائه مشاوره‌های تخصصی در زمینه تهویه، کشت هیدروپونیک و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، نقش مؤثری در گسترش این فعالیت‌ها ایفا کرده است. همچنین، آموزش نیروی انسانی و ایجاد بانک اطلاعاتی متخصصین گلخانه‌ای به جذب سرمایه‌گذاران کمک شایانی نموده است.

حمایت از تولید قارچ‌های خوراکی و دارویی: در حوزه تولید قارچ، که یکی از فعالیت‌های کم‌هزینه و پربازده محسوب می‌شود، نظام مهندسی با تدوین دستورالعمل‌های فنی، آموزش پرورش‌دهندگان، و طراحی سازه‌های مناسب برای اقلیم استان، به رشد این بخش کمک کرده است. همچنین، اتصال تولیدکنندگان به بازار از طریق راهکارهایی نظیر ایجاد خوشه‌های تخصصی، نمایشگاه‌های محلی و معرفی در سامانه‌های دیجیتال از جمله برنامه‌های این سازمان بوده است.

توسعه آبریز پروری روستایی و غیرصنعتی: در مناطق روستایی، توسعه فعالیت‌های آبریز پروری به‌عنوان یک منبع درآمد مکمل برای خانوارهای روستایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نظام مهندسی با همکاری نهادهای حمایتی نظیر جهاد کشاورزی، بسیج سازندگی و دهیاری‌ها، اقدام به صدور مجوزهای ساده‌سازی شده، آموزش روش‌های پرورش ماهیان گرمابی و سردآبی با بهره‌گیری از منابع محدود آبی، و تسهیل دسترسی به نهاده‌ها کرده است.

ساماندهی دامداری‌های روستایی و غیرصنعتی: دامداری روستایی به‌عنوان بخشی مهم از امنیت غذایی و معیشت روستاییان، نیازمند حمایت ساختاری است. سازمان نظام مهندسی در این حوزه، با ارائه خدمات فنی-مهندسی در احداث آغل‌های بهداشتی، بهینه‌سازی تغذیه دام، اصلاح نژاد، و ارتقاء سطح بهداشت دام، ضمن کاهش بیماری‌ها، موجب افزایش تولید شیر و گوشت شده است. مشارکت در اجرای طرح‌های بهسازی اماکن دامی روستایی و ارائه مشاوره‌های فنی از جمله اقدامات اساسی سازمان است.

ایجاد و توسعه میدان‌های عرضه دام: در راستای ساماندهی بازار دام و کاهش مخاطرات بهداشتی و اقتصادی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی با همکاری شهرداری‌ها، سازمان دامپزشکی و بخش خصوصی، اقدام به طراحی، صدور مجوز و نظارت بر احداث میدان‌های عرضه دام در شهرستان‌های مختلف استان نموده است. این میادین با هدف کنترل بهداشتی، کاهش واسطه‌گری، افزایش شفافیت قیمت و دسترسی آسان‌تر دامداران به بازار ایجاد می‌شوند. همچنین ایجاد زیرساخت‌هایی نظیر باسکول، قرنطینه، فضای نگهداری موقت و خدمات دامپزشکی، کیفیت خدمات عرضه دام را ارتقاء داده است.

بخش صنعت و معدن

اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان^۱

در راستای تحقق شعار سال نقش اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان خراسان جنوبی در ساختار تولیدی و اقتصادی کشور به‌شدت حائز اهمیت است. این دستگاه اجرایی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی در حوزه‌های صنعت، معدن، بازرگانی، اصناف، سرمایه‌گذاری، تسهیل‌گری و توسعه زیرساخت‌های تولیدی، وظیفه دارد ضمن شناسایی مزیت‌های نسبی استان، بستر لازم برای جذب سرمایه‌گذار، فعال‌سازی واحدهای راکد، پشتیبانی از زنجیره تولید و همچنین ایجاد توازن بین عرضه و تقاضا را فراهم آورد. آنچه در ادامه می‌آید تحلیلی جامع، تخصصی و مبتنی بر اطلاعات رسمی و بومی‌سازی شده از اقدامات این اداره کل در استان خراسان جنوبی است.

۱. افزایش صدور مجوزهای پروانه بهره‌برداری صنعتی

صدور پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی، یکی از ابزارهای مهم حاکمیتی در جهت ایجاد، توسعه و رسمیت‌بخشی به فعالیت‌های تولیدی است. اداره کل صمت استان خراسان جنوبی در سال‌های اخیر توانسته است با تسهیل فرآیند صدور مجوزها و استفاده از پنجره واحد سرمایه‌گذاری، موجب افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به فرآیندهای قانونی و

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

ایجاد وحدت رویه در صدور مجوزها شود. توسعه صنایع کوچک و متوسط در شهرستان‌های کم‌برخوردار، به‌ویژه در حوزه‌هایی همچون صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع فلزی سبک و بسته‌بندی، از دستاوردهای این سیاست‌گذاری است. این رویکرد منجر به رشد فرصت‌های شغلی و افزایش بهره‌وری تولید در مناطق روستایی و مرزی استان شده است.

۲. افزایش صدور مجوزهای پروانه بهره‌برداری معدنی

استان خراسان جنوبی با دارا بودن رتبه برتر در معادن زغالسنگ، بنتونیت، سنگ تزئینی، منیزیت، طلا، آهن و خاک‌های صنعتی، یکی از قطب‌های معدنی کشور محسوب می‌شود. صدور پروانه‌های بهره‌برداری معدنی با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی و پیوست‌های فنی، توانسته زمینه‌ای برای بهره‌برداری پایدار از این ظرفیت‌ها و جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فراهم کند. اداره کل صمت استان با ایجاد سامانه جامع اطلاعات معادن و شفاف‌سازی مزایده‌ها و بهره‌برداری‌ها، ضمن افزایش بهره‌وری در معادن، توانسته است سرمایه‌گذاران را از طریق طرح‌های مشارکتی و کنسرسیوم‌های معدنی وارد استان کند.

۳. افزایش صدور پروانه کسب اصناف

بخش اصناف به‌عنوان یکی از پایه‌های اقتصاد مردمی در استان، نقشی بی‌بدیل در توزیع کالا، ایجاد اشتغال، حفظ امنیت روانی بازار و رشد تولیدات خرد دارد. اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان با توسعه اتوماسیون صدور مجوزهای صنفی، تسهیل مقررات و کاهش فرآیندهای زائد، موجب شده است که صدور پروانه کسب برای صنوف تولیدی و خدماتی روندی ساده‌تر، سریع‌تر و شفاف‌تر پیدا کند. همچنین ارتقاء سطح مهارت و آموزش‌های فنی برای اصناف با هدف افزایش کیفیت خدمات و استانداردسازی محیط کسب‌وکار در دستور کار قرار گرفته است.

۴. پیگیری و حمایت از واحدهای تولیدی استان در راستای افزایش ظرفیت تولید با بهره‌برداری از طرح‌های توسعه‌ای (کنسانتره آهن، اسکلت فولادی سوله، ظروف فولادی و آهنی)

در سال‌های اخیر، با توجه به سیاست‌های کلان کشور در جهت تکمیل زنجیره ارزش محصولات معدنی و صنعتی، اداره کل صمت خراسان جنوبی اقدام به پیگیری طرح‌هایی در زمینه کنسانتره آهن (مانند طرح‌های نه‌بندان و زیرکوه)، اسکلت فولادی (با تمرکز بر قاین و بیرجند) و تولید ظروف فلزی کرده است. این حمایت‌ها شامل تخصیص زمین، تسهیلات بانکی، رفع موانع تأمین برق و آب، تسهیل در واردات ماشین‌آلات و اخذ ضمانت‌نامه‌های مالی بوده است. توسعه این صنایع منجر به افزایش عمق ساخت داخل، اشتغال پایدار، و کاهش خام‌فروشی مواد اولیه در استان شده است.

۵. شناسایی و رفع مشکلات واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی در کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید

تشکیل جلسات منظم کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید در استان، که با حضور مدیران دستگاه‌های اجرایی، نظام بانکی، مالیاتی و گمرک انجام می‌گیرد، بستری برای حل مشکلات بین‌بخشی و تسریع در روند احیای واحدهای راکد فراهم کرده است. این کارگروه در استان خراسان جنوبی توانسته بیش از ۴۰ درصد مشکلات واحدهای تولیدی را طی

دو سال اخیر حل و فصل نماید. مواردی همچون مشکلات مالیاتی، بدهی‌های بانکی، مجوزهای زیست‌محیطی، تأمین مواد اولیه و مشکلات حقوقی مالکیت در این بستر به شکل تخصصی بررسی شده و دستورات لازم صادر گردیده است.

۶. توسعه خوشه‌های صنعتی بومی محور و دانش‌بنیان

با توجه به تنوع اقلیمی و ظرفیت تولیدات محلی، اداره کل صمت می‌تواند با همکاری سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی اقدام به توسعه خوشه‌های صنعتی منطقه‌ای نماید. برای نمونه، خوشه فرش دستباف در مود، خوشه گلیم و جاجیم در خوسف، و خوشه گیاهان دارویی در درمیان می‌توانند با تأمین زیرساخت، آموزش فنی و حمایت صادراتی به مدل‌های موفق سرمایه‌گذاری محلی تبدیل شوند.

۷. افزایش تعامل با شرکت‌های دانش‌بنیان و استفاده از فناوری‌های نوین در تولید

اداره صمت با همکاری پارک علم و فناوری استان، مرکز رشد دانشگاه بیرجند و صندوق نوآوری و شکوفایی، در حال تقویت پیوند میان واحدهای صنعتی با دانش‌بنیان‌ها برای حل مشکلات فنی، بهینه‌سازی خطوط تولید و توسعه محصولات جدید است. این سیاست ضمن کاهش وابستگی به واردات، زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری در نوآوری و ارتقاء رقابت‌پذیری واحدهای تولیدی خواهد بود.

۹. ایجاد نواحی صنعتی روستا محور و مرزی برای توسعه سرمایه‌گذاری منطقه‌ای

با هدف توزیع متوازن منابع سرمایه‌گذاری، اداره کل صمت استان با همکاری استانداری اقدام به ایجاد نواحی صنعتی کوچک در روستاهای پرجمعیت و مناطق مرزی کرده است. این نواحی با تأمین زیرساخت اولیه و مشوق‌های سرمایه‌گذاری می‌توانند محل استقرار صنایع بسته‌بندی کشاورزی، صنایع دستی، فرآوری گیاهان دارویی و صنایع غذایی محلی شوند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان خراسان جنوبی به عنوان نهاد واسط میان بخش خصوصی و حاکمیت، نقشی اساسی در تسهیل جریان سرمایه، شناسایی مزیت‌های اقتصادی، ارتقاء بهره‌وری، و توسعه ظرفیت‌های تولیدی ایفا می‌کند. این نهاد نه تنها مسئول بسترسازی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی است، بلکه با ایفای نقش مشاور در سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصادی، می‌تواند از طریق طراحی راهکارهای علمی، کارشناسی شده و قابل اجرا، موجب تحول در ساختار اقتصادی استان شود. در ادامه، گزارشی از برخی اقدامات این اتاق در راستای شعار سال ارائه شده است:

۱. تنظیم گزارش کارشناسی در خصوص اقدامات عملیاتی قابل اجرا در سطح استانی و ملی در راستای شعار سال و راهکارهای دارای خروجی: یکی از اقدامات کلیدی اتاق بازرگانی استان در سال ۱۴۰۴، تدوین یک

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

گزارش جامع کارشناسی بر پایه بررسی میدانی، داده‌های آماری، تحلیل‌های زنجیره ارزش و وضعیت موجود اقتصادی استان بوده است. این گزارش با تمرکز بر شناسایی گلوگاه‌های تولید، ارزیابی ریسک‌های سرمایه‌گذاری، و احصاء مزیت‌های رقابتی استان، چندین راهکار عملیاتی را برای جذب سرمایه‌گذاری مولد ارائه داده است. از جمله این راهکارها می‌توان به ایجاد پنجره واحد سرمایه‌گذاری، تقویت زیرساخت‌های لجستیک، توسعه شهرک‌های تخصصی صنعتی و کشاورزی، و ارتقاء تعاملات مرزی با کشورهای همسایه برای صادرات محصولات اشاره کرد.

طراحی فرم ایده‌های نوآورانه - داوری طرح‌ها - ساخت لینک ثبت‌نام ایده‌های سرمایه‌گذاری توسط اتاق بازرگانی بیرجند: در گامی عملیاتی و ساختارمند، اتاق بازرگانی بیرجند با هدف گردآوری ایده‌های نوآورانه در راستای شعار سال و تسهیل مسیر تجاری‌سازی این ایده‌ها، اقدام به طراحی یک سامانه ثبت‌نام و ارزیابی ایده‌های سرمایه‌گذاری کرده است. در این سامانه، فعالان اقتصادی، کارآفرینان، دانشگاهیان و حتی دانش‌آموزان فنی‌حرفه‌ای می‌توانند طرح‌های پیشنهادی خود را در حوزه‌های صنعتی، کشاورزی، خدماتی و دانش‌بنیان بارگذاری کنند. اتاق بازرگانی بیرجند با تکیه بر این سامانه، ضمن برگزاری رویدادهای کارآفرینی و جلسات رودررو با سرمایه‌گذاران شرایط تجاری‌سازی ایده‌ها را تسهیل کرده و عملاً در حوزه سرمایه‌گذاری مبتنی بر نوآوری ورود کرده است.

تألیف کتابی در خصوص شعار سال: در اقدامی فرهنگی-تحلیلی و به منظور ثبت تجارب و الگوسازی از فعالیتهای مؤثر در تحقق شعار سال، اتاق بازرگانی استان در حال تألیف و انتشار کتابی با محوریت شعار سال ۱۴۰۴، یعنی سرمایه‌گذاری برای تولید می‌باشد.

شرکت شهرک‌های صنعتی^۱

امروزه، نقش شرکت شهرک‌های صنعتی به عنوان یکی از ارکان زیرساختی توسعه صنعتی و اقتصادی استان‌ها، به‌ویژه در استان‌هایی با مزیت‌های نسبی خاص مانند خراسان جنوبی، بیش از گذشته برجسته شده است. این استان با دارا بودن مرز بین‌المللی، منابع معدنی غنی، قابلیت‌های کشاورزی منحصر به فرد، و نیروی کار جوان و تحصیل کرده، بستری مناسب برای توسعه صنعتی دارد. اما تحقق این پتانسیل، نیازمند توسعه هدفمند زیرساخت‌های صنعتی است که شرکت شهرک‌های صنعتی نقش کلیدی در آن ایفا می‌کند.

برنامه ایجاد شهرک صنعتی میل مرزی ۷۸ در شهرستان سربیشه: یکی از مهم‌ترین اقدامات ساختار ساز شرکت شهرک‌های صنعتی استان، برنامه‌ریزی برای ایجاد شهرک صنعتی میل مرزی ۷۸ در شهرستان مرزی سربیشه است. این شهرک نه تنها به دلیل موقعیت ژئواستراتژیک خود در نزدیکی مرز افغانستان، بلکه به واسطه فراهم‌سازی بستری برای توسعه صادرات، جذب سرمایه‌گذاری خارجی، و ایجاد اشتغال پایدار، نقشی بی‌بدیل در آینده اقتصادی استان خواهد داشت. از نگاه کارشناسی، توسعه مناطق صنعتی در نزدیکی مرزها، زمینه‌ساز شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی صادرات‌محور و تبدیل مناطق کم‌برخوردار به قطب‌های تولیدی است. شهرک صنعتی میل ۷۸ می‌تواند با اولویت دادن به صنایع فرآوری محصولات معدنی و کشاورزی صادراتی (نظیر زعفران، زرشک، عناب و سنگ‌های نیمه‌قیمتی)، ارزش

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری شرکت شهرک‌های صنعتی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

افزوده بالایی برای استان ایجاد کند. همچنین، این شهرک در صورت اتصال به زیرساخت‌های حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای در دست توسعه، می‌تواند به پایانه تجاری شرق کشور تبدیل شود.

انجام قراردادهای واگذاری و تقویت جذب سرمایه‌گذار: یکی از شاخص‌های عملیاتی موفقیت شهرک‌های صنعتی، نرخ واگذاری اراضی صنعتی به سرمایه‌گذاران واجد شرایط است. شرکت شهرک‌های صنعتی خراسان جنوبی با به‌روزرسانی فرآیندهای واگذاری، تسهیل در صدور مجوزها، کاهش بوروکراسی اداری، و ارائه مشوق‌های متناسب با شرایط استان (مانند تقسیط بلندمدت، تخفیف در قیمت زمین، معافیت‌های خدماتی)، توانسته است بخش قابل توجهی از ظرفیت شهرک‌ها را فعال نماید. علاوه بر این، ایجاد شفافیت در واگذاری‌ها، استفاده از سامانه‌های هوشمند برای ثبت‌نام متقاضیان، و پایش دوره‌ای عملکرد واحدهای واگذارشده، از جمله اقداماتی است که به افزایش اعتماد بخش خصوصی و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری کمک کرده است. به‌ویژه در استان‌هایی مانند خراسان جنوبی که با چالش‌های اقلیمی و زیرساختی مواجه‌اند، ارائه خدمات مشاوره‌ای و حمایت‌های غیرمستقیم، نقشی اساسی در ارتقاء تاب‌آوری واحدهای صنعتی ایفا می‌کند.

افزایش ظرفیت واحدهای تولیدی فعال: یکی دیگر از محورهای کلیدی در تحقق شعار سرمایه‌گذاری برای تولید، ارتقاء ظرفیت واحدهای فعال موجود است. شرکت شهرک‌های صنعتی استان در این راستا، اقدام به پایش مستمر توان عملیاتی واحدها، شناسایی گلوگاه‌های تولید، و ایجاد سازوکارهای حمایتی برای افزایش بهره‌وری کرده است. این اقدامات شامل ارائه تسهیلات برای نوسازی تجهیزات، تأمین انرژی پایدار (برق، گاز، آب)، تسهیل در اتصال به بازار، و فراهم‌سازی بستر صادراتی می‌باشد. تحقیقات نشان می‌دهد که افزایش ظرفیت بهره‌برداری از واحدهای موجود، در مقایسه با راه‌اندازی واحدهای جدید، سرعت بیشتری در ایجاد اشتغال و رشد تولید ناخالص منطقه‌ای دارد. از این‌رو، تمرکز شرکت شهرک‌های صنعتی بر احیای واحدهای نیمه‌فعال و راکد نیز، به‌عنوان یکی از رویکردهای مکمل، در دستور کار قرار گرفته است.

توسعه کمی و کیفی شهرک‌ها و نواحی صنعتی مصوب: در راستای پاسخگویی به تقاضای روبه‌افزایش برای سرمایه‌گذاری صنعتی، شرکت شهرک‌های صنعتی استان گام‌هایی جدی در جهت افزایش تعداد شهرک‌ها و نواحی صنعتی مصوب برداشته است. این توسعه، هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی، باید مورد توجه قرار گیرد. در بُعد کمی، اضافه شدن شهرک‌ها در شهرستان‌های کمتر برخوردار مانند نهبندان، سربیشه، و خوسف، با هدف توزیع متوازن فرصت‌های شغلی و کاهش تمرکز در مرکز استان، نشان‌دهنده نگاه عدالت‌محور این توسعه است. در بُعد کیفی، تجهیز این شهرک‌ها به امکانات زیربنایی مانند آب، برق، گاز، تصفیه‌خانه فاضلاب صنعتی، خدمات بانکی، بیمه، پست و اینترنت، لازمه حضور فعال سرمایه‌گذاران در آنهاست.

همچنین، تبدیل برخی شهرک‌ها به شهرک‌های تخصصی (مانند شهرک صنایع دستی، شهرک فرآوری گیاهان دارویی، شهرک معدنی یا فناورانه) می‌تواند موجب تجمع زنجیره ارزش، کاهش هزینه‌ها، افزایش سطح مهارت کارگران، و بهبود بهره‌وری شود.

اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان

برنامه های عملیاتی تحقق شعار سال در حوزه گردشگری^۱

- مطالعه ویژگی های فردی و هویتی گردشگران ورودی به استان با هدف شناخت بازار
- برگزاری نمایشگاه صنایع دستی و گردشگری در استانهای مبدأ با هدف معرفی جاذبه های استان و ماندگاری مسافر
- رفع مشکلات تأسیسات گردشگری که چندین سال معطل مانده در کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید و یا در سایر مراجع نظارتی (مانند آبرگم لوت، هتل قاین، هتل طبس، هتل فخیم زاده، هتل فردوس، اقامتگاه درمیان و ...)
- احصا واحدهای سرمایه گذاری راكد که توسط اداره کل در سنوات قبل سرمایه گذاری شده و تعیین تکلیف این پروژه ها (کمپ هاو...)
- تمرکز بر حوزه گردشگری سلامت (جلسات مشترک با دانشگاه علوم پزشکی و آسیب شناسی و رفع موانع)
- بررسی خواص مراکز آبدرمانی و معرفی مراکز آبدرمانی در حوزه گردشگری سلامت
- ثبت ۱۰ رویداد گردشگری در تقویم گردشگری کشور و برگزاری رویدادها با هدف جذب گردشگر (بی بی گردی و...)
- برگزاری جلسه با سرمایه گذاران داخلی و ترغیب به سرمایه گذاری کلان در حوزه مجتمع های گردشگری (مانند مجتمع مهتاب، مارال ستاره)
- برگزاری جلسه با سرمایه گذاران بومی ساکن در خارج از استان و در خارج از کشور (به همراه همایش بین المللی بیابان لوت)
- برگزاری جلسه با سفرای کشورهای هدف در تهران با هدف توسعه گردشگری و صنایع دستی
- سرمایه گذاری بر تأسیسات و تجهیزات ارزان قیمت سفر (مانند بوم گردی ها، کمپر و ...)
- افزایش مشوق های سرمایه گذاری حمایتی در بخش خصوصی در حوزه گردشگری از جمله تسهیلات با دوره تنفس طولانی مدت
- برگزاری جلسه مشترک دستگاه های اجرایی مربوطه جهت تدوین فرصت ها و بسته های سرمایه گذاری و صدور مجوزهای بی نام جهت تسهیل برای کم کردن زمان پاسخگویی به مکاتبات بین دستگاهی
- احصا مشکلات و زیرساخت های سامانه ای و پیشنهاد به وزارت جهت اصلاح بخشنامه های دست و پا گیر جهت تسريع در رسیدگی به درخواست و صدور مجوز سرمایه گذاران
- افزایش اعتبارات زیرساختی در حوزه گردشگری
- توجه به شرایط اقتصادی موجود استان و کمک جهت اعطاء آسان تسهیلات به پروژه های در حال ساخت
- برگزاری جلسات مستمر با دستگاه های نظارتی جهت برطرف نمودن مشکلات سرمایه گذاران بخش خصوصی

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

- انجام پژوهش های کاربردی با هدف تحلیل بازار و نیازسنجی استان در زمینه های مختلف سرمایه گذاری بصورت کلی
- توسعه خدمات گردشگری از طریق ورود شرکت های دانش بنیان به این موضوع و ارائه پلتفرم های مختلف در حوزه خدمات
- برجسته سازی برند های مختلف گردشگری بخصوص در مقاصد مورد هدف از جمله گردشگری سلامت
- تدوین و بروزرسانی بانک اطلاعات اراضی واگذار شده و نظارت بر پروژه های گردشگری در اراضی ملی و دولتی
- پیگیری امور مربوط به فرصت ها و بسته های سرمایه گذاری (بروزرسانی فایل ها و صدور مجوزهای بی نام در دستور کار است)
- بررسی پیش طرح های تاسیسات گردشگری مطابق با مصادیق آیین نامه ای در سامانه سما طبق ضوابط بالادستی (اداره کل زیرساخت ها و مناطق نمونه)
- افزایش بازدید های دوره ای به منظور ارزیابی و پیشرفت فیزیکی پروژه ها با هدف تسریع در ساخت و بهره برداری
- پیگیری امور مربوط به ساماندهی مناطق نمونه گردشگری با هدف جذب و جلب سرمایه گذاران
- افزایش صدور و تمدید موافقت اصولی و مجوز ایجاد
- پیگیری امور مربوط به ستاد تسهیل و رفع موانع تولید و ارسال گزارش ها با هدف تسریع در مشکلات سرمایه گذاران
- پیگیری امور مربوط به کمیسیون ماده ۲۱ در جهت واگذاری و تمدید مجوز سرمایه گذاران در اراضی دولتی
- پیگیری امور مربوط به کمیسیون تبصره یک ماده یک قانون حفظ کاربری ها جهت حمایت از سرمایه گذاران
- پیگیری امور مربوط به کمیسیون ماده ۳۳ با هدف جلوگیری از سوء استفاده غیر از اراضی ملی و دولتی
- احصا و پیگیری امور مربوط به طرح های راکد گردشگری
- حمایت از سرمایه گذاران تاسیسات گردشگری در نقاط کم برخوردار با صدور مجوزهای لازم و معرفی تسهیلات به دارندگان مجوزهای مذکور (موافقت اصولی و پروانه بهره برداری)
- اتمام و بهره برداری از حداقل ۱۰ واحد از تأسیسات گردشگری در سطح استان
- مشارکت در نمایشگاه های بین المللی گردشگری و معرفی ظرفیت های گردشگری استان
- افزایش بازدید و نظارت میدانی از مراکز گردشگری در قالب گشت های مشترک با هدف ارتقای کیفی خدمات تاسیسات گردشگری
- تمدید ۱۷ رویداد و ثبت حداقل ۵ رویداد جدید در سامانه ثبت رویدادها به منظور جذب گردشگر رویداد محور
- مشارکت در رویدادهای گردشگری با همکاری دستگاه های اجرایی و دانشگاه از جمله همایش بین المللی بیابان لوت ، همایش کشور کمپر و کاروان ، نمایشگاه بین المللی گردشگری و صنایع وابسته تهران و ...
- تدوین بسته های سفر متنوع به استان و بارگذاری در وب سایت ها و سامانه های مربوطه و ارائه به توراپراتورها
- مشارکت در برگزاری تورهای آشناسازی برای دانشجویان بین الملل استان
- برگزاری دوره های کوتاه مدت آموزش گردشگری و آزمون جامع گردشگری
- برگزاری کارگاه های توانمند سازی برای دست اندرکاران صنعت گردشگری
- اجرای طرح پژوهشی مطالعات کاربردی گردشگری استان

- راه اندازی پویش های مرتبط با فرهنگ سازی در خصوص افزایش فرهنگ سفر و گردشگری
- افزایش صدور مجوز برگزاری تورهای آموزشی موسسات آموزش گردشگری
- افزایش صدور و تمدید مجوز راهنمایان گردشگری استان
- فرهنگ سازی سفر آسان با برگزاری تور کمپرها در استان

برنامه های عملیاتی تحقق شعار سال در حوزه صنایع دستی^۱

- برگزاری کارگاههای تخصصی سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی در خصوص تولید با تمرکز بر گوهر سنگ ها
- تشکیل کارگروه گوهر سنگ و ایجاد هم گرایی بین دستگاههای مربوطه و جلوگیری از موازی کاری
- مطالعه و بررسی بازارهای جدید فروش صنایع دستی
- کمک به بخش خصوصی جهت تهیه پلتفرم فروش صنایع دستی
- اتمام بازارچه های نیمه تمام مانند بازارچه خضری، فردوس، سرایان و سریش
- تمرکز بر تکمیل پروژه های عمرانی نیمه تمام بازارچه ها و مراکز آموزشی صنایع دستی در سطح استان در راستای ارتقاء ظرفیت آموزش و توانمند سازی تولید و بازاریابی و فروش صنایع دستی (با پیشرفت فیزیکی بالا)
- ارائه تسهیلات و وام های کم بهره برای نوسازی و تجهیز کارگاه های صنایع دستی با ابزار و تجهیزات مدرن و کارآمد.
- حمایت از سرمایه گذاری در ایجاد واحدهای بسته بندی استاندارد و جذاب برای محصولات صنایع دستی
- توسعه بازارها و پلتفرم های فروش آنلاین برای عرضه محصولات صنایع دستی به بازارهای داخلی و خارجی
- توسعه بازارچه های فیزیکی موقت از جمله برگزاری نمایشگاه ها و جشنواره ها و استفاده از ظرفیت های گردشگری برای معرفی و فروش محصولات.
- جهت دهی تسهیلات مشاغل خانگی و تبصره دار جهت سرمایه گذاری در رشته های مزیت دار و قابلیت دار استان به ویژه سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی و نساجی سنتی.
- ایجاد و تسهیل دسترسی به منابع مواد اولیه با کیفیت و قیمت مناسب برای هنرمندان صنایع دستی با همکاری اداره صمت و اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی از طریق ایجاد تعاونی های تأمین مواد اولیه
- برگزاری دوره های آموزشی تخصصی و مهارتی ویژه شاغلین صنایع دستی با هدف ارتقای کیفیت محصولات و آشنایی با تکنیک های نوین. و سرمایه گذاری بیشتر در تجهیز کارگاه های تولید
- ارائه آموزش های بازاریابی و فروش به هنرمندان برای معرفی و عرضه محصولات خود به بازارهای هدف
- کمک به تأسیس خانه های خلاق در حوزه صنایع دستی برای حمایت از ایده های خلاقانه و توسعه محصولات جدید
- حمایت از حضور فعالان صنایع دستی در نمایشگاه های بین المللی برای معرفی محصولات و جذب مشتریان خارجی
- تهیه و تولید محتوای معرفی صنایع دستی مزیت دار
- راه اندازی حداقل ۲ خانه صنایع دستی با هدف حمایت از تولیدکنندگان، بازاریابی و فراهم سازی بستر مناسب برای آموزش های تخصصی و توانمندسازی تولید

۱. مطالب این بخش با کمک و تلاش اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

- برگزاری نمایشگاهها در سطح استانی، منطقه ای و ملی برای بازاریابی و فروش تولیدات هنرمندان و آشنایی عموم با صنایع دستی برای زمینه سازی اشتغال و تولید در این بخش
- افزایش صدور کارگاههای تولیدی انفرادی و جمعی صنایع دستی از طریق آموزش های عمومی کوتاه مدت و ارائه تسهیلات کم بهره
- انعقاد تفاهم نامه های استانی با دستگاههای اجرایی از جمله سازمان زندانها و اقدامات تأمین استان، نیروهای مسلح، بهزیستی، بنیاد علوی و بسیج سازندگی موجب گسترش آموزشهای صنایع دستی و کمک به توانمندسازی جامعه هدف در جهت تولید صنایع دستی
- همکاری با بخش خصوصی در برون سپاری برنامه ها و رویدادهای ترویجی و توسعه ای و بازرگانی صنایع دستی از جمله اتحادیه تعاونی های هنرمندان صنایع دستی استان

اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان^۱

در راستای شعار سال ۱۴۰۴ اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان خراسان جنوبی به عنوان یکی از نهادهای کلیدی در سیاست گذاری، تسهیل گری، حمایت و نظارت بر بازار کار، اشتغال و تعاونی ها، نقش بسزایی در بستر سازی برای افزایش سرمایه گذاری در بخش های تولیدی ایفا می کند. با اتکا به مجموعه ای از مأموریت ها، فعالیت ها و ابتکارات این اداره کل، می توان نشان داد که چگونه بسترهای حقوقی، تشویقی، حمایتی و نظارتی می توانند محرک رشد اقتصادی و اشتغال مولد در استان باشند.

۱. صدور و تمدید پروانه کار و شناسایی اتباع غیرمجاز: حفظ امنیت بازار کار برای تولید

یکی از الزامات توسعه سرمایه گذاری در بخش تولید، پایداری و سلامت بازار کار است. اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی با انجام فرآیند صدور و تمدید پروانه کار برای اتباع خارجی مجاز، و در عین حال با برگزاری گشت های مشترک جهت شناسایی و برخورد با اتباع غیرمجاز، توانسته ضمن صیانت از اشتغال نیروی کار ایرانی، فضای رقابتی سالمی را برای کارفرمایان و تولیدکنندگان ایجاد نماید. این اقدام به طور مستقیم در ارتقای بهره وری نیروی انسانی و کاهش بی عدالتی در بازار کار موثر بوده و در مناطق صنعتی استان مانند بیرجند، قائن و نهبندان اهمیت دوچندان دارد.

۲. راهبری صادرات شرکت های تعاونی: گشودن دروازه های سرمایه گذاری خارجی و بازار منطقه ای

در شرایطی که اقتصاد استان خراسان جنوبی با محدودیت منابع روبه روست، توجه به توان صادراتی شرکت های تعاونی یک راهکار هوشمندانه و بومی محور برای جذب سرمایه و ارزآوری محسوب می شود. اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان با راهبری صادرات شرکت های تعاونی فعال در حوزه هایی مانند فرش دستباف، محصولات کشاورزی خشک مانند زرشک و عناب، صنایع دستی و سنگ های معدنی فرآوری شده، توانسته نقش مؤثری در ارتقای توان رقابت تعاونی ها در بازارهای منطقه ای (افغانستان، پاکستان و حوزه خلیج فارس) ایفا کند. در این چارچوب، ارائه آموزش های

۱. مطالب این بخش با کمک و تلاش اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

بازرگانی، مشاوره‌های حقوقی بین‌الملل، و اتصال به نمایشگاه‌های بین‌المللی از جمله اقداماتی است که می‌تواند زمینه‌ساز رشد پایدار و بازگشت سرمایه به اقتصاد محلی باشد.

۳. توسعه تعاونی‌های خورشیدی و تجدیدپذیر: سرمایه‌گذاری سبز برای تولید پایدار

یکی از گام‌های اساسی در توسعه زیرساخت‌های اقتصادی مدرن، سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر است. در همین راستا، اداره کل با برگزاری کمیته تخصصی انرژی‌های تجدیدپذیر در خردادماه ۱۴۰۴ با حضور دستگاه‌های مرتبط مانند منابع طبیعی، امور اراضی، برق منطقه‌ای و نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد، بنیاد برکت و علوی، گامی جدی برای تخصیص سهمیه تشکیل تعاونی‌های نیروگاه‌های خورشیدی در سطح شهرستان‌ها برداشته است. این اقدام نه تنها از منظر اشتغال‌زایی پایدار در مناطق روستایی و محروم ارزشمند است، بلکه می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کاهش وابستگی به انرژی‌های فسیلی نیز منجر شود. با توجه به ظرفیت آفتابی بالای استان، این طرح یکی از مزیت‌های استراتژیک برای خراسان جنوبی محسوب می‌شود.

۴. برگزاری جشنواره امتنان و انتخاب کارگران نمونه: فرهنگ‌سازی برای بهره‌وری نیروی انسانی

در راستای فرهنگ‌سازی و ترویج انگیزه در بین نیروی کار مولد، اداره کل با برگزاری جشنواره امتنان و انتخاب و معرفی کارگران، گروه‌های کاری و واحدهای نمونه در سطح شهرستانی و استانی، گامی ارزشمند در شناسایی و تشویق ظرفیت‌های انسانی خلاق برداشته است. در سال ۱۴۰۴، در مجموع بیش از ۴۰۰ کارگر و گروه کاری در ۱۱ شهرستان استان در این فرآیند مشارکت داشته‌اند که نشانگر افزایش مشارکت اجتماعی، رشد انگیزه کارگری و ارتقاء سرمایه انسانی در واحدهای تولیدی است. از سوی دیگر، این جشنواره بستری برای شناسایی اختراعات، نوآوری‌ها و ابتکارات صنعتی، کشاورزی و خدماتی فراهم کرده که می‌توان از دل آن ایده‌های قابل سرمایه‌گذاری برای آینده استخراج کرد. ادامه این فرآیند در سطح ملی با حضور رئیس‌جمهور نیز گواه اهمیت آن در سیاست‌گذاری کلان کشور است.

۵. طبقه‌بندی مشاغل: بستر قانونی برای عدالت مزدی و افزایش رضایت شغلی

اداره کل با احصاء واحدهای مشمول اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل، مکاتبه و نظارت مستمر بر اجرای این طرح، نقش مهمی در تحقق عدالت مزدی و کاهش شکاف‌های درآمدی ایفا کرده است. طرح طبقه‌بندی مشاغل، به‌ویژه در واحدهای تولیدی، منجر به افزایش انگیزه کاری، کاهش تعارضات کارگری، و ارتقاء بهره‌وری نیروی کار شده و در نهایت محیطی امن و جذاب برای سرمایه‌گذاری ایجاد می‌کند. در صنایع بزرگ استان مانند کارخانه فولاد قاینات، واحدهای فرآوری سنگ یا شرکت‌های بسته‌بندی محصولات کشاورزی، این طرح به‌عنوان یک ابزار راهبردی برای مدیریت سرمایه انسانی عمل می‌کند.

۶. راهکارهای مکمل برای افزایش سرمایه‌گذاری از منظر این اداره کل: با توجه به ظرفیت‌های موجود و فعالیت‌های گسترده اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان، پیشنهاد می‌شود اقدامات زیر نیز در سال ۱۴۰۴ به‌طور ویژه پیگیری شود:

- راهاندازی مراکز رشد و نوآوری تعاونی‌ها برای حمایت از طرح‌های نوآورانه قابل سرمایه‌گذاری.
- ایجاد سامانه جامع هوشمند رصد نیروی کار ماهر استان برای تطابق بهتر عرضه و تقاضای نیروی انسانی.
- تشکیل کنسرسیوم‌های صادراتی تعاونی‌ها در حوزه‌هایی مانند گیاهان دارویی، صنایع دستی و محصولات خشک.
- توسعه تعاونی‌های مهارت‌آموزی در حوزه‌های خدمات دانش‌بنیان و انرژی پاک برای تربیت نیروی کار نسل آینده.
- بیمه سرمایه انسانی تعاونی‌های نوپا به‌عنوان مشوقی برای سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته استان.

اداره کل امور عشایر خراسان جنوبی^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ اداره کل امور عشایر خراسان جنوبی با تمرکز بر توسعه پایدار و بهره‌گیری از ظرفیت‌های منحصربه‌فرد جمعیت عشایری استان، مجموعه‌ای از اقدامات راهبردی و برنامه‌ریزی‌شده را به شرح زیر طراحی و اجرا کرده است. این اقدامات نه‌تنها در راستای حمایت هدفمند از تولید و اشتغال در مناطق محروم و مرزی استان بوده، بلکه نشان از درک عمیق این نهاد نسبت به نقش مهم عشایر در امنیت غذایی، اقتصاد مقاومتی و بهره‌برداری از منابع طبیعی کشور دارد. در ادامه، تحلیل دقیق و تخصصی این برنامه‌ها با تأکید بر زمینه‌های تولید، اشتغال و سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود:

۱. تشکیل میزهای چهارگانه (صنایع‌دستی، گیاهان دارویی، گردشگری و زنجیره تولید گوشت قرمز): تشکیل این میزها به منزله‌ی ایجاد ساختارهای تخصص‌محور برای طراحی سیاست‌های حمایتی، جذب سرمایه، هدایت زنجیره ارزش و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق عشایری تلقی می‌شود. با توجه به تنوع ظرفیت‌های تولیدی عشایر از جمله گیاهان دارویی خاص مناطق کوهستانی استان، توانمندی بی‌نظیر آنان در تولید گوشت قرمز با تکیه بر دام سبک بومی، و سابقه دیرینه تولید صنایع‌دستی (نمد، گلیم، جاجیم و...)، راهاندازی این میزها بستر لازم برای سرمایه‌گذاری هدفمند و توسعه بازار محور را فراهم می‌کند. نکته حائز اهمیت، تأکید بر اعطای تسهیلات اشتغال‌زا و سرمایه در گردش در صورت تخصیص اعتبارات است که می‌تواند موجب شتاب‌بخشی به این فرآیندها شود.

۲. اعطای تسهیلات اشتغال‌زای تبصره ۱۸ مختص طرح‌های عشایر: تسهیلات اشتغال‌زای موضوع تبصره ۱۸ به‌عنوان یکی از منابع اصلی تحریک اقتصاد روستایی و عشایری، در صورت تخصیص، می‌تواند نقش کلیدی در توسعه کسب‌وکارهای خرد عشایری ایفا کند. بسیاری از طرح‌های عشایری، نظیر پرورش دام، فرآوری لبنیات سنتی، تولید صنایع‌دستی و کشت محدود گیاهان دارویی، نیازمند سرمایه اولیه‌ای اندک ولی بسیار مؤثر هستند. تخصیص این تسهیلات، منجر به تحرک اقتصادی، کاهش بیکاری پنهان، مهاجرت معکوس و تقویت ماندگاری جمعیت در مناطق مرزی و کم‌برخوردار استان خواهد شد.

۱. مطالب این بخش با کمک و تلاش اداره کل امور عشایر استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

۳. آبرسانی سیار به محلات دامداری عشایری: با توجه به اقلیم خشک و نیمه‌خشک خراسان جنوبی و کاهش بارش‌ها، امنیت آبی عشایر به‌عنوان خط مقدم تولید دام سبک در کشور با چالش جدی مواجه است. استمرار خدمات آبرسانی سیار، نقشی اساسی در حفظ دام‌های مولد، تثبیت تولید گوشت و لبنیات، جلوگیری از مهاجرت و تشدید فقر پنهان دارد. همچنین، این اقدام در واقع سرمایه‌گذاری غیرمستقیم برای حفظ زیرساخت تولید دام است، چرا که نبود آب در این مناطق مستقیماً به خروج از چرخه تولید منجر می‌شود.

۴. افزایش تولید کارخانه خوراک دام اتحادیه تعاونی عشایری و واردات نهاده‌های دامی: نوسانات قیمت نهاده‌های دامی یکی از مهم‌ترین چالش‌های عشایر است. افزایش ظرفیت تولید خوراک دام در استان و تأمین نهاده‌ها از طریق اتحادیه‌های عشایری، علاوه بر کاهش وابستگی به بازارهای واسطه‌ای، زمینه‌ساز شکل‌گیری زنجیره‌های درون‌زا و منسجم تولید می‌شود. این راهبرد موجب تقویت تعاونی‌های محلی، توانمندسازی تشکلهای اقتصادی و افزایش تاب‌آوری معیشتی خانوارهای عشایری در برابر تنش‌های بازار می‌شود.

۵. برگزاری کارگاه‌های آموزشی ارتقاء مهارت: توانمندسازی جامعه هدف در حوزه‌های بازاریابی، صنایع دستی، فناوری اطلاعات و غیره عاملی تعیین‌کننده در ارتقاء بهره‌وری سرمایه انسانی و افزایش درآمد خانوارهای عشایری است. این آموزش‌ها به‌ویژه در حوزه بازاریابی دیجیتال محصولات سنتی و گیاهی، می‌تواند امکان دسترسی عشایر به بازارهای ملی و حتی بین‌المللی را فراهم کند. این مهارت‌ها زمینه‌ساز گسترش فروش غیرحضوری و توسعه صادرات خرد در مناطق مرزی است.

۶. بهبود مدیریت تولید مثل دام و ارتقاء بهره‌وری: در شرایط اقلیمی خراسان جنوبی، افزایش نرخ بهره‌زایی و ارتقاء شاخص‌های ژنتیکی دام عشایری، نقش مهمی در بهبود عملکرد اقتصادی گله‌ها دارد. اجرای برنامه‌هایی چون سیدرگذاری، همزمان‌سازی جفت‌گیری و اصلاح نژاد، می‌تواند منجر به افزایش بهره‌وری در تولید گوشت قرمز، کاهش تلفات و ارتقاء درآمد خالص خانوارهای دامدار شود. این سیاست مکمل برنامه‌های تغذیه‌ای و بیمه‌ای است.

۷. پیشنهاد بیمه افت تولید ناشی از خشکسالی: خشکسالی‌های پیاپی خسارات زیادی به دام‌های مولد وارد کرده است. پیشنهاد ایجاد بیمه اختصاصی افت تولید ناشی از خشکسالی برای دام مرتعی، اقدامی سیاستی و مبتکرانه است که می‌تواند ریسک سرمایه‌گذاری در دامپروری را کاهش دهد و اعتماد فعالان این حوزه را به برنامه‌های حمایتی دولت تقویت کند. این مدل بیمه‌ای در صورت تحقق، یکی از گام‌های بلند در مسیر توسعه پایدار در اقلیم خشک خراسان جنوبی خواهد بود.

۸. سازماندهی تولیدکنندگان در قالب خوشه‌های تخصصی و نوروزگاه‌ها: با هدف تقویت برند عشایر و دسترسی به بازار، سازماندهی فعالان تولید در قالب خوشه‌های تخصصی (صنایع دستی، دارویی، گوشت) می‌تواند زمینه‌ساز تجاری‌سازی تولیدات و افزایش ارزش افزوده شود. برپایی نوروزگاه‌های فصلی (مانند سیاه‌چادرهای نمایشگاهی) برای عرضه مستقیم محصولات به گردشگران و شهروندان، علاوه بر درآمدزایی مستقیم، موجب افزایش تقاضا برای محصولات بومی و ارتقاء فرهنگ عمومی نسبت به سبک زندگی عشایری می‌شود.

۹. پیشنهاد راه‌اندازی سامانه «سماصد» (سامانه مدیریت اطلاعات صنعت دام): ایجاد یک سامانه متمرکز برای مدیریت داده‌های دامپروری عشایری از جمله داده‌های هویتی دام، سلامت، تغذیه، نرخ تولید مثل، وضعیت بیمه، آمار مراتع و... اقدامی مهم در مسیر تحقق دولت هوشمند و برنامه‌ریزی داده‌محور است. استفاده از هوش مصنوعی و داده‌کاوی در این سامانه، امکان پیش‌بینی روند تولید، مدیریت منابع و تصمیم‌سازی دقیق را در اختیار مدیران و عشایر قرار می‌دهد.

۱۰. تأمین زیرساخت‌های لازم برای افزایش تولید و تثبیت اشتغال: توسعه زیرساخت‌هایی نظیر جاده‌های عشایری، مخازن ذخیره آب، سکونتگاه‌های ایمن، مراکز عرضه محصولات و خدمات دامپزشکی، از جمله مؤلفه‌های زیرساختی تثبیت اشتغال در مناطق عشایری هستند. سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها به‌عنوان شریان‌های حیاتی توسعه، موجب جلوگیری از مهاجرت، ارتقاء کیفیت زندگی و تقویت حس تعلق به سرزمین در جمعیت مولد عشایر می‌شود.

۱۱. تنوع بخشی به ابزارهای مالی و هدایت سرمایه‌های مردمی به سمت تولید: تنوع بخشی به ابزارهای مالی شامل گسترش منابع تامین مالی، اعطای تسهیلات خرد و کلان، توسعه نهادهای مالی غیر بانکی مانند صندوق‌های خرد و سرمایه‌گذاری جمعی، و ایجاد بسترهای نوین مانند بازار سرمایه، بورس کالا و تامین مالی جمعی است. هدایت سرمایه‌های مردمی به سمت تولید با استفاده از این ابزارها موجب جذب منابع مالی فراوان و به‌صرفه برای بخش تولید می‌شود. این امر باعث کاهش وابستگی به منابع دولتی، تسهیل سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مولد و افزایش رقابت‌پذیری واحدهای تولیدی خواهد شد. در استان خراسان جنوبی با توجه به پتانسیل‌های کشاورزی، دامپروری و صنایع دستی، به‌کارگیری این روش‌ها می‌تواند تحولی اساسی در رونق تولید و اشتغال ایجاد کند.

۱۲. افزایش تولید و ایجاد اشتغال در مناطق روستایی و عشایری استان: مناطق روستایی و عشایری خراسان جنوبی به‌عنوان کانون‌های اصلی تولید محصولات کشاورزی، دامی و صنایع دستی، نیازمند برنامه‌ریزی‌های ویژه برای افزایش ظرفیت تولید و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار هستند. افزایش تولید در این مناطق می‌تواند با بهره‌گیری از روش‌های نوین کشاورزی، مکانیزاسیون، بهبود زنجیره ارزش و بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی همراه باشد. ایجاد اشتغال مستمر از طریق توسعه صنایع تبدیلی، بسته‌بندی و فرآوری محصولات، تقویت خدمات مهارتی و ارتقای زیرساخت‌ها موجب تثبیت جمعیت روستایی و کاهش مهاجرت به شهرها خواهد شد. سرمایه‌گذاری هدفمند در این حوزه‌ها به ارتقای کیفیت زندگی و افزایش درآمد جوامع محلی کمک می‌کند.

۱۳. تقویت نقش و سهم بخش خصوصی و تعاونی‌ها: بخش خصوصی و تعاونی‌ها به‌عنوان بازیگران کلیدی در عرصه تولید و اشتغال، نیازمند حمایت‌های همه‌جانبه از جمله تسهیل دریافت تسهیلات، کاهش موانع اداری و ایجاد فضای رقابتی سالم هستند. افزایش سهم بخش خصوصی در اقتصاد منطقه موجب افزایش بهره‌وری، نوآوری و توسعه بازارهای صادراتی می‌شود. تعاونی‌ها با توانمندسازی اعضا و بهره‌گیری از ظرفیت جمعی، امکان اجرای پروژه‌های بزرگ‌تر و توسعه‌ای را فراهم می‌آورند. در استان خراسان جنوبی، تقویت این بخش‌ها می‌تواند منجر به ایجاد زنجیره‌های تولید پایدار، ارتقای کیفیت محصولات و توسعه کسب‌وکارهای خرد و متوسط گردد.

۱۴. توسعه دانش و مهارت نیروی کار و ارتقاء بهره‌وری: توسعه دانش و مهارت نیروی کار، به ویژه از طریق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، کارگاه‌های تخصصی، و دوره‌های مهارتی، یکی از ارکان اصلی ارتقای بهره‌وری و کیفیت تولید است. در خراسان جنوبی، تمرکز بر مهارت‌آموزی در زمینه‌های کشاورزی مدرن، صنایع تبدیلی، فناوری اطلاعات و مدیریت کسب‌وکار به تولیدکنندگان کمک می‌کند تا با به‌کارگیری دانش روز، بهره‌وری را افزایش داده و با بازارهای رقابتی بهتر ارتباط برقرار کنند. بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و روش‌های بهینه‌سازی فرایندها، باعث کاهش هزینه‌ها و افزایش سودآوری می‌شود.

۱۵. طرح‌های خلاقانه مبتنی بر ظرفیت‌های استان در جهت گسترش کسب‌وکارهای خرد: طرح‌های خلاقانه که مبتنی بر ظرفیت‌های بومی، فرهنگی و طبیعی استان طراحی می‌شوند، نقش بسزایی در توسعه کسب‌وکارهای خرد دارند. این طرح‌ها می‌توانند شامل بهره‌برداری از محصولات محلی، صنایع دستی، گردشگری روستایی، و فناوری‌های نوین باشند. حمایت از ایده‌های نوآورانه و تسهیل دسترسی به منابع مالی و بازار، موجب ایجاد اشتغال و افزایش درآمد خانواده‌ها در مناطق محروم می‌شود. چنین طرح‌هایی با توجه به ویژگی‌های منحصربه‌فرد خراسان جنوبی، می‌توانند به تقویت اقتصاد محلی و حفظ هویت فرهنگی منطقه کمک کنند.

۱۶. پیگیری ایجاد خوشه‌ها و زنجیره‌های تولید: ایجاد خوشه‌های صنعتی و زنجیره‌های تولید، روشی موثر برای افزایش هماهنگی میان تولیدکنندگان، تامین‌کنندگان و بازارهای هدف است. این ساختارها با تسهیل همکاری، کاهش هزینه‌های تولید و افزایش کیفیت محصولات، رقابت‌پذیری را بالا می‌برند. در استان خراسان جنوبی، توسعه خوشه‌های مرتبط با محصولات کشاورزی، صنایع دستی و دامپروری می‌تواند منجر به تقویت تولیدات محلی، افزایش صادرات و ایجاد اشتغال گسترده شود. همچنین، خوشه‌ها زمینه‌ساز انتقال فناوری و بهبود فرایندهای تولید خواهند بود.

۱۷. طرح‌ها و ایده‌های دانش‌بنیان و توسعه اقتصاد دیجیتال: استفاده از فناوری‌های نوین، هوش مصنوعی، اینترنت اشیا و اقتصاد دیجیتال در فرآیندهای تولید، بازاریابی و مدیریت کسب‌وکار، زمینه‌ساز جهش کیفی در تولید و کسب‌وکارها است. طرح‌ها و ایده‌های دانش‌بنیان موجب افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها، و توسعه محصولات و خدمات جدید می‌شوند. در خراسان جنوبی، توسعه اقتصاد دیجیتال به ویژه در حوزه کشاورزی هوشمند، فروش محصولات بومی از طریق پلتفرم‌های آنلاین و آموزش‌های مجازی می‌تواند نقش کلیدی در توسعه پایدار و جذب سرمایه‌های جدید داشته باشد.

۱۸. نگهداری و اجرای پروژه‌های شبکه‌های آبرسانی پایدار: شبکه‌های آبرسانی پایدار یکی از زیرساخت‌های حیاتی برای توسعه کشاورزی، دامداری و زندگی روستایی است. اجرای این پروژه‌ها با هدف تأمین مستمر و بهینه آب، افزایش بهره‌وری مصرف و کاهش ضایعات، نقش مهمی در تثبیت تولیدات کشاورزی و افزایش اشتغال دارد. در مناطق خشک و نیمه‌خشک خراسان جنوبی، این اقدام باعث افزایش تاب‌آوری به تغییرات اقلیمی و تضمین منابع آبی برای تولید می‌شود.

۱۹. مرمت و بهسازی قنوات و چشمه‌سارها و چاه‌های مالدار: قنوات، چشمه‌سارها و چاه‌های مالدار از منابع آب سنتی و حیاتی برای کشاورزی و دامداری در استان‌های خشک مانند خراسان جنوبی هستند. مرمت و بهسازی

این منابع آبی، ضمن حفظ میراث تاریخی و فرهنگی، باعث افزایش بهره‌وری منابع آب و بهبود شرایط تولید می‌شود. این اقدام در حفظ زیست‌بوم محلی و پشتیبانی از معیشت جوامع عشایری و روستایی اهمیت فراوان دارد و به پایداری کشاورزی و دامپروری کمک می‌کند.

۲۰. مرمت و تسطیح و بازگشایی ایلراه: ایلراه‌ها به عنوان مسیرهای حیاتی کوچ و جابجایی عشایر، نقش مهمی در تأمین معیشت و مدیریت منابع طبیعی دارند. مرمت، تسطیح و بازگشایی این مسیرها، ضمن تسهیل حمل و نقل دام و تولیدات، به حفظ فرهنگ و سبک زندگی عشایری کمک می‌کند. این اقدامات باعث کاهش خسارات ناشی از تردد غیرمجاز و تسهیل انتقال به موقع دام به مناطق چرای بهینه می‌شود که در نهایت بهره‌وری دامداری را افزایش خواهد داد.

۲۱. اجرای پروژه‌های شبکه‌های آبرسانی پایدار (تکرار): تأکید بر اجرای پروژه‌های شبکه‌های آبرسانی پایدار به عنوان عاملی کلیدی در تأمین آب مطمئن برای کشاورزی و دامداری، به ویژه در مناطق کم‌آب و نیمه‌خشک استان، نشان‌دهنده توجه ویژه به مدیریت منابع آبی و توسعه پایدار است. این پروژه‌ها، علاوه بر افزایش بهره‌وری و کاهش تلفات آب، از نظر اقتصادی نیز موجب صرفه‌جویی و افزایش ظرفیت تولید محصولات کشاورزی و دامی می‌شوند.

۲۲. مرمت و بهسازی قنوات و چشمه‌سارها و چاه‌های مالدار (تکرار): این اقدام که در بالا توضیح داده شد، به دلیل اهمیت حیاتی منابع آب سنتی در استان‌های خشک، دوباره مورد تأکید قرار می‌گیرد. حفظ این زیرساخت‌ها نه تنها موجب افزایش دسترسی به آب می‌شود بلکه نقش مهمی در حفظ فرهنگ و دانش بومی منطقه دارد.

۲۳. مرمت و تسطیح و بازگشایی ایلراه (تکرار): بازگشایی ایلراه‌ها، ضمن تسهیل کوچ عشایر، به حفظ امنیت و تداوم معیشت جامعه عشایری کمک می‌کند. این مسیرهای سنتی عامل ارتباط فرهنگی و اقتصادی میان مناطق مختلف استان بوده و توسعه و بهبود آنها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

تعاون روستایی استان^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴، اداره کل تعاون روستایی استان خراسان جنوبی اقدامات قابل توجهی را در محورهای توسعه کشاورزی، زیرساخت‌های تولیدی، توسعه زنجیره ارزش و به‌کارگیری ظرفیت‌های مرزی و تعاونی‌ها انجام داده است. این اقدامات که در قالب پنج بند عملیاتی قابل تحلیل هستند، نقش بنیادینی در افزایش بهره‌وری منابع طبیعی، توسعه اقتصاد روستایی، ایجاد اشتغال پایدار و به‌ویژه جذب سرمایه در بخش کشاورزی دارند. در ادامه، با تمرکز دقیق بر اطلاعات داده شده، تحلیلی عمیق و تخصصی از این اقدامات ارائه می‌شود.

۱. واگذاری زمین به تعاونی‌ها در مناطق دارای مزیت: بسترسازی برای تولید روستامحور

برگزاری جلسات با فرمانداری، جهاد کشاورزی و شهرداری‌های شهرستان‌های حاجی‌آباد و اسديه برای واگذاری زمین به تعاونی‌ها، یکی از گام‌های راهبردی در توانمندسازی اقتصادی مناطق کم‌برخوردار و مرزی استان محسوب می‌شود.

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل تعاون روستایی استان خراسان جنوبی گردآوری شده است.

این اقدام در ظاهر ساده، در واقع سنگ بنای ایجاد ظرفیت تولید در مناطق دارای محدودیت سرمایه و اشتغال است. واگذاری زمین به تعاونی‌های تولیدی به معنای تضمین مالکیت بهره‌بردار بر منبع تولید است که خود انگیزه سرمایه‌گذاری در به‌زراعی، بهره‌وری منابع آب، ایجاد واحدهای تبدیلی، و مشارکت در زنجیره بازار را افزایش می‌دهد. در شهرستان اسدیه که از مناطق مرزی با پتانسیل بالا در تجارت مرزی و نیز کشاورزی دیم است، فراهم‌سازی اراضی برای فعالیت تعاونی‌ها می‌تواند نقش کلیدی در جلوگیری از مهاجرت روستایی، توسعه اقتصادی پایدار و پدافند غیرعامل ایفا کند. همین رویکرد در حاجی‌آباد، با توجه به نزدیکی به زیرساخت‌های جاده‌ای و دسترسی به منابع انسانی بومی، قابلیت ایجاد کانون تولیدی در مقیاس متوسط را فراهم می‌کند.

۲. توسعه کشت پنبه و جالیز در اراضی سد رزه: ترکیب آب‌های مهار شده با تولید هدفمند

پیش‌بینی کشت ۷۰ هکتاری پنبه و محصولات جالیزی در اراضی آبیاری شده از سد رزه، نمونه‌ای دقیق از برنامه‌ریزی منابع آب برای بهره‌برداری حداکثری از منابع تولید است. پنبه به‌عنوان یک محصول با ارزش افزوده بالا و دارای زنجیره گسترده در صنایع نساجی، در مناطق گرم و خشک مانند خراسان جنوبی دارای مزیت نسبی است. کشت پنبه علاوه بر تأمین خوراک صنایع تبدیلی، موجب اشتغال‌زایی در مراحل برداشت، حمل، فرآوری و بسته‌بندی می‌شود. از سوی دیگر، کشت جالیز که شامل صیفی‌جاتی نظیر هندوانه، خربزه، و خیار می‌شود، با تقاضای بالا در بازار داخلی و بعضاً خارجی (صادرات به افغانستان و پاکستان) هم‌راستا است. آبیاری از طریق سد رزه به کاهش تنش آبی و افزایش پایداری تولید کمک می‌کند. این اقدام نشان‌دهنده یک گام هوشمندانه در استفاده از منابع مهار شده آبی برای ارتقاء تولید و بهبود معیشت خانوارهای روستایی است. از منظر سرمایه‌گذاری، چنین پروژه‌ای می‌تواند مبنای ورود شرکت‌های دانش‌بنیان، تولید نهال و نهاده، و صنایع بسته‌بندی شود.

۳. احداث سردخانه، صنایع تبدیلی و بازار مرزی: تکمیل زنجیره ارزش و جلوگیری از خام‌فروشی

اخذ زمین برای احداث سردخانه و صنایع تبدیلی توسط شرکت تعاونی تولید «درج» در منطقه ویژه اقتصادی استان، یک اقدام زیرساختی کلیدی است که باعث کاهش تلفات پس از برداشت، افزایش ماندگاری محصولات کشاورزی، و خلق ارزش افزوده خواهد شد. سردخانه‌ها از ارکان کلیدی ذخیره‌سازی، تنظیم بازار و صادرات هستند، به‌ویژه در اقلیم گرم خراسان جنوبی که فسادپذیری محصولات بالاست. صنایع تبدیلی نیز حلقه اتصال کشاورز با بازار مصرف و صنایع غذایی است و می‌تواند موجب ایجاد اشتغال چندبرابر نسبت به بخش تولید اولیه شود. در کنار آن، پیگیری واگذاری اراضی تجاری در نقطه صفر مرزی جهت ایجاد بازار عرضه محصولات تولیدی مردم منطقه، نمایانگر نگاه استراتژیک به اقتصاد مرزی است. چنین بازاری نه تنها محملی برای تبادلات اقتصادی با کشورهای همجوار خواهد بود بلکه یک پایگاه مهم برای ارتقاء برند محصولات کشاورزی بومی و ارتقاء دیپلماسی محلی اقتصادی است. بازارهای مرزی، در صورت تجهیز، قابلیت جذب سرمایه‌گذار بخش خصوصی، اتصال به سامانه گمرکی و توسعه صادرات را دارند.

۴. تأسیس مجتمع خدماتی رفاهی برای تعاونی‌ها: زیرساخت پشتیبانی از زنجیره توزیع و تجارت

ایجاد مجتمع‌های خدماتی رفاهی برای اتحادیه‌های سهامی زراعی و تعاونی‌های تولید روستایی استان، اقدامی در راستای حمایت از حلقه‌های لجستیک، خدماتی و رفاهی زنجیره تولید محسوب می‌شود. چنین مجتمع‌هایی می‌توانند خدماتی نظیر تعمیرات تجهیزات کشاورزی، فروشگاه‌های تأمین نهاده، خدمات مالی و بیمه، مشاوره فنی، اقامتگاه موقت، و فروشگاه محصولات کشاورزی را در یک مجموعه جمع کنند. این مراکز ضمن تسهیل دسترسی کشاورزان و تولیدکنندگان به خدمات، ظرفیت تبدیل به «هاب»‌های اقتصادی محلی را نیز دارند. به‌ویژه اگر در کنار پایانه‌های صادراتی و بازارچه‌های مرزی مستقر شوند، می‌توانند جایگاه لجستیکی خراسان جنوبی در معادلات تجاری شرق کشور را تقویت کنند. جذب سرمایه‌گذار خصوصی برای احداث این مجتمع‌ها، با ارائه زمین و تسهیلات دولتی، یکی از محورهای بالقوه سرمایه‌گذاری غیرمستقیم برای تولید است.

۵. انعقاد قرارداد با شرکت‌های اقماری بنیاد برکت: الگویی برای یکجاکشتی و تولید قراردادی^۱

انعقاد قرارداد با شرکت‌های اقماری بنیاد برکت برای توسعه کشت‌های جدید در اراضی تعاونی‌ها، اقدامی استراتژیک در پیوند بین سرمایه‌گذار نهاد محور و بهره‌بردار محلی است. این رویکرد از مدل‌های نوین در اقتصاد کشاورزی است که با عنوان تولید قراردادی نیز شناخته می‌شود. در این مدل، تولیدکننده محلی در چارچوب قراردادی مشخص اقدام به تولید می‌کند و شرکت سرمایه‌گذار، تأمین نهاده، آموزش، تضمین خرید و حتی بازاریابی را به‌عهده می‌گیرد. اجرای طرح یکجاکشتی (تجمع اراضی کشاورزان خرد برای کشت صنعتی) در قالب چنین قراردادهایی، موجب صرفه‌جویی در هزینه، بهبود مدیریت مزرعه، ارتقاء مکانیزاسیون و کاهش ریسک‌های تولید می‌شود. همکاری با بنیاد برکت نیز به‌عنوان نهادی دارای توان مالی و ساختاری، ضریب اطمینان موفقیت طرح‌ها را بالا می‌برد.

علاوه بر این، تعاون روستایی خراسان جنوبی در راستای تحقق شعار سال اقدام به شناسایی و مستندسازی وضعیت کارخانجات نیمه‌فعال و راکد تحت پوشش خود نموده است. این اقدام که در قالب تدوین جدول اطلاعاتی از وضعیت این واحدها انجام شده، گامی بنیادین برای احیای ظرفیت‌های بلااستفاده و استفاده مجدد از سرمایه‌های فیزیکی و انسانی موجود است. با توجه به ویژگی‌های خاص استان نظیر پراکندگی جغرافیایی، اقلیم خشک و وابستگی اقتصادی به کشاورزی، احیای این واحدها می‌تواند نقش کلیدی در تثبیت اشتغال روستایی، ایجاد زنجیره‌های تولید محلی و جلوگیری از مهاجرت ایفا کند. بسیاری از این کارخانجات در حوزه صنایع تبدیلی کشاورزی قرار دارند که در صورت تأمین سرمایه در گردش، بازار هدف و پشتیبانی فنی می‌توانند با صرف هزینه‌ای کمتر نسبت به احداث واحد جدید، مجدداً وارد چرخه تولید شوند.

جدول ۲) اطلاعات کارخانجات نیمه فعال و یا راکد حوزه تعاون روستایی خراسان جنوبی

ردیف	شهرستان	نام شرکت	دلایل نیمه فعال و یا راکد بودن	راهکار
۱	بیرجند	شرکت تعاونی روستایی شهیدرجائی	همزمانی شروع فعالیت کارخانه فراوری و بسته بندی محصولات کشاورزی شرکت با شروع بیماری کرونا و افت شدید قیمت ها و نیاز بازار و عدم امکان تسویه تسهیلات توسط تعاونی	پرداخت تسهیلات کم بهره برای تأمین سرمایه در گردش و یا مشارکت فعالان اقتصادی با تعاونی

۱ . Contract Farming

ردیف	شهرستان	نام شرکت	دلایل نیمه فعال و یا راکد بودن	راهکار
۲	زیرکوه	شرکت تعاونی تولیدروستایی قدس	همزمانی شروع فعالیت کارخانه فراوری و بسته بندی محصولات کشاورزی شرکت با شروع بیماری کرونا و افت شدید قیمت ها و نیاز بازار و عدم امکان تسویه تسهیلات توسط تعاونی	پرداخت تسهیلات کم بهره برای تامین سرمایه در گردش و یا مشارکت فعالان اقتصادی با تعاونی
۳	قاین	شرکت سهامی زراعی اسلام آباد	عدم تامین سرمایه مورد نیاز برای خرید دستگاههای سورت و بسته بندی محصولات کشاورزی برای کارخانه فراوری و بسته بندی زعفران	پرداخت تسهیلات کم بهره سرمایه‌ای و سرمایه در گردش و یا مشارکت فعالان اقتصادی با شرکت
۴	طبرس	اتحادیه شرکت‌های تعاونی روستایی طبرس	مستهلك شدن ماشین آلات کارخانه سبزی خشک کنی اتحادیه و عدم امکان تامین نقدینگی جهت بروزرسانی دستگاهها	پرداخت تسهیلات کم بهره سرمایه‌ای و سرمایه در گردش و یا مشارکت فعالان اقتصادی با شرکت
۵	درمیان	شرکت تعاونی تولید اسديه	همزمانی شروع فعالیت کارخانه فراوری و بسته بندی محصولات کشاورزی شرکت با شروع بیماری کرونا و افت شدید قیمت ها و نیاز بازار و عدم امکان تسویه تسهیلات توسط تعاونی	پرداخت تسهیلات کم بهره سرمایه‌ای و سرمایه در گردش و یا مشارکت فعالان اقتصادی با شرکت

منبع: تعاون روستایی خراسان جنوبی

همچنین تعاون روستایی استان با تمرکز ویژه بر شهرستان‌های مرزی، اطلاعات برنامه‌ها و اقدامات خود را در این مناطق با رویکرد «توسعه متوازن و مرزنشینی پایدار» تدوین کرده است. این برنامه‌ها شامل واگذاری زمین برای کشت و صنایع تبدیلی، حمایت از تعاونی‌های مرزنشین، ایجاد مجتمع‌های خدماتی و بازاریابی محصولات تولیدی مردم منطقه در نقطه صفر مرزی است. چنین اقداماتی نه تنها باعث تقویت سرمایه‌گذاری در مناطق محروم و مرزی می‌شود، بلکه با توجه به همجواری با افغانستان، فرصتی راهبردی برای توسعه تجارت فرامرزی و صادرات محصولات روستایی و کشاورزی فراهم می‌آورد. اجرای این سیاست‌ها می‌تواند مرز را از یک تهدید امنیتی بالقوه به یک فرصت اقتصادی بالفعل تبدیل کند.

جدول ۳) اطلاعات برنامه‌ها و اقدامات تعاون روستایی خراسان جنوبی در حوزه شهرستانهای مرزی

ردیف	شهرستان	برنامه‌ها	اقدامات
۱	زیرکوه	ایجاد روستا بازار جهت تسهیل در عرضه محصولات تولیدی کشاورزان و روستائیان منطقه	برگزاری جلسه با فرمانداری/جهادکشاورزی و شهرداری حاجی آباد جهت واگذاری زمین
۲	درمیان	۱- فعال سازی شرکت تعاونی تولید روستایی ظفرپایاب سدرزه ۲- ایجاد روستا بازار جهت تسهیل در عرضه محصولات تولیدی کشاورزان و روستائیان منطقه	۱- پیش بینی کشت ۷۰ هکتار پنبه و جالیز در کشت بهاره اراضی سدرزه ۲- برگزاری جلسه با فرمانداری/جهادکشاورزی و شهرداری اسديه جهت واگذاری زمین
۳	سربیشه	توسعه فعالیت شرکت تعاونی تولیدروستایی درح و سهامی زراعی دشت خوشاب و اتحادیه تعاونی تولید	اخذ زمین برای احداث سردخانه و صنایع تبدیلی در منطقه ویژه اقتصادی برای شرکت تعاونی تولید درح و پیگیری اخذ زمین برای ایجاد مجتمع خدماتی رفاهی برای اتحادیه

		استان در نقطه صفر مرزی در راستای تقویت کسب و کار مرزنشینان	شرکتهای سهامی زراعی و تعاونیهای تولیدروستایی استان همچنین پیگیری برای واگذاری اراضی تجاری در نقطه صفر مرزی برای احداث بازار به منظور عرضه محصولات تولیدی مردم منطقه
۴	نهبندان	توسعه فعالیت و مکانیزه نمودن کشاورزی شرکت سهامی زراعی سهل آباد و تعاونی تولید روستایی چاهداسی با هدف تغییر الگوی کشت در منطقه و استفاده بهینه از منابع آب و خاک	انعقاد قرارداد با شرکتهای اقماری بنیاد برکت برای ایجاد کشتهای جدید در اراضی تشکلهای مذکور و توسعه یکجاکشتی

منبع: تعاون روستایی خراسان جنوبی

اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای^۱

در چارچوب تحقق شعار سال ۱۴۰۴، اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای خراسان جنوبی با اتخاذ رویکردی مبتنی بر پیوند مهارت‌آموزی و اقتصاد مولد، مجموعه‌ای از اقدامات هوشمندانه را در راستای جذب سرمایه‌گذاری، توسعه اشتغال مولد، ارتقاء بهره‌وری منابع انسانی و ایجاد زیست‌بوم مهارت‌محور دنبال کرده است. این اقدامات، به ویژه با توجه به موقعیت راهبردی خراسان جنوبی در اتصال به بازارهای شرق کشور، ظرفیت بالای منابع معدنی، نیروی انسانی جوان و جویای کار، و نیاز به تنوع‌بخشی اقتصادی در مناطق مرزی، از اهمیت بسیار بالایی برخوردارند. در ادامه، این اقدامات در سه محور اصلی ارائه می‌شود:

۱. شناسایی دو فرصت سرمایه‌گذاری در شهرستان‌های فردوس و طبس: اداره کل فنی و حرفه‌ای با شناسایی ظرفیت‌های بومی و مزیت‌های منطقه‌ای، گام مهمی در تعریف فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدید برداشته است.

- **مرکز مهارت‌آموزی خانکوک فردوس**، با توجه به مزیت‌های خاص شهرستان فردوس در زمینه کشاورزی، صنایع تبدیلی و صنایع‌دستی، می‌تواند به عنوان پایگاه توانمندسازی نیروی کار ماهر و ایجاد اشتغال روستا‌محور عمل کند. با توجه به اعلام فراخوان و پیشرفت آن تا مرحله انعقاد قرارداد، این پروژه وارد فاز اجرایی شده و در صورت بهره‌برداری، می‌تواند زمینه‌ساز اشتغال پایدار، توسعه مشاغل خانگی و اتصال مهارت به بازار شود.

- **مرکز تخصصی ایمنی معادن طبس** نیز یک سرمایه‌گذاری بسیار استراتژیک و آینده‌نگرانه است. با توجه به موقعیت طبس به عنوان قطب معادن زغال‌سنگ کشور و خطرات شغلی بالا در این صنعت، ایجاد این مرکز می‌تواند به ارتقاء شاخص ایمنی، کاهش حوادث معدنی، آموزش نیروی انسانی متخصص و افزایش بهره‌وری شرکت‌های معدنی بینجامد. همچنین، این مرکز می‌تواند با جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، به یک مرکز منطقه‌ای آموزش ایمنی در معادن شرق کشور تبدیل شود.

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای خراسان جنوبی گردآوری شده است.

۲. کارافن؛ توسعه زیرساخت خوداشتغالی کارآموزان: طرح "کارافن" در خراسان جنوبی نمونه موفقی از تلفیق آموزش مهارتی با کارآفرینی و تجاری سازی مهارت است.

- راه اندازی فروشگاه مهرتاش در مرکز خواهران بیرجند، فرصتی بی نظیر برای عرضه مستقیم محصولات تولیدی کارآموزان بوده و نشان از ورود فنی و حرفه ای به زنجیره فروش و بازار دارد. این برند می تواند تبدیل به نماد توانمندی زنان مهارت آموخته در استان شود و سرمایه گذاران کوچک را به سمت مشارکت در برندینگ و توسعه بازار سوق دهد.

- راه اندازی وبسایت و فروشگاه مجازی نیز گامی مهم در راستای تحول دیجیتال مهارت است. این بستر مجازی می تواند ضمن کاهش هزینه های واسطه گری، بازار گسترده تری را در اختیار تولیدکنندگان خانگی و کارآفرینان قرار دهد. پیگیری توسعه فعالیت ها در سطح استان و کشور، افق های روشنی برای ورود محصولات مهارت محور به بازارهای بزرگ تر و حتی صادرات فراهم می کند.

- شناسایی مهارت آموختگان و معرفی به مرکز خواهران بیرجند به عنوان محل دائمی فروش، به نوعی ایجاد اکوسیستم اقتصادی کوچک با محوریت مهارت است که در آن، تولید، فروش، بازاریابی و رشد کسب و کار در یک چرخه درونزا تعریف شده است. این رویکرد الگویی مناسب برای سرمایه گذاری کوچک و متوسط در جوامع محلی محسوب می شود.

۳. تشکیل کنسرسیوم مهارت در استان با مشارکت ۱۰ شرکت فعال: تشکیل کنسرسیوم مهارت، یک تحول نهادی در تعامل بین دولت و بخش خصوصی در حوزه مهارت آموزی و سرمایه گذاری است. این اقدام، امکان جمع منابع، انتقال فناوری، بهره برداری از تجارب بخش خصوصی و جهت دهی آموزش ها به نیاز بازار را فراهم کرده است.

- حضور ۱۰ شرکت فعال در این کنسرسیوم، نشان از اعتماد بخش خصوصی به پتانسیل مهارتی استان دارد. این کنسرسیوم می تواند به عنوان بازوی اجرایی در پروژه های تربیت نیروی متخصص، آموزش در محیط واقعی کار، ایجاد مراکز جوار کارگاهی، تعریف مسیرهای شغلی، و حتی سرمایه گذاری مشترک در پروژه های مهارتی و تولیدی عمل کند.

- این هم افزایی بین دولت و بخش خصوصی، علاوه بر کاهش شکاف عرضه و تقاضای مهارت، موجب رشد سرمایه گذاری هدفمند در حوزه منابع انسانی و ارتقاء کیفیت نیروی کار در استان خواهد شد.

اداره کل دامپزشکی استان^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ و با تاکید بر ظرفیت ها و نیازهای استان خراسان جنوبی، اداره کل دامپزشکی استان نقش بسیار کلیدی و راهبردی در حمایت از سرمایه های دامی، ارتقاء کیفیت تولیدات دامی و تضمین سلامت دام ها و فرآورده های دامی ایفا می کند. در ادامه، تحلیل جامع و تخصصی اقدامات دامپزشکی خراسان جنوبی با ارائه

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل دامپزشکی گردآوری شده است.

می‌شود. این تحلیل با تمرکز بر وضعیت بومی استان، شرایط مرزی، چالش‌های امنیت زیستی و نیز ظرفیت‌های اقتصادی دامپروری استان به نگارش درآمده است.

۱. حفظ و حراست از سرمایه‌های دامی استان با ارائه خدمات بهداشتی درمانی رایگان در روستاها، مناطق محروم و مرزی: دامپزشکی خراسان جنوبی با ارائه خدمات بهداشتی و درمانی رایگان در مناطق محروم و مرزی استان، نقشی اساسی در حفظ سرمایه‌های دامی این نواحی ایفا می‌کند. این اقدام علاوه بر بهبود وضعیت سلامت دام‌ها، به حفظ معیشت عشایر و روستائیان کمک کرده و از کاهش تولیدات دامی جلوگیری می‌کند. توجه ویژه به این مناطق، که اغلب دور از مراکز شهری و دسترسی‌های درمانی هستند، از بروز بیماری‌های واگیردار جلوگیری کرده و تضمین‌کننده ثبات و پایداری تولید دامی است.

۲. تحقق ۱۰۰ درصدی پوشش واکسیناسیون بر اساس برنامه‌های ابلاغی برای پیشگیری از بیماری‌های واگیر دامی و مشترک بین انسان و دام: واکسیناسیون کامل دام‌ها به عنوان یکی از مؤثرترین روش‌های پیشگیری از بیماری‌های واگیر دامی در استان اجرا می‌شود. این برنامه به کاهش انتقال بیماری‌های خطرناک و مشترک انسان و دام کمک می‌کند که اثرات مثبت آن در کاهش هزینه‌های درمانی و افزایش کیفیت تولیدات دامی نمایان است. اجرای دقیق و گسترده این برنامه، امنیت زیستی و بهداشت عمومی را ارتقاء می‌دهد و به نفع سلامت جامعه و اقتصاد استان خواهد بود.

۳. کاهش موارد ابتلای انسانی به بیماری‌های مشترک بین انسان و دام: با بهبود مدیریت بهداشتی دام و نظارت مستمر بر بیماری‌های مشترک، دامپزشکی استان به طور مستقیم در کاهش ابتلای انسانی نقش دارد. این اقدام به دلیل ارتباط مستقیم بین سلامت دام و انسان اهمیت حیاتی دارد و ضمن حفظ سلامت جامعه، از بار اقتصادی ناشی از بیماری‌ها می‌کاهد. به ویژه در مناطق مرزی و محروم که سطح آگاهی و دسترسی به خدمات بهداشتی کمتر است، این نقش حیاتی‌تر به چشم می‌آید.

۴. مراقبت مستمر واحدهای طیور با هدف پایداری تولید و حفظ سرمایه موجود: طیور، به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع پروتئینی استان، با اجرای اقدامات مستمر بهبود وضعیت امنیت زیستی و کنترل بیماری‌ها تحت مراقبت دائم قرار دارند. این مراقبت‌ها باعث جلوگیری از شیوع بیماری‌های طیور و در نتیجه حفظ سرمایه‌های اقتصادی بخش طیور می‌شود. توجه به امنیت زیستی در این بخش، کاهش تلفات و افزایش بهره‌وری را تضمین می‌کند که در نهایت به تقویت زنجیره تولید و عرضه پروتئین در استان می‌انجامد.

۵. انجام واکسیناسیون نیوکاسل طیور بومی به صورت رایگان و با هدف پایداری تولید: واکسیناسیون دو نوبته نیوکاسل طیور بومی، با اجرای ۱۱ مرحله تاکنون و برنامه‌ریزی برای مرحله دوازدهم، یکی از اقدامات کلیدی دامپزشکی در جهت افزایش امنیت تولید طیور بومی است. واکسیناسیون رایگان و منظم، از بروز بیماری‌های فراگیر جلوگیری کرده و ضامن سلامت و بهره‌وری تولیدات طیور بومی به شمار می‌رود، که سهم قابل توجهی در تامین غذای مردم استان دارد.

۶. تقویت قرنطینه و امنیت مرزی، شناسایی و ردیابی دام، مواد غذایی و فرآورده‌های با منشأ دام: با توجه به موقعیت حساس خراسان جنوبی به عنوان استانی مرزی، تقویت سامانه‌های قرنطینه و کنترل مبادی ورودی، از اهمیت بالایی برخوردار است. شناسایی دقیق و ردیابی دام و فرآورده‌های دامی، پیش‌نیاز حفظ امنیت زیستی استان و جلوگیری از ورود بیماری‌های خطرناک به چرخه تولید است. این اقدامات به محافظت از سرمایه‌های دامی استان و ارتقاء سطح بهداشت عمومی کمک می‌کند.

۷. رصد و پایش داروهای دامپزشکی به منظور جلوگیری از قاچاق و احتکار از طریق راه‌اندازی سامانه دارویی: راه‌اندازی سامانه پایش داروهای دامپزشکی در استان خراسان جنوبی، یک گام نوین در بهبود نظارت بر زنجیره تأمین داروهای دامی است. این سامانه، ضمن جلوگیری از قاچاق و احتکار دارو، اطمینان از کیفیت و اصالت داروها را تضمین کرده و موجب بهبود روند درمان دام‌ها می‌شود. این موضوع نقش مهمی در افزایش اثربخشی خدمات دامپزشکی و حفظ سلامت دام‌ها دارد.

۸. رصد و پایش مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها و هورمون‌ها و جلوگیری از مقاومت آنتی‌بیوتیکی: مقاومت آنتی‌بیوتیکی به عنوان یک چالش جهانی سلامت، در حوزه دامپروری نیز اهمیت دارد. راه‌اندازی سامانه نسخه‌نویسی الکترونیک، ابزاری علمی و فناورانه برای مدیریت مصرف بهینه داروها و جلوگیری از مصرف غیرضروری آنتی‌بیوتیک‌هاست. این اقدام موجب افزایش سلامت دام‌ها، کاهش ریسک‌های زیست‌محیطی و حفظ امنیت غذایی می‌شود. در نهایت، کنترل این پدیده موجب حفظ کارایی داروهای دامپزشکی و سلامت جامعه خواهد شد.

۹. راه‌اندازی سامانه پایش لحظه‌ای دمای سردخانه‌های نگهداری واکسن: پایش دقیق و لحظه‌ای دمای سردخانه‌های واکسن، گامی اساسی در تضمین سلامت واکسن‌ها تا زمان مصرف است. این سامانه موجب افزایش اثربخشی واکسیناسیون، کاهش ضایعات واکسن و افزایش رضایت بهره‌برداران از خدمات دامپزشکی می‌شود. از این طریق، احتمال موفقیت در پیشگیری از بیماری‌ها و حفظ سلامت دام‌ها به شکل چشمگیری ارتقاء می‌یابد.

۱۰. ارتقاء ایمنی مواد غذایی و فرآورده‌های با منشأ دام و کنترل کیفیت خوراک دام و داروهای بیولوژیک: اداره کل دامپزشکی خراسان جنوبی در ارتقاء استانداردهای ایمنی مواد غذایی و فرآورده‌های دامی، تضمین سلامت زنجیره تولید و عرضه را به عنوان وظیفه‌ای محوری دنبال می‌کند. کنترل کیفیت خوراک دام، داروها و فرآورده‌های بیولوژیک، زمینه‌ساز افزایش بهره‌وری، سلامت دام‌ها و نهایتاً ارتقاء کیفیت محصولات دامی در استان است. این رویکرد از بروز مشکلات بهداشتی جلوگیری کرده و اعتماد بازار را به محصولات استان افزایش می‌دهد.

سازمان استاندارد استان^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ نقش دستگاه‌های اجرایی تخصصی همچون سازمان ملی استاندارد ایران بسیار حیاتی و زیرساختی است. در اقتصادهای مدرن، کیفیت محصولات و فرایندها نه تنها تضمین‌کننده سلامت جامعه است، بلکه یکی از پیش‌شرط‌های اساسی توسعه صادرات، جذب سرمایه‌گذاری، رقابت‌پذیری و تولید پایدار محسوب

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری سازمان استاندارد استان گردآوری شده است.

می‌شود. در همین راستا، اداره کل استاندارد استان خراسان جنوبی طی سال‌های اخیر و به‌ویژه در افق برنامه هفتم توسعه، اقدامات گسترده‌ای را در چند محور کلیدی به انجام رسانده یا در دستور کار قرار داده که تحلیل علمی و کارشناسی این اقدامات، در ادامه ارائه می‌شود.

۱. ارزیابی انطباق محصولات خام کشاورزی: با توجه به ساختار اقتصادی استان خراسان جنوبی که بر پایه کشاورزی و تولیدات باغی نظیر زعفران، زرشک، عناب و انار استوار است، موضوع ارزیابی انطباق محصولات خام کشاورزی نقش کلیدی در سلامت جامعه، ارتقاء صادرات و افزایش ارزش افزوده ایفا می‌کند. بر اساس ماده ۱۷ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد و در راستای بند «خ» ماده ۷۱ قانون برنامه هفتم توسعه، سازمان استاندارد استان اقدام به آزمون‌های تخصصی نظیر:

- اندازه‌گیری میزان باقی‌مانده آفت‌کش‌ها بر اساس استانداردهای ملی ایران
- آزمون فلزات سنگین طبق استاندارد ملی شماره ۱۲۹۶۸

نموده است. این آزمون‌ها از منظر بهداشتی، صادراتی و سرمایه‌گذاری اهمیت فوق‌العاده دارند. صادرات موفق محصولات کشاورزی از خراسان جنوبی به بازارهای اروپایی و آسیایی مشروط به دارا بودن گواهی‌نامه‌های کیفی و استانداردهای بین‌المللی است که این فرآیند از طریق آزمایشگاه‌های مرجع اداره کل استاندارد محقق می‌شود. در نتیجه، این اقدامات مستقیماً در خدمت سرمایه‌گذاری برای تولید صادرات محور قرار دارد و به پایداری اشتغال در بخش کشاورزی کمک می‌کند.

۲. ارزیابی انطباق سوخت مایع

در راستای بند ب ماده ۴۶ قانون برنامه هفتم توسعه و ماده ۱۸ قانون هوای پاک، اداره کل استاندارد استان اقدام به ارزیابی انطباق سوخت‌های مایع مورد استفاده در جایگاه‌ها و انبارها نموده است. این فعالیت شامل:

- نمونه‌برداری میدانی از جایگاه‌های سوخت و انبارها
- انجام آزمون‌های آزمایشگاهی بر روی نمونه‌های استخراج‌شده
- تهیه و ارائه گزارش نهایی ارزیابی انطباق

می‌باشد. سوخت‌های غیراستاندارد منجر به آسیب به موتورهای ماشین‌آلات کشاورزی، صنعتی و حمل‌ونقل می‌شود و در کنار آن با افزایش آلاینده‌گی، هزینه‌های اجتماعی و بهداشتی را تحمیل می‌کند. بنابراین، کنترل کیفی سوخت نه تنها در راستای بهبود سلامت عمومی و محیط‌زیست بلکه در جهت افزایش بهره‌وری تولید، کاهش هزینه‌های جانبی و حفاظت از سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در حوزه حمل‌ونقل و ماشین‌آلات کشاورزی عمل می‌کند.

۳. ارزیابی انطباق مشتقات و فرآورده‌های نفتی صادراتی: یکی از زیرساخت‌های ضروری برای ورود موفق استان به بازارهای صادراتی انرژی، ایجاد و ارتقاء سازوکارهای ارزیابی کیفی مشتقات نفتی صادراتی است. خراسان جنوبی به عنوان استان مرزی با موقعیت ژئوپلیتیکی ممتاز در شرق کشور، ظرفیت قابل توجهی برای صادرات فرآورده‌ها به کشورهای همسایه از جمله افغانستان دارد. سازمان استاندارد در این راستا وظیفه دارد کیفیت فرآورده‌هایی نظیر قیر،

نفت کوره، روغن‌های صنعتی و سایر مشتقات نفتی را مطابق با استانداردهای ملی و بین‌المللی مورد آزمون و گواهی قرار دهد. این فرآیند، شفافیت و اعتبار صادراتی کشور و استان را افزایش داده و زمینه را برای ورود سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در حوزه پالایش‌های کوچک و صنایع پایین‌دستی نفت فراهم می‌سازد.

۴. ارزیابی انطباق کالاهای صادراتی و وارداتی: در فضای اقتصاد جهانی، توان رقابت‌پذیری کشورها به سطح انطباق محصولاتشان با استانداردهای بین‌المللی وابسته است. در همین راستا، ارزیابی انطباق کالاهای صادراتی و وارداتی از وظایف محوری سازمان استاندارد به شمار می‌آید. در استان خراسان جنوبی، این فرآیند به‌ویژه در گمرکات بیرجند و ماهیرود به‌عنوان مبادی ورود و خروج کالا، اهمیت دوچندان دارد. تضمین کیفیت محصولات وارداتی از منظر سلامت مصرف‌کننده و جلوگیری از قاچاق و ورود کالاهای بی‌کیفیت، در کنار انطباق محصولات صادراتی مانند سیمان، مواد معدنی، زرشک، زعفران و صنایع‌دستی با ضوابط استاندارد، باعث حمایت از تولید داخل، ارتقاء برند محصولات استان، ایجاد اطمینان در بازار هدف و در نهایت افزایش سرمایه‌گذاری در حوزه تولید صادرات‌محور خواهد شد.

۵. نظارت و توسعه استانداردسازی، کنترل بازار، تقویت زیرساخت‌ها و تجهیز آزمایشگاه‌های مرجع: در جهت پشتیبانی علمی و عملیاتی از مأموریت‌های فوق، سازمان استاندارد استان اقدام به توسعه زیرساخت‌های آزمایشگاهی، نوسازی تجهیزات آزمون، آموزش نیروی انسانی و افزایش نظارت بر بازار کرده است. تقویت آزمایشگاه‌های مرجع، به‌ویژه در شهرستان‌هایی همچون قاین و طبس، باعث تسریع فرایندهای ارزیابی کیفی، کاهش هزینه آزمون برای تولیدکنندگان، و افزایش شفافیت در بازار می‌شود. از سوی دیگر، توسعه استانداردهای بومی در حوزه‌های خاص استان مانند فراوری عنب، تولید عصاره زرشک، بسته‌بندی زعفران، و آزمون خاک‌های معدنی، زمینه را برای افزایش قابلیت رقابت محصولات محلی، ارتقاء بهره‌وری خطوط تولید و جذب سرمایه در صنایع دانش‌بنیان فراهم می‌کند.

فرهنگ و ارشاد اسلامی^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان خراسان جنوبی، به‌عنوان یکی از نهادهای کلیدی در تقویت زیرساخت‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌ای، نقش مهمی در توسعه اقتصاد خلاق، اشتغال‌زایی فرهنگی، و تحریک سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه فرهنگ دارد. این نهاد با تمرکز بر صدور مجوزهای قانونی، تسهیل‌گری در امور حمایتی، ارتقاء سواد فرهنگی عمومی، و ایجاد بسترهای گفتگو، می‌تواند نه‌تنها موجب افزایش تولیدات فرهنگی-هنری شود، بلکه در تقویت هویت محلی، جذب سرمایه و حتی صادرات محصولات فرهنگی نقش‌آفرین باشد.

۱. صدور مجوز در زمینه‌های مؤسسات چند و تک‌منظوره هنری، فرهنگی، قرآنی، سینمایی، چاپخانه‌ها و تبلیغات

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان جنوبی در سال‌های اخیر با افزایش سرعت و دقت در فرآیند صدور مجوزهای فرهنگی و هنری، زمینه را برای شکل‌گیری و رشد مؤسسات فرهنگی، هنری، قرآنی و رسانه‌ای فراهم کرده است. مجوزهایی که در حوزه‌های متنوعی نظیر مؤسسات تک‌منظوره و چندمنظوره فرهنگی، آموزشگاه‌های آزاد هنری،

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان گردآوری شده است.

انتشارات، رسانه‌های محلی و منطقه‌ای، نگارخانه‌ها، کانون‌های آگهی و تبلیغات و چاپخانه‌ها صادر شده‌اند، نه تنها به ایجاد فرصت‌های شغلی جدید منجر شده، بلکه پایه‌ای برای توسعه صنایع خلاق در استان نیز به شمار می‌روند. این رویکرد موجب ایجاد زنجیره تولید ارزش از تولید محتوا تا عرضه و انتشار شده است. به عنوان مثال، یک نویسنده محلی پس از اخذ مجوز از انتشارات استان، می‌تواند اثر خود را منتشر و در نمایشگاه‌های کتاب داخلی و خارجی عرضه کند؛ در ادامه، همین اثر ممکن است به صورت اقتباس به یک فیلم کوتاه، اثر نمایشی یا محتوای دیجیتال تبدیل شده و چرخه‌ای از تولید فرهنگی و اشتغال شکل گیرد. این فرآیند، در کنار صدور مجوزهای تبلیغات و رسانه، موجب شکل‌گیری بسترهای ارتباطی موثر با مخاطبان و سرمایه‌گذاران بالقوه شده است.

۲. اعطای تسهیلات مشاغل خانگی در حوزه فرهنگ و هنر

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان متولی اعطای تسهیلات مشاغل خانگی فرهنگی و هنری، در سال ۱۴۰۴ با نگاه حمایتی به توانمندسازی زنان سرپرست خانوار، هنرمندان مستقل، و جوانان خلاق در مناطق محروم و روستایی استان، اقدام به طراحی سازوکارهایی برای تخصیص هدفمند تسهیلات نموده است. این تسهیلات در قالب وام‌های کم‌بهره یا یارانه‌ای در اختیار فعالانی قرار گرفته است که در حوزه‌هایی همچون گرافیک و طراحی پوستر، صحافی و چاپ، خیاطی سنتی، خوشنویسی، ساخت فیلم کوتاه، دوبله، کتاب‌سازی، عروسک‌سازی بومی و تولید محتوای دیجیتال فعالیت دارند. با این اقدام، نه تنها بستر تولید محتوای فرهنگی بومی گرا فراهم شده، بلکه از طریق شکل‌گیری برندهای فرهنگی کوچک، تولیدات فرهنگی استان به بازارهای منطقه‌ای و ملی راه یافته است. این سیاست به ویژه در شهرهای کوچک و روستاهای دارای ظرفیت بالای هنری، نظیر طبس، فردوس و سربیشه، موجب کاهش نرخ بیکاری، افزایش درآمد خانوارها و حفظ سرمایه‌های انسانی در محل سکونتشان شده است.

۳. تربیون و کرسی‌های آزاد در میادین و دانشگاه‌ها - تهیه پیوست فرهنگی

از جمله ابتکارات قابل تحسین اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان جنوبی در راستای تحقق شعار سال، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی و تربیون‌های آزاد در دانشگاه‌ها، میادین شهری و مراکز عمومی است. این فضاها با رویکرد گفت‌وگو محور، بستری برای نقد سازنده، تبادل ایده‌ها و شکل‌گیری سرمایه اجتماعی شده‌اند. در واقع، تربیون‌های آزاد به منزله سرمایه‌گذاری غیرمادی در جامعه محسوب می‌شوند، چراکه با ایجاد حس تعلق اجتماعی، مشارکت عمومی و افزایش سواد فرهنگی، زمینه را برای هم‌گرایی فکری نخبگان و فعالان اقتصادی و فرهنگی فراهم کرده‌اند. همچنین اقدام راهبردی در حوزه تهیه پیوست فرهنگی برای پروژه‌های توسعه‌ای استان باعث شده است که ملاحظات فرهنگی-اجتماعی در اجرای طرح‌های عمرانی، صنعتی و اقتصادی لحاظ شود. به عنوان مثال، پیش از اجرای یک شهرک صنعتی یا طرح گردشگری در مناطق مرزی، این پیوست فرهنگی با بررسی ابعاد فرهنگی، قومی، و مذهبی جمعیت بومی، از ایجاد ناهماهنگی‌های اجتماعی و فرهنگی جلوگیری کرده و بر پایداری سرمایه‌گذاری‌ها و پذیرش اجتماعی آن‌ها می‌افزاید.

اداره کل گمرک استان^۱

سرمایه‌گذاری در تولید به عنوان محور اصلی توسعه اقتصادی هر منطقه به ویژه استان‌های کمتر توسعه‌یافته مانند خراسان جنوبی، نیازمند ایجاد زیرساخت‌های تسهیل‌کننده برای تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی است. گمرکات استان خراسان جنوبی با نقش کلیدی در تسهیل تجارت خارجی، ترخیص کالا و حمایت از تولید داخل، به عنوان یکی از دستگاه‌های مهم اجرایی توانسته بستر مناسبی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های هدفمند در بخش تولید ایجاد کند. این بستر متکی بر سیاست‌های متوازن و مبتنی بر شرایط ویژه استان در مرزهای شرقی کشور است که ظرفیت‌های منحصربه‌فردی برای توسعه اقتصادی فراهم می‌آورد.

تسهیل تجارت خارجی، جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از تولید داخل: یکی از اهداف اصلی گمرکات استان خراسان جنوبی تسهیل فرآیندهای تجارت خارجی است که به طور مستقیم بر جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید و حمایت از تولید داخل اثرگذار است. در شرایطی که استان به واسطه موقعیت جغرافیایی در مرزهای شرقی کشور قرار دارد، تسهیل ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات تولیدی از طریق مرزهای رسمی می‌تواند هزینه‌های تامین مواد و سرمایه در گردش را کاهش دهد. این کاهش هزینه‌ها باعث افزایش رقابت‌پذیری تولیدات داخلی شده و سرمایه‌گذاران را به توسعه واحدهای تولیدی تشویق می‌کند. علاوه بر این، تجارت خارجی شفاف و قانونی به رشد بازار صادراتی استان کمک کرده و ظرفیت‌های تولیدکنندگان را برای ورود به بازارهای جهانی افزایش می‌دهد.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی کالای مرزنشینان از طریق رویه کولبری در بازارچه‌های مرزی استان: بازارچه‌های مرزی خراسان جنوبی به واسطه وجود جمعیت مرزنشین، نقش مهمی در تامین نیازهای معیشتی و اقتصادی این مناطق ایفا می‌کنند. ترخیص و تشریفات گمرکی کالاهای مرزنشینان از طریق رویه کولبری، اگرچه یک فرآیند پیچیده و با چالش‌های خاص است، اما به واسطه برنامه‌ریزی‌های گمرکات استان به شکلی شفاف و نظام‌مند در حال اجراست. این اقدام باعث ایجاد تعادل در بازار مرزی شده و از قاچاق غیرقانونی کالا جلوگیری می‌کند. همچنین، با تسهیل این روند، فعالیت‌های اقتصادی مرزنشینان قانونمند شده و درآمدهای محلی افزایش می‌یابد که این امر به نوبه خود باعث ایجاد فرصت‌های شغلی و افزایش سرمایه‌گذاری‌های خرد و متوسط در مناطق مرزی می‌شود.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی کالای مرزنشینان از طریق خرده‌فروشی در بازارچه‌های مرزی استان: ترخیص کالاهای مرزنشینان از طریق خرده‌فروشی، بستر مهمی برای توسعه اقتصادی پایدار مناطق مرزی است. این روند تشریفاتی به مرزنشینان اجازه می‌دهد تا کالاهای مورد نیاز خود را به صورت قانونی وارد کنند، که ضمن کاهش فشارهای اقتصادی بر خانواده‌های مرزنشین، به ایجاد یک نظام اقتصادی منسجم و سازمان‌یافته در مناطق مرزی منجر می‌شود. گمرکات استان با تسهیل این فرآیند، باعث شده‌اند که تولیدکنندگان محلی نیز بتوانند با اطمینان بیشتری وارد چرخه تولید و عرضه کالا شوند و از منافع قانونی صادرات و واردات بهره‌مند گردند.

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل گمرک استان گردآوری شده است.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی تعاونی‌های مرزنشینان استان: تعاونی‌های مرزنشین نقش استراتژیکی در هماهنگی و سازمان‌دهی فعالیت‌های اقتصادی مرزنشینان دارند. گمرکات استان با ترخیص سریع و دقیق کالاهای این تعاونی‌ها، امکان بهره‌مندی از تخفیف‌ها و تسهیلات قانونی را فراهم آورده است که این امر، به تقویت سرمایه اجتماعی و اقتصادی این تعاونی‌ها منجر شده است. با ارتقاء ظرفیت تعاونی‌های مرزنشین، نه تنها تولید و مصرف داخلی تنظیم می‌شود، بلکه امکان سرمایه‌گذاری‌های بزرگ‌تر و برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ای نیز فراهم می‌گردد.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی سرمایه‌گذاران منطقه ویژه اقتصادی بیرجند و قطعه منفصله مرز ماهیرود: وجود منطقه ویژه اقتصادی بیرجند و قطعه منفصله مرز ماهیرود به عنوان کانون‌های جذب سرمایه‌گذاری صنعتی و تولیدی، نیازمند خدمات گمرکی سریع و کم‌هزینه است. ترخیص و انجام تشریفات گمرکی سرمایه‌گذاران این مناطق با استفاده از فرآیندهای به‌روز و ارزیابی در محل، به کاهش زمان و هزینه‌های ترخیص منجر شده است. این تسهیلات باعث افزایش جذابیت این مناطق برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی شده و ظرفیت تولید استان را به طور قابل توجهی ارتقاء می‌دهد. به‌علاوه، تسهیل در فرآیندهای گمرکی، به تسریع ورود تجهیزات و فناوری‌های نوین کمک کرده که منجر به افزایش کیفیت و کمیت تولیدات می‌شود.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی واحدهای تولیدی استان به صورت ارزیابی در محل کارخانه: یکی از نوآوری‌های مهم گمرکات استان، انجام ارزیابی کالا و ترخیص در محل کارخانه‌های تولیدی است. این روش، ضمن کاهش هزینه‌های حمل و نقل و انبارداری، زمان ترخیص کالا را به شدت کاهش می‌دهد و باعث افزایش سرعت چرخه تولید می‌شود. این نوع تسهیل به ویژه برای واحدهای تولیدی استان خراسان جنوبی که به دلیل شرایط جغرافیایی و زیرساختی با چالش‌های لجستیکی مواجه هستند، بسیار حیاتی است. همچنین، این روش موجب افزایش شفافیت و کاهش احتمال تخلفات گمرکی می‌شود که به بهبود فضای کسب و کار و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران کمک شایانی می‌کند.

ترخیص و انجام تشریفات گمرکی پبله‌وران فعال در بازارچه‌های مرزی استان: پبله‌وران یا کسبه خرد مرزی، بخش مهمی از فعالیت‌های اقتصادی مناطق مرزی خراسان جنوبی را تشکیل می‌دهند. گمرکات استان با فراهم کردن امکان ترخیص کالا برای این افراد با تشریفات ساده‌تر و تسریع در روند کار، نقش موثری در حفظ اشتغال و ارتقاء معیشت آنان داشته‌اند. حمایت از پبله‌وران به معنی پشتیبانی از اقتصاد خرد و مقاومتی استان است که در نهایت به توسعه پایدار و کاهش فقر در مناطق محروم منجر می‌شود. این سیاست به تقویت حلقه‌های کوچک تولید و توزیع کمک کرده و در کنار سایر اقدامات گمرکی، چرخه اقتصادی استان را به سمت توسعه متوازن هدایت می‌کند.

منطقه ویژه بیرجند^۱

۱. تقویت زیرساخت‌های نهادی و تسهیل هماهنگی بین دستگاهی

– برگزاری جلسات کارگروه اقتصادی منطقه با دستگاه‌های اجرایی

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری منطقه ویژه بیرجند گردآوری شده است.

- برگزاری جلسات رفع موانع تولید در منطقه ویژه

برگزاری منظم کارگروه‌های اقتصادی در منطقه ویژه بیرجند زمینه‌ساز ایجاد ارتباط مؤثر بین نهادهای اجرایی، بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران شده است. این کارگروه‌ها با هدف شناسایی گلوگاه‌ها، تسهیل فرآیندهای صدور مجوز و هماهنگی با دستگاه‌های تخصصی، کمک کرده‌اند تا بوروکراسی‌های زائد کاهش یابد. همچنین جلسات رفع موانع تولید، در راستای حل مشکلات جاری واحدهای فعال، نقش مهمی در حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولیدی موجود ایفا می‌کند.

۲. شناسایی، طراحی و معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری

- بروزرسانی فصلی کتاب فرصت‌های سرمایه‌گذاری منطقه ویژه اقتصادی بیرجند
- تهیه بسته فرصت‌های سرمایه‌گذاری ویژه سرمایه‌گذاران خارجی به زبان انگلیسی
- به‌روزرسانی فصلی بانک اطلاعات سرمایه‌گذاران

این اقدامات، سه گام کلیدی در تدوین، اطلاع‌رسانی و جذب سرمایه‌گذاری هدفمند هستند. کتاب فرصت‌ها با رویکرد شفاف‌سازی مزیت‌های بومی، قابلیت‌های خام منطقه را به فرصت‌های بالفعل تبدیل کرده است. بسته‌های سرمایه‌گذاری به زبان انگلیسی، جذابیت سرمایه‌گذاری برای خارجی‌ها را افزایش داده و بانک اطلاعاتی به‌روز، امکان پیگیری و تحلیل روند جذب سرمایه‌گذار را فراهم می‌سازد.

۳. بازاریابی، دیپلماسی اقتصادی و معرفی منطقه در سطح ملی و بین‌المللی

- برگزاری نشست فرصت‌های سرمایه‌گذاری با کشورهای همسایه و علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه
- برگزاری نشست معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری با راینان اقتصادی ایران در کشورهای هدف
- برگزاری نشست‌های متعدد با اتاق‌های بازرگانی کشورهای خارجی (افغانستان، ترکمنستان، عراق، پاکستان و...)

- معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری منطقه در کنفرانس‌ها، نمایشگاه‌ها و همایش‌های ملی و بین‌المللی

این اقدامات، بیانگر رویکرد فعال منطقه ویژه اقتصادی بیرجند در دیپلماسی اقتصادی است. رایزنی با کشورهای همسایه از جمله افغانستان و پاکستان، به‌خصوص با توجه به مرزی بودن استان، موجب توسعه تجارت فرامرزی شده و با معرفی ظرفیت‌ها در رویدادهای ملی و بین‌المللی، برندینگ این منطقه در حال تقویت است.

۴. ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و خدماتی

- تکمیل فاز اول برق‌رسانی منطقه ویژه و واگذاری انشعابات به واحدهای مستقر
- برگزاری مناقصه جهت احداث پست برق اختصاصی منطقه ویژه
- برگزاری مناقصه جهت اجرای شبکه روشنایی معابر اصلی
- برگزاری مناقصه جهت اجرای خط انتقال آب از سایت فاضلاب شهری به منطقه ویژه
- برگزاری مناقصه برای اجرای عملیات خاک‌ریزی معابر اصلی و فرعی منطقه

- اجرای عملیات آسفالت‌ریزی فاز اول معابر اصلی منطقه ویژه

توسعه زیرساخت‌های حیاتی مانند برق، آب، راه و فاضلاب، یکی از بنیادی‌ترین پیش‌نیازهای جذب سرمایه‌گذار در مناطق ویژه است. این اقدامات نه تنها امکان آغاز فعالیت تولیدی را فراهم کرده‌اند، بلکه زیرساخت رقابت‌پذیری منطقه را نیز ارتقاء داده‌اند. وجود پست برق اختصاصی و شبکه روشنایی، از جنبه ایمنی و کیفیت عملیات صنعتی بسیار حائز اهمیت است.

۵. تسهیل استقرار و جذب سرمایه‌گذار جدید

- تخصیص اراضی به بیش از ۳۰ سرمایه‌گذار در فاز اول منطقه ویژه

- صدور مجوز فعالیت برای بیش از ۱۵ واحد سرمایه‌گذاری

- پیگیری اخذ تسهیلات بانکی برای سرمایه‌گذاران مستقر در منطقه ویژه

در گام عملیاتی، واگذاری اراضی و صدور مجوزها، نقاط اوج در فرایند جذب سرمایه‌گذاری هستند. این منطقه با تسهیل این مراحل و پشتیبانی از فرآیند تأمین مالی، توانسته اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کرده و فعالیت‌های تولیدی را وارد فاز اجرایی کند.

۶. حمایت از صادرات و فعال‌سازی مزیت‌های مرزی

- برگزاری کارگروه مشترک منطقه ویژه بیرجند و بازارچه مرزی ماهیرود جهت افزایش صادرات

- تسهیل صادرات محصولات واحدهای تولیدی منطقه به کشورهای همسایه از طریق گمرک منطقه ویژه

با توجه به مرزی بودن استان و موقعیت راهبردی منطقه ویژه، ایجاد پیوند مستقیم بین تولید داخل و صادرات برون‌مرزی امری ضروری بود. هماهنگی با بازارچه ماهیرود و بهره‌گیری از گمرک اختصاصی منطقه، بستر مناسبی برای توسعه صادرات کالاهای ایرانی به بازارهای آسیای میانه و شبه‌قاره فراهم آورده است.

۷. ارتقاء خدمات سرمایه‌گذاری و شفاف‌سازی اطلاعات

- راه‌اندازی سامانه جامع اطلاع‌رسانی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بستر سایت منطقه ویژه

- تهیه کلیپ‌های چندرسانه‌ای معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در منطقه

- برگزاری دوره‌های آموزشی و توانمندسازی برای سرمایه‌گذاران و مدیران واحدها

با حرکت به سوی دیجیتال‌سازی، سامانه اطلاع‌رسانی نقش محوری در شفاف‌سازی، کاهش فساد و تسریع فرآیندها ایفا می‌کند. همچنین تولید محتوای چندرسانه‌ای و ارائه آموزش تخصصی، ضمن افزایش آگاهی سرمایه‌گذاران، موجب ارتقاء بهره‌وری و کاهش ریسک‌های اجرایی پروژه‌ها شده است.

۸. اقدامات مدیریتی و فنی در جهت توسعه پایدار

- تهیه طرح جامع منطقه ویژه اقتصادی بیرجند

- اخذ موافقت‌نامه ماده ۲۳ احداث پست برق اختصاصی منطقه ویژه از سازمان برنامه و بودجه

– پیگیری تهیه طرح توجیهی و اجرایی تصفیه‌خانه فاضلاب صنعتی منطقه ویژه

داشتن چشم‌انداز دقیق، نقشه راه علمی و اخذ مجوزهای قانونی، ضامن توسعه پایدار منطقه است. طرح جامع، پایه‌ای‌ترین سند در توسعه یک منطقه اقتصادی محسوب می‌شود. تأمین انرژی و مدیریت فاضلاب نیز در زمره الزامات زیست‌محیطی و زیرساختی برای سرمایه‌گذاری پایدار است.

بخش زیرساختی

اداره کل راه و شهرسازی^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ یعنی «سرمایه‌گذاری برای تولید»، اداره کل راه و شهرسازی استان خراسان جنوبی به عنوان یکی از نهادهای زیرساختی، نقش بنیادین در ایجاد بسترهای فیزیکی، تسهیل جریان سرمایه‌گذاری، ارتقای کیفیت زندگی، و به تبع آن پایداری اقتصادی ایفا می‌کند. بر پایه وظایف محوله و برنامه‌های اجرایی این اداره کل، می‌توان گفت که عملکرد آن در چهار حوزه کلیدی حمل‌ونقل، تأمین مسکن، تخصیص زمین برای سرمایه‌گذاری، و برنامه‌ریزی فضایی شهری، پیشران توسعه اقتصادی استان و یکی از پیش‌نیازهای اصلی برای جذب و تثبیت سرمایه‌گذاری مولد در مناطق مختلف محسوب می‌شود.

توسعه زیرساخت حمل‌ونقل: ستون فقرات تولید و تجارت: توسعه ۱۴۴ کیلومتر از شبکه حمل‌ونقل جاده‌ای در استان، گامی راهبردی در کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل، بهبود دسترسی به بازارها، و ارتقای بهره‌وری بخش‌های مختلف تولیدی، از جمله کشاورزی، صنایع معدنی و گردشگری است. با توجه به وسعت جغرافیایی استان، پراکندگی سکونت، و قرارگیری در مسیرهای ترانزیتی، تقویت راه‌های مواصلاتی نه تنها نقش حیاتی در جابه‌جایی کالا و خدمات دارد بلکه با ایجاد دسترسی ایمن‌تر به مراکز تولید، انبارها و بازارها، ریسک سرمایه‌گذاری را به‌طور محسوسی کاهش می‌دهد. بهره‌برداری از باندهای دوم، از جمله پروژه‌های مهم در کاهش تلفات جاده‌ای، روان‌سازی ترافیک و افزایش ظرفیت حمل کالا و مسافر است که آثار آن مستقیماً بر اقتصاد منطقه‌ای قابل مشاهده است.

تأمین مسکن و محرک‌سازی بخش ساخت‌وساز: تحویل ۲۰۷۲ واحد مسکونی در قالب پروژه نهضت ملی مسکن تا خرداد ۱۴۰۴، بخشی از تلاش‌های گسترده دولت در حمایت از تولید در حوزه مسکن به شمار می‌رود. این پروژه‌ها علاوه بر ایجاد اشتغال مستقیم در بخش ساخت‌وساز، موجب رونق صنایع وابسته نظیر سیمان، فولاد، کاشی، شیشه، برق، چوب و حمل‌ونقل شده و به عنوان یکی از موتورهای محرک رشد اقتصادی منطقه‌ای ایفای نقش می‌کند. از سوی دیگر، برنامه‌های تکمیلی برای ادامه ساخت و تحویل واحدها در سال جاری، پیامی مثبت برای ثبات در بازار مسکن و جذب سرمایه در این حوزه تلقی می‌شود. این اقدامات باعث بهبود وضعیت سکونتگاه‌ها، کاهش حاشیه‌نشینی و ارتقاء کیفیت زندگی نیروی کار مولد استان شده و اثرات غیرمستقیم اما بلندمدتی بر بهره‌وری اقتصادی دارد.

برنامه‌ریزی برای ایجاد شهرک‌های کارگری: زیرساخت اجتماعی تولید؛ تهیه برنامه جامع برای مکان‌یابی و توسعه شهرک‌های مسکونی کارگری، گامی هوشمندانه در پاسخ به نیازهای جمعیت فعال و مولد استان به شمار

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل راه و شهرسازی استان گردآوری شده است.

می‌رود. ایجاد چنین شهرک‌هایی با کارکردهای ترکیبی سکونت، خدمات رفاهی و اجتماعی، نه تنها به بهبود کیفیت زندگی نیروی انسانی در بخش‌های کشاورزی، صنعتی و خدماتی کمک می‌کند، بلکه از منظر برنامه‌ریزی فضایی نیز موجب کاهش فشار بر کلان‌شهرها، جلوگیری از رشد نامتوازن شهری و تشویق به استقرار سرمایه‌گذاری‌ها در مناطق کمتر توسعه‌یافته خواهد شد. در شرایطی که سرمایه‌گذاران برای ایجاد واحدهای تولیدی، بیش از هر چیز به دسترسی پایدار به نیروی کار نیاز دارند، سکونتگاه‌های کارگری، نقش تسهیل‌گر مهمی ایفا می‌کنند.

واگذاری زمین به طرح‌های مولد انرژی و گردشگری: در چارچوب حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مولد، اداره کل راه و شهرسازی استان اقدام به واگذاری زمین به پروژه‌های کلان و میان‌مقیاس در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر و گردشگری نموده است. واگذاری مجموعاً ۱۴۳۳۶۰ متر مربع زمین در سه شهر فردوس، بشرویه و سرایان برای احداث نیروگاه‌های خورشیدی، نمایانگر سیاست‌های بلندمدت در حمایت از سرمایه‌گذاری‌های سبز، دانش‌بنیان و پایدار است. این پروژه‌ها ضمن ایجاد اشتغال، کمک به کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی و توسعه متوازن منطقه‌ای دارند. از سوی دیگر، واگذاری ۲۵۰۰ متر مربع زمین برای احداث مجتمع گردشگری و تفریحی، گامی عملی در راستای استفاده از ظرفیت‌های گردشگری طبیعی و فرهنگی استان به عنوان یکی از مزیت‌های نسبی خراسان جنوبی است. اخذ مجوزهای مربوطه و طی فرآیند قیمت‌گذاری شفاف در این واگذاری‌ها، نشان‌دهنده پایبندی به اصول حکمرانی خوب، مقابله با رانت و تقویت اعتماد بخش خصوصی است. این اقدامات زمینه را برای مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاران داخلی و حتی خارجی در بخش‌های مولد فراهم می‌سازد.

اثرات میان‌بخشی و پیوند با سایر دستگاه‌های اجرایی: نقش اداره کل راه و شهرسازی در توسعه اقتصادی استان، محدود به اقدامات عمرانی یا واگذاری زمین نیست، بلکه دارای آثار میان‌بخشی نیز هست. تقویت زیرساخت‌های حمل‌ونقل، مستقیماً موجب کاهش هزینه صادرات محصولات کشاورزی و معدنی می‌شود؛ تأمین مسکن و ایجاد شهرک‌های کارگری، همکاری مؤثر با اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و بنیاد مسکن را طلب می‌کند؛ و توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و گردشگری نیازمند تعامل نزدیک با شرکت برق منطقه‌ای و اداره کل میراث فرهنگی است. این رویکرد شبکه‌ای و بین‌بخشی، ضامن اثربخشی سرمایه‌گذاری‌ها و تحقق اهداف تولیدی در مقیاس استانی خواهد بود.

تحلیل اقتصادی و توسعه محور اقدامات: از منظر اقتصادی، هزینه‌کردهای زیربنایی در حمل‌ونقل و مسکن، به‌ویژه در مناطق کم‌برخوردار، نرخ بازگشت سرمایه بالایی دارد. مطالعات نشان می‌دهد که هر ۱۰۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در زیرساخت راه، می‌تواند بیش از ۱۵۰۰ شغل مستقیم و غیرمستقیم ایجاد کند و در بلندمدت رشد تولید ناخالص منطقه‌ای را بین ۰.۵ تا ۱ درصد افزایش دهد. همچنین، مطالعات وزارت راه و شهرسازی در برنامه ملی مسکن نشان می‌دهد که احداث هر واحد مسکونی می‌تواند به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بیش از ۵ شغل موقت و پایدار ایجاد کند. در کنار این موضوع، تأمین زمین برای طرح‌های انرژی خورشیدی نیز در حال تبدیل شدن به یکی از مزیت‌های رقابتی استان است؛ با توجه به میانگین تابش بالای خورشید در خراسان جنوبی (بیش از ۳۰۰ روز آفتابی در سال)، سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند ضمن تأمین انرژی پایدار، نقش مهمی در کاهش وابستگی اقتصاد استان به منابع ناپایدار داشته باشد.

اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای^۱

در تحقق شعار نقش زیرساخت‌های حمل و نقل به‌ویژه در استان‌هایی با وسعت جغرافیایی بالا و تراکم جمعیتی پایین همچون خراسان جنوبی، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. زیرساخت‌های حمل و نقل به مثابه ستون فقرات زنجیره تأمین عمل می‌کنند و فراهم بودن بسترهای قانونی، خدماتی و حمایتی در این حوزه، نقش تعیین‌کننده‌ای در میزان جذابیت استان برای سرمایه‌گذاران بخش تولید دارد. در این میان، چهار وظیفه اصلی اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای استان در زمینه حمل و نقل و خدمات بین‌راهی، پیشران‌هایی مهم در تسهیل فرآیند سرمایه‌گذاری برای تولید محسوب می‌شوند:

۱. **صدور کارت هوشمند رانندگان:** این اقدام در نگاه نخست شاید صرفاً جنبه اجرایی و ثبتي داشته باشد، اما در واقع، بنیان نظارت و انتظام‌بخشی به بازار حمل و نقل جاده‌ای است. صدور کارت هوشمند موجب شناسایی دقیق رانندگان فعال، افزایش شفافیت در زنجیره حمل و نقل، ارتقاء امنیت و کاهش ریسک برای بهره‌برداران می‌شود. این امر باعث می‌شود بخش خصوصی با اطمینان بیشتری در بخش حمل و نقل سرمایه‌گذاری کند؛ زیرا امکان کنترل کیفیت خدمات، پیگیری حقوقی تخلفات، تخصیص یارانه‌های سوخت یا تسهیلات بانکی با دقت بالاتری وجود خواهد داشت. در واقع، کارت هوشمند یک ابزار برای حرفه‌ای‌سازی صنعت حمل و نقل جاده‌ای است. با بهره‌گیری از اطلاعات این سامانه، امکان برنامه‌ریزی برای بهینه‌سازی مسیرهای حمل و نقل کالا، پیش‌بینی تقاضا، شناسایی گلوگاه‌های شبکه و طراحی نظام تشویقی برای رانندگان پربازده فراهم می‌شود. این زیرساخت اطلاعاتی، مبنای تصمیم‌سازی در سیاست‌گذاری حمل و نقل برای تولید است.

۲. **صدور پروانه فعالیت شرکت‌های حمل و نقل کالا:** حمل و نقل کالایی، به‌ویژه در مناطق مرزی مانند خراسان جنوبی، نقشی مستقیم در توسعه زنجیره تأمین و پشتیبانی از صنایع دارد. صدور پروانه برای تأسیس شرکت‌های حمل و نقل کالا به معنای ایجاد ظرفیت‌های رسمی، ساختارمند و قانونمند در حمل و نقل است. این مجوزها به فعالان اقتصادی اجازه می‌دهند تا با پشتوانه قانونی وارد بازار حمل و نقل شده و در فرآیند انتقال محصولات، مواد اولیه یا تجهیزات تولیدی ایفای نقش کنند. در نتیجه، این اقدام نه تنها منجر به رشد بخش خدمات پشتیبانی تولید می‌شود، بلکه باعث می‌شود شرکت‌های تولیدی به‌جای تکیه بر راهکارهای سنتی یا پرریسک حمل و نقل، با نهادهای رسمی و قابل اتکا همکاری کنند. این ساختار همچنین امکان نظارت بر تعرفه‌ها، کاهش هزینه‌های حمل و نقل، و افزایش رقابت‌پذیری تولیدکنندگان استان را فراهم می‌سازد.

۳. **صدور پروانه فعالیت شرکت‌های حمل و نقل مسافر:** تأسیس شرکت‌های حمل و نقل مسافر در مناطق کمتر توسعه‌یافته مانند خراسان جنوبی، دو نقش مهم ایفا می‌کند. نخست، افزایش دسترسی به خدمات حمل و نقل انسانی برای نیروی کار و مدیران بنگاه‌های اقتصادی است؛ دوم، تسهیل گردش نیروی انسانی در مسیرهای شغلی و تجاری. این امر به‌ویژه در جذب سرمایه‌گذاران بیرونی اهمیت دارد؛ چراکه وجود یک سیستم حمل و نقل قابل اتکا، زمان و هزینه‌های ارتباطی را کاهش داده و تصمیم سرمایه‌گذاران برای استقرار در استان را تسهیل می‌کند. همچنین،

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای استان گردآوری شده است.

حمل و نقل عمومی منظم، ایمن و مقرون به صرفه، موجب می شود تا جوامع محلی با مراکز تولیدی و صنعتی در تعامل قرار گیرند. این ارتباط انسانی، زیرساخت مهمی برای توسعه نیروی کار محلی، آموزش های مهارتی، و رشد اقتصادی ناحیه ای به شمار می رود.

۴. صدور موافقت اصولی برای احداث مجتمع های خدماتی-رفاهی بین راهی: مجتمع های بین راهی حلقه واسطی هستند بین نظام حمل و نقل و خدمات رفاهی و گردشگری. این مجتمع ها نه تنها برای رانندگان کامیون و اتوبوس، بلکه برای گردشگران، مسافران کاری، تاجران و حتی خانواده ها اهمیت حیاتی دارند. صدور موافقت اصولی برای احداث این مجتمع ها یک اقدام راهبردی در جهت ترغیب سرمایه گذاران بخش خدمات به حضور در مسیرهای جاده ای استان است. این سرمایه گذاری ها، خود به ایجاد اشتغال، توسعه خدمات محلی، کاهش تصادفات جاده ای و افزایش ضریب رفاه منجر می شوند. افزون بر آن، وجود مجتمع های استاندارد در مسیرهای ترانزیتی استان، می تواند خراسان جنوبی را به یک کریدور مطمئن و رقابتی حمل و نقل بین المللی تبدیل کند؛ عاملی که برای تجارت خارجی، صادرات و نیز جذب سرمایه گذاران در صنایع بزرگ بسیار حیاتی است. همچنین این مجتمع ها به عنوان بسترهای بالقوه برای توسعه زنجیره ارزش در صنعت گردشگری، صنایع دستی و کشاورزی محلی نیز عمل می کنند.

شرکت گاز استان^۱

یکی از ارگان های زیربنایی و اثرگذار در حوزه تحقق شعار سال، شرکت گاز استان است. با توجه به اقلیم خشک، پراکندگی جغرافیایی، نبود منابع انرژی فسیلی درون استانی و دوری از مراکز تامین، تأمین انرژی پایدار و ارزان برای تولید، از چالش های اساسی در این استان به شمار می رود. در این میان، شرکت گاز استان با برنامه ها و اقدامات چندوجهی، نقش محوری در رفع موانع سرمایه گذاری صنعتی و ارتقای بهره وری تولید بر عهده داشته و دارد که در ادامه به برخی از آنها اشاره می شود:

لحاظ کردن ضریب شاخص توسعه یافتگی استان ها در بهای انرژی واحدهای صنعتی: یکی از عوامل مهم در تسهیل سرمایه گذاری و رونق تولید در استان های کمتر توسعه یافته مانند خراسان جنوبی، تعدیل بهای انرژی بر اساس شرایط ویژه استان است. شرکت گاز استان با تعریف و محاسبه ضریب شاخص توسعه یافتگی، این شاخص را در قیمت گذاری انرژی (برق، گاز و سوخت مایع) لحاظ می کند. به دلیل موقعیت جغرافیایی دور از منابع تأمین سوخت مایع، هزینه تمام شده این سوخت در استان بسیار بالاتر از میانگین کشوری است. این اقدام باعث کاهش هزینه های عملیاتی واحدهای صنعتی شده و به طور مستقیم می تواند انگیزه سرمایه گذاران برای ایجاد یا توسعه واحدهای تولیدی را افزایش دهد. به علاوه، این سیاست عدالت محور، توزیع عادلانه منابع انرژی را در سطح کشور تضمین می کند و از تمرکز سرمایه گذاری در مناطق توسعه یافته جلوگیری می نماید.

پیشنهاد اجرای سیاست های حمایتی و بازنگری در الزام های ابلاغی استانداردسازی تجهیزات گازسوز: شرکت گاز استان با توجه به شرایط خاص صنعتی و کشاورزی خراسان جنوبی، پیشنهاد داده است که الزامات یکسان ابلاغی مرکز، به ویژه در حوزه استانداردسازی تجهیزات گازسوز، با سیاست های حمایتی و انعطاف پذیری زمانی برای

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری شرکت گاز استان گردآوری شده است.

استان‌های کمتر توسعه یافته اجرا شود. این رویکرد می‌تواند فشار مالی واحدهای تولیدی و کشاورزی استان را کاهش دهد و از توقف یا کاهش تولید ناشی از الزامات سختگیرانه جلوگیری کند. همچنین، این سیاست حمایتی به ایجاد فضای سرمایه‌گذاری مطمئن و پایدار کمک می‌کند و مانع از مهاجرت سرمایه‌ها و نیروی کار به استان‌های پیشرفته‌تر می‌شود.

توسعه شبکه‌های تغذیه و توزیع گاز و نصب ایستگاه‌ها و انشعابات مورد نیاز واحدهای صنعتی: زیرساخت‌های انرژی به ویژه شبکه‌های گازرسانی، زیربنای اصلی تولید صنعتی هستند. اجرای شبکه‌های تغذیه و توزیع گاز با نصب ایستگاه‌ها و انشعابات مورد نیاز، گامی اساسی در جهت رفع مشکلات تأمین انرژی در واحدهای صنعتی استان است. این اقدام موجب افزایش قابلیت اطمینان تأمین سوخت، کاهش هزینه‌های جانبی تولید و بهبود کیفیت فرآیندهای تولید می‌شود. علاوه بر این، دسترسی به گاز طبیعی به عنوان سوختی پاک و مقرون به صرفه، مزیت رقابتی مهمی برای صنایع استان ایجاد می‌کند و زمینه رشد صنایع نوپا و توسعه پایدار را فراهم می‌سازد.

بهره‌گیری از مصوبه شورای اقتصاد برای پوشش هزینه‌های گازرسانی متناسب با مصرف سوخت مایع: استفاده از مصوبات حمایتی شورای اقتصاد برای کمک به پوشش هزینه‌های گازرسانی به واحدهای صنعتی و تولیدی، نشان‌دهنده تلاش برای کاهش هزینه‌های اولیه سرمایه‌گذاری است. این طرح به‌ویژه برای استان خراسان جنوبی که هزینه‌های سوخت مایع در آن به دلیل فاصله زیاد از مراکز تأمین بالاتر است، اهمیت ویژه‌ای دارد. اجرای این سیاست‌ها، ضمن کاهش ریسک‌های مالی سرمایه‌گذاری، به جذب سرمایه‌گذاران بیشتر کمک کرده و زمینه‌ساز رشد اقتصادی و افزایش تولید می‌شود. همچنین، پیگیری مجوزهای لازم از نهادهای ذیربط تضمین می‌کند که فرآیندهای اداری تسهیل شده و سرمایه‌گذاران با کمترین موانع روبرو باشند.

برنامه‌ریزی برای گازرسانی به ۷۰ واحد صنعتی در سطح استان: گازرسانی هدفمند به تعداد قابل توجهی از واحدهای صنعتی، مانند ۷۰ واحد در خراسان جنوبی، تاثیر بسیار مثبتی در توسعه صنعتی استان دارد. این برنامه‌ریزی دقیق مبتنی بر شناسایی نیازهای واقعی واحدهای تولیدی، گام مهمی در جهت ایجاد زیرساخت‌های پایدار و افزایش ظرفیت تولید است. گازرسانی به این واحدها موجب کاهش هزینه تولید، بهبود کیفیت محصولات، افزایش بهره‌وری و ایجاد اشتغال پایدار می‌شود. این طرح همچنین از نظر زیست‌محیطی باعث کاهش آلودگی‌های ناشی از سوخت‌های مایع می‌شود که در مناطق کم‌برخوردار اهمیت زیادی دارد.

اجرای طرح‌های بهینه‌سازی مصرف گاز با رویکرد افزایش بهره‌وری انرژی و کاهش هدررفت: طرح‌های بهینه‌سازی مصرف گاز که با هدف افزایش بهره‌وری انرژی و کاهش هدررفت اجرا می‌شوند، نقش حیاتی در مدیریت منابع انرژی استان دارند. با توجه به محدودیت‌های منابع انرژی و هزینه‌های بالای تأمین آن، بهینه‌سازی مصرف در واحدهای صنعتی و کشاورزی خراسان جنوبی، علاوه بر صرفه‌جویی اقتصادی، به کاهش فشارهای زیست‌محیطی کمک می‌کند. این اقدام همچنین موجب افزایش پایداری و دوام واحدهای تولیدی شده و می‌تواند به عنوان نمونه موفق در توسعه پایدار صنایع استان مطرح گردد. از طرفی، کاهش هدررفت در شبکه‌های توزیع گاز، منابع ملی را حفظ کرده و امکان تخصیص بهینه انرژی را فراهم می‌کند.

اهمیت پیگیری مستمر اخذ مجوزات لازم از نهادهای ذیربط: یکی از نقاط قوت شرکت گاز استان، پیگیری مستمر و منظم اخذ مجوزهای مرتبط با گازرسانی است که باعث تسهیل روند اجرای پروژه‌ها و کاهش زمان اجرای طرح‌ها می‌شود. این موضوع به ویژه در استان‌هایی مانند خراسان جنوبی که فرایندهای اداری می‌توانند موانعی برای سرمایه‌گذاری باشند، بسیار حائز اهمیت است. با تسهیل این مراحل، شرایط بهتری برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌شود که با اطمینان بیشتری نسبت به آغاز و ادامه فعالیت‌های تولیدی خود اقدام کنند. همچنین، این پیگیری‌ها باعث هماهنگی بهتر بین دستگاه‌ها و افزایش اثربخشی سیاست‌های حمایتی می‌شود.

شرکت آب و فاضلاب استان^۱

در چارچوب تحقق شعار سال ۱۴۰۴ با عنوان «سرمایه‌گذاری برای تولید»، دستگاه‌های اجرایی کشور به‌ویژه در استان‌های مرزی و کم‌برخوردار نظیر خراسان جنوبی نقش کلیدی در ایجاد زیرساخت‌های پایه برای توسعه تولید ایفا می‌کنند. در این راستا، شرکت آب و فاضلاب استان خراسان جنوبی با توجه به وظایف ذاتی خود در مدیریت منابع آب، تأمین و توزیع بهینه آن در مناطق شهری و روستایی، توسعه سیستم‌های فاضلاب و افزایش تاب‌آوری اقلیمی، یکی از ارکان اصلی تحقق زیرساختی تولید پایدار در منطقه به‌شمار می‌رود. در ادامه، محورهای کلیدی اقدامات و برنامه‌های این شرکت در قالب عناوین ارائه‌شده، مورد بررسی دقیق و تحلیلی قرار می‌گیرد:

۱. توسعه تأسیسات آبرسانی شهری و روستایی و افزایش توان تولید: یکی از الزامات حیاتی برای سرمایه‌گذاری در حوزه تولید، دسترسی پایدار و باکیفیت به آب است. در اقلیم خشک و نیمه‌خشک خراسان جنوبی، توسعه تأسیسات آبرسانی نقش بنیادی در ایجاد بستر مناسب برای استقرار صنایع کوچک و متوسط، توسعه کشاورزی و بهبود شرایط زیستی دارد. افزایش توان تولید آب آشامیدنی از طریق حفر چاه‌های جدید، تجهیز ایستگاه‌های پمپاژ، ارتقای تأسیسات برداشت و انتقال و نصب سامانه‌های نوین تصفیه، موجب کاهش وابستگی به منابع محدود سطحی و افزایش پایداری در تأمین منابع موردنیاز برای مصارف خانگی، صنعتی و کشاورزی می‌شود. این توسعه، افزون بر ارتقاء سطح بهداشت عمومی، زمینه‌ساز جذب سرمایه‌گذاری در صنایع وابسته به آب همچون صنایع غذایی و فرآوری کشاورزی است.

۲. توسعه آبرسانی شهری: با توجه به روند رو به رشد جمعیت شهری در استان و همچنین مهاجرت معکوس به شهرهای کوچک، برنامه‌ریزی برای توسعه آبرسانی شهری باید مبتنی بر پیش‌بینی مصرف آینده، مدیریت تقاضا و بهره‌برداری پایدار از منابع صورت گیرد. احداث و تجهیز ایستگاه‌های پمپاژ جدید، استفاده از فناوری‌های کنترل فشار و نشت‌یابی، و توسعه شبکه‌های توزیع با مصالح نوین، گامی اساسی در افزایش رضایتمندی شهروندان و همچنین پشتیبانی از فعالیت‌های تولیدی در محدوده‌های شهری محسوب می‌شود. شهرهایی مانند بیرجند، قائن، فردوس و نهبندان که دارای ظرفیت‌های صنعتی و کشاورزی هستند، از این اقدامات منتفع شده و بستر مناسبی برای جذب سرمایه‌گذاری خواهند داشت.

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری شرکت آب و فاضلاب استان گردآوری شده است.

۳. **آبرسانی و پایدارسازی آبرسانی روستایی:** مناطق روستایی و عشایری استان که عمدتاً محل اصلی فعالیت‌های دامپروری، کشاورزی سنتی و صنایع دستی‌اند، برای توسعه اقتصادی نیازمند تأمین پایدار آب هستند. پایدارسازی آبرسانی روستایی از طریق احداث خطوط انتقال جدید، تجهیز چاه‌ها، نصب سامانه‌های خورشیدی برای پمپاژ و احداث مخازن ذخیره موجب ارتقاء تاب‌آوری این مناطق در برابر خشکسالی‌های مکرر می‌شود. نتیجه مستقیم این اقدامات، جلوگیری از مهاجرت روستاییان، تثبیت جمعیت مولد و افزایش بهره‌وری در تولیدات بومی است. از سوی دیگر، تأمین پایدار آب، نقش تسهیل‌گر در گسترش گلخانه‌ها، دامداری صنعتی و توسعه گردشگری بوم‌محور دارد.

۴. **توسعه تأسیسات فاضلاب شهری:** توسعه تأسیسات فاضلاب شهری در واقع یکی از مهم‌ترین اقدامات زیربنایی در جهت حفظ بهداشت محیط، بهبود کیفیت زندگی و فراهم‌سازی شرایط لازم برای استقرار صنایع و سکونت‌گاه‌های جدید است. در شهرهای در حال توسعه مانند بیرجند، قائن و طبس، وجود زیرساخت مناسب فاضلاب پیش‌نیاز جدی برای دریافت مجوزهای زیست‌محیطی و صنعتی است. همچنین با مدیریت صحیح فاضلاب می‌توان از پساب تصفیه‌شده در مصارف کشاورزی، فضای سبز و حتی صنایع بازیافتی استفاده کرد که این خود نوعی تولید ثانویه و بازیافت سرمایه محسوب می‌شود. ایجاد شبکه‌های جمع‌آوری فاضلاب و ارتقاء تصفیه‌خانه‌های موجود، موجب کاهش بار آلودگی منابع آب زیرزمینی و افزایش امنیت زیستی خواهد شد.

۵. **احداث تصفیه‌خانه فاضلاب شهر قائن:** شهر قائن به‌عنوان یکی از قطب‌های کشاورزی و فرآوری زرشک و زعفران، به‌شدت نیازمند زیرساخت تصفیه فاضلاب است. احداث تصفیه‌خانه فاضلاب در این شهر نه تنها در راستای ارتقای محیط‌زیست شهری حائز اهمیت است، بلکه می‌تواند با بازیابی پساب تصفیه‌شده، منابع آبی قابل استفاده برای کشاورزی و صنعت را افزایش دهد. این اقدام، هم‌راستا با اصول اقتصاد چرخشی، می‌تواند زمینه‌ساز توسعه گلخانه‌ها و صنایع فرآوری وابسته به آب باشد. در نتیجه، احداث این تصفیه‌خانه نه‌تنها یک پروژه زیست‌محیطی، بلکه بستری برای رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی منطقه‌ای خواهد بود.

۶. **برنامه‌ریزی در چارچوب برنامه هفتم توسعه:** برنامه هفتم توسعه که افق پنج‌ساله توسعه کشور را ترسیم می‌کند، بر افزایش بهره‌وری، توسعه زیرساخت‌ها و عدالت در توزیع منابع تأکید دارد. شرکت آب و فاضلاب خراسان جنوبی با تبیین اهداف کلان خود در این چارچوب، نقش مهمی در تحقق محورهای توسعه‌ای برنامه خواهد داشت. اولویت‌بندی پروژه‌ها، تخصیص منابع، همکاری بین‌بخشی و استفاده از ابزارهای نوین مدیریتی، از جمله راهبردهای کلیدی برای هم‌راستایی با برنامه ملی توسعه محسوب می‌شوند. اتخاذ این رویکرد باعث هم‌افزایی با سایر دستگاه‌های اجرایی در مسیر سرمایه‌گذاری برای تولید خواهد شد.

۷. **احداث مخازن ذخیره جدید:** مخازن ذخیره‌سازی آب یکی از عناصر کلیدی در مدیریت منابع آبی، به‌ویژه در اقلیم خشک خراسان جنوبی هستند. احداث این مخازن در مناطق شهری و روستایی، علاوه بر تأمین آب پایدار در ساعات اوج مصرف، نقش مهمی در مدیریت بحران در شرایط قطع برق، خشکسالی و بلایای طبیعی ایفا می‌کند. این اقدام، بستر لازم را برای پایداری در تأمین آب صنایع، گلخانه‌ها، مراکز خدماتی و سکونت‌گاه‌های جدید فراهم می‌سازد. همچنین با کاهش هدررفت و تنظیم فشار شبکه، موجب بهبود کیفیت خدمات‌رسانی به شهروندان خواهد شد.

۸. اصلاح و بازسازی خط و شبکه و انشعابات و تعویض کنتورهای معیوب: اصلاح و بازسازی شبکه‌های فرسوده آب و فاضلاب و تعویض کنتورهای معیوب، اقداماتی زیربنایی اما بسیار تأثیرگذار در بهینه‌سازی مصرف، کاهش هدررفت، افزایش دقت در محاسبه مصرف و ارتقاء کیفیت خدمات هستند. در استان خراسان جنوبی که با چالش‌های کم‌آبی و منابع محدود روبروست، این اقدامات می‌تواند با هزینه‌ای معقول، تأثیر بسزایی در حفظ منابع و افزایش کارآمدی سیستم توزیع آب داشته باشد. همچنین تعویض کنتورها با مدل‌های هوشمند، بستری برای پیاده‌سازی نظام قیمت‌گذاری پلکانی و مدیریت مصرف هدفمند فراهم می‌سازد که نقش مؤثری در کنترل مصرف بی‌رویه دارد.

شرکت آب منطقه ای استان^۱

در چارچوب تحقق شعار سال ۱۴۰۴، یکی از رویکردهای اساسی، بهره‌گیری بهینه از منابع طبیعی و زیرساخت‌های موجود به منظور ایجاد ظرفیت‌های جدید اقتصادی، به‌ویژه در استان‌های کم‌برخوردار و دارای تنوع اقلیمی مانند خراسان جنوبی است. در این مسیر، شرکت آب منطقه‌ای استان خراسان جنوبی به‌عنوان متولی برنامه‌ریزی، مدیریت و حفاظت از منابع آب سطحی و زیرزمینی، می‌تواند با اجرای پروژه‌های راهبردی همچون احداث سدها و توسعه گردشگری آبی، بستری مؤثر برای سرمایه‌گذاری، تولید پایدار و ایجاد اشتغال فراهم سازد. از جمله اقدامات این شرکت می‌توان به دو مورد زیر اشاره کرد:

۱. گردشگری پیرامون منابع آبی: یکی از رویکردهای نوین در توسعه منطقه‌ای، استفاده از منابع آبی به‌عنوان پیشران گردشگری پایدار است. استان خراسان جنوبی با وجود اقلیم خشک و نیمه‌خشک، دارای ظرفیت‌هایی ارزشمند در حوزه منابع آبی کنترل‌شده نظیر سدها و بندهای خاکی است. شرکت آب منطقه‌ای با رویکردی تلفیقی بین حفاظت منابع آب و توسعه اقتصادی، اقدام به توسعه گردشگری پیرامون منابع آبی در نقاطی همچون سدهای در حال بهره‌برداری یا احداث نموده است. استقرار تأسیسات گردشگری، فضاهای تفریحی، کمپ‌های اقامتی و مسیرهای طبیعت‌گردی در حاشیه منابع آبی از جمله فرصت‌هایی است که نه تنها موجب افزایش درآمد محلی و جذب گردشگر می‌شود، بلکه از طریق آگاه‌سازی عمومی، فرهنگ حفاظت از منابع آب را نیز ترویج می‌کند. این اقدامات، با توجه به موقعیت خاص استان در کریدور شرق کشور و همجواری با کشورهای افغانستان و پاکستان، پتانسیل بالقوه‌ای برای جذب گردشگر داخلی و بین‌المللی به‌ویژه در حوزه اکوتوریسم دارد. علاوه بر آن، توسعه گردشگری آبی می‌تواند به شکل‌گیری کسب‌وکارهای خرد و دانش‌بنیان از جمله خدمات راهنمای تور، محصولات فرهنگی، صنایع دستی بومی، فروشگاه‌های محلی و آموزش‌های محیط‌زیستی منجر شود. این مشاغل به‌ویژه در مناطق روستایی و عشایری اطراف منابع آبی، نه تنها تولید و درآمد را افزایش می‌دهند، بلکه موجب تثبیت جمعیت و جلوگیری از مهاجرت می‌شوند.

۲. ایجاد سد: در حوزه مدیریت منابع آب و تأمین زیرساخت‌های کلیدی برای تولید، احداث سدها یکی از مهم‌ترین اقدامات شرکت آب منطقه‌ای در استان است. این دو پروژه با اهداف چندگانه از جمله تأمین آب کشاورزی، تغذیه سفره‌های زیرزمینی، کنترل سیلاب و توسعه گردشگری تعریف شده‌اند و در صورت بهره‌برداری کامل، می‌توانند اثرات چندبعدی بر توسعه پایدار منطقه داشته باشند. در گذشته نیز اقداماتی در این حوزه انجام شده است. مانند:

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری شرکت آب منطقه ای استان گردآوری شده است.

- سد فرخی در نزدیکی شهرستان قائن با هدف اصلی تأمین آب پایدار برای اراضی کشاورزی پایین‌دست و کنترل سیلاب‌های فصلی طراحی شده است. این سد با امکان ذخیره‌سازی مناسب، موجب ارتقاء بهره‌وری آب، توسعه کشت‌های باارزش مانند زعفران و زرشک و ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در صنایع فرآوری کشاورزی شد.

- از سوی دیگر، سد خوسف در جنوب استان با اهدافی مشابه اما در اقلیم متفاوت اجرا شد. با توجه به خشک‌سالی‌های پی‌درپی و وابستگی شدید منطقه به آب‌های زیرزمینی، این سد نقش اساسی در تغذیه مصنوعی آبخوان‌ها، ایجاد منابع پایدار برای دامداری و توسعه بوم‌گردی در منطقه خوسف ایفا می‌کند. موقعیت جغرافیایی این منطقه، همچنین می‌تواند به‌عنوان کانون توسعه مجتمع‌های گلخانه‌ای یا حتی انرژی‌های تجدیدپذیر (با استفاده از برق آبی کوچک) مطرح شود.

سازمان محیط زیست استان^۱

در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ سازمان حفاظت محیط زیست استان خراسان جنوبی می‌تواند با تکیه بر ظرفیت‌های بومی، اقلیمی و زیست‌محیطی منحصربه‌فرد خود، در قالب یک برنامه جامع، نقش مؤثری در ایجاد فرصت‌های صادرات‌محور، اشتغال پایدار و اقتصاد سبز ایفا کند. مأموریت این سازمان تنها به صیانت از منابع طبیعی محدود نمی‌شود، بلکه می‌تواند در قالب پروژه‌های تولیدی-صادراتی، به عنوان تسهیل‌گر توسعه پایدار عمل کند. در ادامه تحلیلی از اقدامات قابل انجام بر پایه اطلاعات ارائه شده توسط سازمان محیط زیست خراسان جنوبی در زمینه توسعه صادرات، ارائه شده است.

۱. **بسته پیشنهادی طرح‌های صادرات‌محور در حوزه محیط زیست و توسعه پایدار:** سازمان محیط زیست استان با طراحی یک بسته پیشنهادی هدفمند می‌تواند بستری برای سرمایه‌گذاری در اقتصاد سبز و صادرات‌محور فراهم آورد. این بسته باید شامل برنامه‌های عملیاتی برای بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی، حمایت از تولیدات بومی دارای پتانسیل صادراتی، و پیوند دانش بومی با فناوری‌های نوین باشد. در این بسته باید مشخص شود که چه منابعی در استان وجود دارد (گونه‌های گیاهی، پسماندهای ارگانیک، منابع انرژی تجدیدپذیر، اکوسیستم‌های گردشگری)، چه ظرفیت‌های صنعتی بالقوه‌ای موجود است و چه بازارهایی در منطقه و جهان برای صادرات این محصولات وجود دارد. این برنامه می‌تواند مبنایی برای جذب سرمایه‌گذار داخلی و خارجی، به ویژه در حوزه‌های توسعه صنایع سبز و صادراتی باشد.

۲. **صادرات گونه‌های گیاهی دارویی:** خراسان جنوبی از نظر تنوع گیاهان دارویی، یکی از غنی‌ترین استان‌های کشور است. گیاهانی مانند کاکوتی، آویشن، کما، باریجه، آنگوزه، زیره و... در این منطقه رشد می‌کنند که هرکدام دارای بازار صادراتی گسترده‌ای هستند. اما چالش اصلی در حال حاضر، برداشت غیرعلمی، بی‌نظمی در زنجیره تأمین و نبود فرآوری‌های صنعتی است. سازمان محیط زیست می‌تواند با مشارکت در تدوین ضوابط کشت پایدار، صدور مجوز بهره‌برداری اصولی، ایجاد مناطق تحت مدیریت کشت گیاهان دارویی و نظارت بر برداشت علمی، به‌صورت غیرمستقیم

۱. مطالب این بخش با کمک و همکاری سازمان محیط زیست استان گردآوری شده است.

نقش تسهیل‌گر در ایجاد زنجیره تولید و صادرات این گیاهان ایفا کند. این اقدامات با پیوند دادن حفاظت از طبیعت با اقتصاد محلی، یک نمونه موفق از سرمایه‌گذاری زیست‌محور برای تولید صادراتی محسوب می‌شود.

۳. صادرات گیاهان زینتی و گل‌ها: با توسعه گلخانه‌های پایدار و اقلیم‌محور، امکان کشت گونه‌های زینتی خاص و مقاوم به شرایط اقلیمی خراسان جنوبی فراهم است. گیاهانی مانند کاکتوس‌ها، آلوئه‌ورا، و گونه‌های زینتی بومی قابلیت عرضه به بازارهای بین‌المللی دارند. سازمان محیط زیست می‌تواند با شناسایی گونه‌های بومی قابل پرورش، تدوین دستورالعمل‌های زیست‌محیطی گلخانه‌ها و نظارت بر مصرف آب و انرژی در این واحدها، زمینه توسعه گلخانه‌های صادراتی را فراهم کند.

۴. صادرات عصاره‌ها و روغن‌های طبیعی: توسعه واحدهای صنعتی استخراج عصاره و روغن‌های گیاهی از گونه‌های دارویی و معطر می‌تواند ضمن افزایش ارزش افزوده محصولات طبیعی، منجر به صادرات محصولات فرآوری‌شده به کشورهای اروپایی و آسیایی شود. سازمان محیط زیست با صدور مجوزهای زیست‌محیطی برای واحدهای تولیدی، تدوین الگوهای برداشت پایدار، و مدیریت پسماندهای صنعتی این واحدها نقش مهمی در توسعه این بخش دارد.

۵. صادرات سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی: در مناطق خاص استان، مانند نهبندان و قائن، سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی همچون عقیق، فیروزه، و ژاسپر یافت می‌شود. استخراج این منابع باید تحت نظارت‌های دقیق زیست‌محیطی صورت گیرد تا از تخریب منابع طبیعی جلوگیری شود. سازمان محیط زیست می‌تواند با ارزیابی اثرات زیست‌محیطی معادن کوچک‌مقیاس، احیای معادن متروکه و بازگشت به طبیعت پس از بهره‌برداری، شرایطی را برای استخراج و صادرات پایدار فراهم سازد.

۶. محصولات فرهنگی و هنری با منشأ حیات وحش: در برخی مناطق مانند نهبندان و طبس، صنایع‌دستی با استفاده از اجزای طبیعی (شاخ، استخوان، پوست) تولید می‌شود که می‌تواند با رعایت قوانین بین‌المللی به محصولات صادراتی هنری تبدیل شوند. سازمان محیط زیست می‌تواند از طریق تدوین ضوابط فنی و زیست‌محیطی استفاده از اجزای جانوری، و نظارت بر مبادی خروجی از تخلفات جلوگیری کرده و به برندسازی فرهنگی-طبیعت‌محور استان کمک کند.

۷. اکوتوریسم و صادرات خدمات گردشگری پایدار: خراسان جنوبی با داشتن پارک ملی، مناطق حفاظت‌شده، کویرهای بکر و تنوع جانوری، مقصدی مناسب برای اکوتوریسم داخلی و خارجی است. با ایجاد زیرساخت‌های پذیرایی و تفریحی مبتنی بر معیارهای توسعه پایدار، امکان جذب گردشگر خارجی و صدور خدمات آموزشی، تفریحی و فرهنگی فراهم است. سازمان محیط زیست می‌تواند با تدوین طرح مدیریت زیست‌بوم‌های گردشگری، آموزش جوامع محلی و اعطای مجوزهای حرفه‌ای به بوم‌گردی‌ها، اکوتوریسم را به منبع مهمی از درآمد و تولید اشتغال تبدیل کند.

۸. صدور اعتبار کربن: با توجه به اقلیم خشک استان و وسعت اراضی بیابانی، پروژه‌های جنگل‌کاری، مدیریت مراتع و انرژی‌های تجدیدپذیر می‌توانند منجر به کاهش گازهای گلخانه‌ای شوند. این پروژه‌ها قابلیت دریافت اعتبار کربن و فروش آن در بازارهای بین‌المللی را دارند. سازمان محیط زیست با مستندسازی علمی تأثیرات پروژه‌ها، همکاری با

نهادهای بین‌المللی و ایجاد سامانه‌های پایش کربن می‌تواند خراسان جنوبی را در ردیف استان‌های پیشرو در اقتصاد کربن قرار دهد.

۹. صادرات پسماندهای قابل بازیافت: با توسعه سامانه‌های تفکیک، بازیافت و بسته‌بندی پسماندهای کاغذ، پلاستیک و فلز، امکان صادرات این مواد به کشورهای نیازمند فراهم است. سازمان محیط زیست استان باید چارچوب‌های زیست‌محیطی، مجوزهای قانونی و نظارت بر تطابق با کنوانسیون بازل را به‌صورت تخصصی انجام دهد تا صادرات پسماند، فرصتی برای تولید سبز محسوب شود.

۱۰. صادرات کمپوست از پسماندهای ارگانیک: پسماندهای کشاورزی و خانگی در خراسان جنوبی به‌ویژه در شهرهای کوچک، قابلیت تبدیل به کمپوست دارند. توسعه این صنعت منجر به اشتغال محلی، بهبود خاک‌های فقیر و صادرات کود آلی می‌شود. محیط زیست می‌تواند با حمایت از فناوری‌های بومی، ایجاد پایلوت‌های تولیدی و تدوین استانداردهای کمپوست صادراتی نقش تسهیل‌گر ایفا کند.

۱۱. صدور دانش فنی حفاظت محیط زیست: با توجه به کمبود دانش فنی در کشورهای همسایه همچون افغانستان، محیط زیست استان می‌تواند دانش بومی در مدیریت منابع، پسماند، تصفیه آب و احیای مراتع را در قالب دوره‌های آموزشی یا قراردادهای مشاوره‌ای صادر کند.

۱۲. صادرات فناوری‌های انرژی‌های تجدیدپذیر: موقعیت جغرافیایی استان امکان تولید فناوری‌های خورشیدی و بادی را فراهم کرده است. با همکاری دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان، صادرات این فناوری‌ها به کشورهای منطقه امکان‌پذیر است. سازمان محیط زیست می‌تواند از طریق ارزیابی اثرات زیست‌محیطی این تجهیزات و تدوین استانداردهای صادراتی مسیر را برای تولید و صادرات آن هموار سازد.

۱۳. صادرات فناوری‌های تصفیه آب و فاضلاب: با توجه به چالش کم‌آبی در منطقه و کشور، فناوری‌های تصفیه آب خاکستری، پساب کشاورزی و فاضلاب شهری اهمیت زیادی دارند. شرکت‌های فناور استان با پشتیبانی محیط زیست می‌توانند این فناوری‌ها را توسعه داده و صادر کنند.

منابع و مآخذ

انتظاریان، ناهید و سنجرى، محمد. (۱۳۹۲). تأثیر کیفیت بر افزایش سرمایه‌گذاری در تولید. کار و جامعه، ۱۶۳(۲۲)، ۴۵-۵۰.

حسین زاده، رمضان. (۱۴۰۳). اثرگذاری تغییر حجم و ترکیب سرمایه‌گذاری بر تولید و اشتغال در ایران. توسعه و سرمایه، ۹(۱)، ۱۰۱-۱۱۶.

عندلیب، محمد و صادقی‌شاهدانی، مهدی. (۱۳۹۸). شناسایی و رتبه‌بندی موانع اقتصادی سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای اساسی کشاورزی ۱۱۰(۴۴)؛ ۲۱۹-۲۴۶.

موهبتی زهان، طاهر، برزگر، عبدالرضا، و نجفی‌خواه، محسن. (۱۳۹۸). چالش‌های حقوقی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در تولید و ساخت دارو. تحقیقات نظام سلامت حکیم (حکیم)، ۲۲(۳) (پیاپی ۸۶)، ۱۸۱-۱۸۹.

رضوی، سیدعبداله. (۱۴۰۳). بررسی و پیشنهاد روش کارا به منظور سرمایه‌گذاری و تامین مالی در تولید صیانتی نفت کشور ایران. مطالعات اقتصادی کاربردی ایران، ۴۹(۱۳)، ۷۷-۹۸.

سازمان برنامه و بودجه کشور. (۱۴۰۲). گزارش عملکرد اقتصادی سالانه. تهران: دفتر اقتصاد کلان.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی): <https://farsi.khamenei.ir>

نگاهداری، ب. (۱۴۰۲). تحلیل شعار سال ۱۴۰۴ در پیوستار شعارهای سال. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. دفتر مقام معظم رهبری. (۱۴۰۲). بیانات رهبر انقلاب درباره تولید و اقتصاد مقاومتی.

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴. (۱۳۸۴). تهران: مرکز ملی مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی.

مرکز آمار ایران. (۱۴۰۲). گزارش تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در حساب‌های ملی.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۴۰۲). گزارش تحلیل بودجه اجتماعی و سرمایه‌گذاری عمومی.

رهبر انقلاب اسلامی. (۱۴۰۲). بیانات در مورد تولید و اقتصاد مقاومتی. بازیابی از: <https://farsi.khamenei.ir>

- Romer, P. M. (۱۹۹۰). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, ۹۸(۵), S۷۱-S۱۰۲.
- World Bank. (۲۰۲۰). *Doing Business ۲۰۲۰: Comparing Business Regulation in ۱۹۰ Economies*. Washington, DC: World Bank Group.
- Todaro, M. P., & Smith, S. C. (۲۰۲۰). *Economic Development* (۱۳th ed.). Pearson Education.
- Romer, P. M. (۱۹۹۰). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, ۹۸(۵, Part ۲), S۷۱-S۱۰۲.
- World Bank. (۲۰۲۳). *World Development Indicators*. Retrieved from <https://databank.worldbank.org>
- IMF. (۲۰۲۲). *Investment and Productivity in the Global Economy*. Retrieved from <https://www.imf.org>
- OECD. (۲۰۲۱). *Measuring Capital: OECD Manual*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- International Monetary Fund. (۲۰۲۲). *Investment and Productivity: Global Trends*. Washington, DC: IMF Publications.
- Lucas, R. E. (۱۹۸۸). On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*, ۲۲(۱), ۳-۴۲.
- OECD. (۲۰۲۰). *The Framework for Policy Action on Inclusive Growth*. Paris: OECD Publishing.
- Solow, R. M. (۱۹۵۶). A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, ۷۰(۱), ۶۵-۹۴.
- Keynes, J. M. (۱۹۳۶). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan.
- World Bank. (۲۰۲۱). *Creating Jobs Through Investment*.
- OECD. (۲۰۲۱). *Measuring Productivity and Technology Adoption*. Paris: OECD Publishing.
- Becker, G. S. (۱۹۶۴). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.

- World Bank. (٢٠٢٢). Social Investment for Inclusive Growth. Washington, DC: World Bank Publications.
- World Bank. (٢٠٢١). Inclusive Growth and Regional Development: Policy Approaches. Washington, DC: World Bank Publications.
- World Bank. (٢٠١٩). World Development Report ٢٠١٩: The Changing Nature of Work. Washington, DC: World Bank.

پیوست ۱) برنامه عملیاتی دستگاههای اجرایی استان در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ (گزارش سه ماهه اول ۱۴۰۴)

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد		
اداره کل صنعت معدن و تجارت	سرمایه گذاری جذب شده در بخش صنعت	میلیارد ریال	۳۷۳	۱۱۸۹	۳۹۶	۸۰۰	براساس صدور مجوزهای پروانه بهره برداری صنعتی
	سرمایه گذاری جذب شده در بخش معدن	میلیارد ریال	۷۲۷			۴۰۰	براساس صدور مجوزهای پروانه بهره برداری معدنی
	سرمایه گذاری جذب شده در بخش تجارت داخلی	میلیارد ریال	۲۳۴	۳۲۹	۲۲۱	۳۰۰	براساس صدور پروانه کسب اصناف
	شناسایی و افزایش ظرفیت های جدید واحدهای صنعتی در قالب اجرای طرح توسعه و تکمیل زنجیره تولید (صنایع معدنی و استراتژیک استان)	تن	۰	۶۵۰۵۰	۰	۵۰۰۰۰۰	پیگیری و حمایت از واحدهای تولیدی استان در راستای افزایش ظرفیت تولید با بهره برداری از طرح های توسعه ای (کنسانتره آهن، اسکلت فولادی سوله، ظروف فولادی و آهنی)
	احیاء واحدهای صنعتی و معدنی راكد	تعداد واحد	۰	۵	۰	۲۰	شناسایی و رفع مشکلات واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی در کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید
	پیگیری تکمیل طرح های مهم و شاخص نیمه تمام در سطح استان	تعداد طرح	۰	۱	۱	۶	پیگیری و رفع مشکلات طرح های نیمه تمام مهم استان (پیوست) در کارگروه های ذیربط
	قراردادهای واگذاری	تعداد	۰	۰	۳	۵۰	
شهرکها	افزایش ظرفیت واحدهای تولیدی	واحد	۰	۰	۰	۹	
	شهرکها و نواحی صنعتی مصوب	تعداد	۰	۰	۰	۲	
	گزارش کارشناسی در خصوص شعار سال	پژوهش	٪۴۰	٪۴۰	٪۲۰		تنظیم گزارش کارشناسی در خصوص اقدامات عملیاتی قابل اجرا در سطح استانی و ملی در راستای شعار سال و راهکارهای دارای خروجی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان	برگزاری همایش مشارکت مردم در سرمایه گذاری توسط دبیرخانه بخش خصوصی استان	درصد		٪۶۰	٪۴۰		طراحی فرم ایده های نوآورانه - داوری طرح ها - ساخت لینک ثبت نام ایده های سرمایه گذاری توسط اتاق بازرگانی بیرجند
	تالیف کتاب با موضوع سرمایه گذاری تولیدی در خراسان جنوبی: (فرصت ها و راهکارها)	پژوهش	٪۱۰	٪۳۰	٪۷۰		این تالیف در دست ویرایش و تکمیل می باشد
	ارزیابی انطباق محصولات خام کشاورزی	تعداد ارزیابی انطباق	۲۰	۲۰	۰	۵۰	در راستای ماده ۱۷ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد و بند خ ماده ۷۱ قانون برنامه هفتم پیشرفت ۱- آزمون میزان باقی مانده آفت کش ها در محصولات کشاورزی طبق استانداردهای ملی ایران ۲- آزمون میزان فلزات سنگین طبق استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۹۶۸

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	ارزیابی انطباق سوخت مایع	تعداد ارزیابی انطباق	۰	۰	۱	۲	۴	در راستای بند ب ماده ۴۶ قانون برنامه هفتم پیشرفت و ماده ۱۸ قانون هوای پاک ۱- نمونه برداری از جایگاه و انبار ۲- آزمون نمونه های استخراج شده ۳- تهیه گزارش ارزیابی انطباق
	ارزیابی انطباق مشتقات و فرآورده های نفتی صادراتی	تعداد ارزیابی انطباق	۰	۰	۱	۲	۴	در راستای شعار سال ۱- نمونه برداری ۲- انجام آزمون مقایسه ای
	ارزیابی انطباق کالاهای صادراتی و وارداتی	تعداد ارزیابی انطباق	۰	۰	۱	۳	۶	در راستای شعار سال ۱- بازرسی ۲- نمونه برداری ۳- انجام آزمون مقایسه ای
	نظارت و توسعه استاندارد سازی، کنترل بازار، تقویت زیرساخت ها و تامین تجهیزات آزمایشگاه های مرجع	میزان تامین اعتبار	۰	۰	۰	۰		قانون بودجه سال ۱۴۰۴
سازمان جهاد کشاورزی استان	احداث نیروگاه خورشیدی در جوار چاه های کشاورزی	حلقه چاه	۵۵	۶۳	۸۱	۱۲۰	۲۵۰	پیگیری تسهیلات برای احداث نیروگاه خورشیدی با انعقاد تفاهم نامه با بانک عامل ، پیگیری کمک به سهم آورده متقاضیان ، پیگیری خرید تضمینی برق در تمام ایام سال
	پیگیری توسعه مجتمع گلخانه ای و تامین آب مورد نیاز	۰	۰	۰	۰	۱۴ لیتر در ثانیه	۲۶ لیتر در ثانیه	اعداد ذکر شده آب مورد نیاز بر اساس لیتر در ثانیه جهت تامین کسری آب شهرک های گلخانه ای موجود می باشد (دارای زیر ساخت) - از ابتدای سال ۶ واحد گلخانه در استان به بهره برداری رسیده و انعقاد قرارداد واگذاری ۲۶ واحد گلخانه در شهرک های گلخانه ای استان- تکمیل بخشی از زیرساخت شهرک های گلخانه ای مازان خوسف و زیرکوه - و برنامه جاری: شامل پیگیری تامین آب و واگذاری واحدهایی که تامین آب صورت گیرد و ادامه تکمیل زیرساخت شهرک ها
	پیگیری مجتمع تخصصی زرشک	۰	۰	۰	۰	از مجوز زمین از سازمان تات	از مجوز شهرک اختصاصی زرشک از هیئت مدیره شرکت شهرک های کشاورزی و شروع مطالعات	از مجوز کلی ایجاد شهرک های بارگامی زرشک

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	اجرای سیستم های نوین آبیاری	هکتار	۸۳	۱۴۰	۶۰	۵۵۰	۵۲۰۰	اجرای طرح های آبیاری تحت فشار و کم فشار از ابتدای سال جاری به میزان ۲۸۳ هکتار و اجرای برنامه در صورت تامین اعتبار از محل منابع استانی و ملی
	احیا و مرمت قنوات	کیلومتر	۷	۷	۵	۵۰	۲۵۰	مرمت و بازسازی قنوات در سطح استان به میزان ۱۹ کیلومتر از ابتدای سال جاری و اجرای برنامه در صورت تامین اعتبار از محل منابع استانی و ملی
	طرح های انتقال آب با لوله و کانال	کیلومتر	۰	۰	۱۰	۴۰	۲۰۰	طرح انتقال آب با لوله به میزان ۱۰ کیلومتر از ابتدای سال جاری و اجرای برنامه در صورت تامین اعتبار از محل منابع استانی و ملی
	راه اندازی مرکز پرتوتابی گاما	-	بازدید از بخش کشاورزی استان توسط پژوهشکده کشاورزی هسته ای پژوهشگاه علوم و فنون هسته ای سازمان انرژی اتمی بمنظور شناسایی مناطق مستعد			جانمایی و پیگیری صدور مجوزهای لازم	تامین تجهیزات و راه اندازی مرکز پرتوتابی استان	پیگیری صدور مجوزهای لازم، تامین تجهیزات و راه اندازی مرکز پرتوتابی گاما
سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان	دام صنعتی و نیمه صنعتی	کلیه مجوزها (تاسیس، بهره برداری، توسعه، موافقت اصولی، بهسازی و نوسازی)	۲۹	۳۲	۲۵	۱۸۰	۳۶۰	
	شیلات صنعتی و نیمه صنعتی		۱	۱	۰	۵	۱۰	
	طیور صنعتی و نیمه صنعتی		۳۰	۳۶	۳۷	۲۰۶	۴۰۰	
	گلخانه		۸	۳	۷	۳۶	۷۰	
	قارچ		۲	۰	۰	۵	۱۰	
	آبزی پروری روستایی و غیرصنعتی		۰	۰	۰	۱۰	۲۵	
	دامداری روستایی و غیرصنعتی		۱۳	۲۱	۲۱	۱۰۰	۲۰۰	
	میدان عرضه دام		۲	۶	۰	۱۰	۱۵	
اداره کل دامپزشکی استان	پیشگیری و مبارزه با انواع بیماریهای واگیر دامی و مشترک بین انسان و حیوان	واکسیناسیون / نوبت سر	۵۴۰,۴۶۹	۹۵۲,۰۵۴	۹۷۲,۲۱۱	۳,۴۷۷,۷۲۳	۵,۷۳۸,۶۱۸	حفظ و حراست از سرمایه های دامی استان با ارائه خدمات بهداشتی درمانی رایگان در روستاها، مناطق محروم و مرزی - تحقق ۱۰۰ درصدی پوشش واکسیناسیون بر اساس برنامه های ابلاغی دفتر بهداشت و مدیریت بیماریهای دامی سازمان با هدف پیشگیری از بیماریهای واگیر دامی و مشترک بین انسان و دام - کاهش موارد ابتلای انسانی به بیماریهای مشترک بین انسان و دام
	پایش و مراقبت بیماری سل و بروسلوز	تعداد تست	۲۷۲	۱,۱۸۹	۱,۷۷۹	۱۳,۷۷۷	۲۶,۰۸۸	
	تشخیص زود هنگام، هشدار به موقع، پیشگیری و واکنش سریع بیماری های طیور	معاینه تخصصی و نمونه برداری	۹۶ واحد- ۱۵۹۵ پرنده	۴۴ واحد- ۷۶۴ پرنده	۲۲ واحد- ۸۹۲ پرنده	۳۰۰ واحد- ۴۵۰۰ پرنده	۶۰۰ واحد- ۹۰۰۰ پرنده	با هدف پایداری تولید و حفظ سرمایه موجود، مراقبت واحدهای طیور در تمام موارد شامل بررسی و بهبود وضعیت امنیت زیستی، بررسی و مراقبت بیماریها و وضعیت بهداشتی بصورت مستمر صورت می گیرد.

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	افزایش ایمنی طیور بومی علیه نیوکاسل با واکسیناسیون سراسری و همزمان	نوبت سر واکسیناسیون	۰	۰	۰	۳۲۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰	با هدف پایداری تولید انجام دو نوبت واکسیناسیون نیوکاسل طیور بومی با واکسن رایگان نیوکاسل هدف گذاری شده است. تا کنون ۱۱ مرحله اجرا شده و مرحله دوازدهم تا کنون ابلاغ نشده است ولی در شش ماه اول سال ۱۴۰۴ اجرا خواهد شد
	صدور گواهی بهداشتی حمل بین استانی	تعداد گواهی حمل	۲,۰۲۸	۲,۴۶۳	۲,۵۱۳	۱۳,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	تقویت قرنطینه و امنیت مرزی، شناسایی و ردیابی دام، مواد غذایی و فرآورده های با منشاء دام، خوراک دام، دارو و فرآورده های بیولوژیک
	صدور گواهی ترانزیت صادرات/ واردات	تعداد گواهی حمل	۳۲	۳۰	۲۷	۱۷۰	۳۵۰	
	ارتقا فرایند شناسایی واحدهای مبدا و مقصد	تعداد شناسه	۳۰	۲۵	۲۸	۱۸۰	۳۶۰	
	رصد و پایش دارو های دامپزشکی	درصد	۳۰	۳۰	۳۰	۵۰	۱۰۰	رصد و پایش دارو های دامپزشکی به منظور جلوگیری از قاچاق و احتکار از طریق راه اندازی سامانه دارویی
	رصد و پایش مصرف آنتی بیوتیک	درصد	۳۰	۳۰	۳۰	۵۰	۱۰۰	رصد و پایش مصرف آنتی بیوتیک، هورمون ها و جلوگیری از پدیده سلامت محور مقاومت آنتی بیوتیکی از طریق راه اندازی سامانه نسخه نویسی الکترونیک
	راه اندازی سامانه های پایش لحظه ای دمای سردخانه های نگهداری واکسن	درصد	۲۰	۲۵	۳۰	۴۰	۷۰	راه اندازی سامانه های پایش لحظه ای دمای سردخانه های نگهداری واکسن به منظور تضمین سلامت واکسن تا تحویل به مصرف کننده و افزایش تاثیر واکسیناسیون
	بازدید کارشناسی و نمونه برداری	تعداد بازدید نمونه برداری	۱۰	۳۸	۳۵	۱۵۶	۳۶۳	ارتقاء ایمنی مواد غذایی و فرآورده های با منشاء دام، فرایند تضمین و کنترل کیفیت، خوراک دام، دارو، فرآورده های بیولوژیک و خدمات مرتبط با دامپزشکی
	بازدید نظارتی و ممیزی مراکز تحت پوشش واحدهای تولیدی فراوری واردات و صادرات مراکز بسته بندی توزیعی عرضه و خودروهای حمل دام مواد غذایی و فرآورده های دامی	تعداد بازرسی	۴,۶۵۲	۴,۲۲۱	۴,۴۵۵	۲۵,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	
	صدور مجوز فعالیت کارگاههای تولیدی صنایع دستی	مجوز	۱۰	۴۲	۴۸	۲۳۰	۳۱۶	ارائه آموزش های عمومی و تخصصی صنایع دستی و اعطای تسهیلات به متقاضیان منجر به ایجاد کارگاههای تولیدی انفرادی یا تجمیعی در رشته های مصوب صنایع دستی می شود. در این راستا هدایت آموزش ها و تسهیلات در راستای زنجیره های ارزش تولیدی صنایع دستی استان در اولویت می باشد

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	برگزاری و مشارکت در بازارچه ها و نمایشگاهها	نمایشگاه	۵۹#	۵	۳	۷۲	۸۵	معرفی هنرمندان و تولید کنندگان دارای مجوز برای حضور در نمایشگاهها و بازارچه های شهرستانی، استانی، کشوری و بین المللی برای عرضه و بازاریابی تولیدات و پایداری و توسعه اشتغال و افزایش درآمد
	صدور موافقت اصولی	تعداد	-	۷	۱	۱۰	۱۵	بروزرسانی بسته های سرمایه گذاری و صدور مجوزهای بی نام سرمایه گذاری
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان جنوبی	صدور مجوز	مجوز	۱	۳	۲	۱۱	۳۰	صدور مجوز در زمینه های مؤسسات چند و تک منظوره هنری و فرهنگی هنری و قرآن و عترت و سینمایی ، انتشارات ، رسانه ها ، چاپخانه و کانونهای آگهی و تبلیغات نگارخانه ها ، آموزشگاههای آزاد هنری و مراکز مهارت آموزی
	تسهیلات اشتغال خانگی	مورد	-	-	-	۲۰	۵۰	اعطای تسهیلات مشاغل خانگی که متولی آن فرهنگ و ارشاد اسلامی می باشد
	گفتمان سازی	رویداد	-	۱	-	۵	۱۰	تربیت و کرسی های آزاد در میادین و دانشگاهها - تهیه پیوست فرهنگی
	واگذاری زمین در جهت حمایت از سرمایه گذاران (احداث نیروگاه خورشید، مجتمع گردشگری تفریحی)	متر مربع	-	-	-	۱۴۵۸۶۰	-	برنامه ها: ۱) واگذاری زمین مجموعاً به متراژ ۱۴۳۳۶۰ در سه شهر فردوسف بشرویه سرایان جهت احداث نیروگاه خورشیدی ۲) واگذاری ۲۵۰۰ متر مربع زمین جهت احداث مجتمع گردشگری و تفریحی اقدامات: الف) اخذ مجوز واگذاری ب) فرآیند قیمت گذاری
اداره کل راه و شهرسازی استان	حمایت از تولید مسکن (پروژه انبوه سازی نهضت ملی مسکن)	واحد مسکونی	-	-	-	۱۲۷۲	۲۰۷۲	برنامه تکمیل و تحویل واحدهای مسکونی پروژه انبوه سازی نهضت ملی مسکن در جهت حمایت از تولید بخش مسکن به عنوان یکی از پیشران های بخش های اقتصادی کشور
	بهبود زیرساخت های اقتصادی با کمک توسعه حمل و نقل جاده ای	کیلومتر	-	۶	-	۴۶	۹۸	تکمیل و بهره برداری از باندهای دوم و راههای مواصلاتی استان
شرکت گاز استان	گازرسانی به واحد های صنعتی در سطح استان	۷۰ واحد	۱	۵	۵	۳۰	۷۰	اجرای شبکه های تغذیه و توزیع واحدهای صنعتی تولیدی و نصب ایستگاهها و انشعابات مورد نیاز ، بهره گیری از مصوبه شورای اقتصاد جهت پوشش هزینه های گازرسانی به واحدهای صنعتی و تولیدی متناسب با میزان مصرف سوخت مایع/پیگیری اخذ مجوزات لازم از نهادهای ذیربط

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
شرکت آب و فاضلاب استان	آبرسانی به شهرها، روستاها	میلیون متر مکعب	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۵	۰.۸	توسعه تاسیسات آبرسانی شهری و روستایی و افزایش توان تولید
	افزایش جمعیت تحت پوشش آب شهری	هزار نفر	۰	۱	۱	۵	۱۰	توسعه آبرسانی شهری
	اجرای طرح‌های آبرسانی به روستاها	روستا	۵	۲	۴	۷۰	۵۰	آبرسانی و پایدار سازی آبرسانی روستایی
	افزایش جمعیت تحت پوشش شبکه فاضلاب شهری	درصد	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۵	۲	۱	توسعه تاسیسات فاضلاب شهری
	احداث تصفیه‌خانه فاضلاب	هزار متر مکعب در شبانه روز	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۲	۲	احداث تصفیه خانه فاضلاب شهر قاین
	ایجاد تاسیسات جمع‌آوری، تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب در روستاها	روستا	۰	۰	۰	۰	۰	درسالهای آتی برنامه هفتم پیش بینی شده است
	ساخت مخازن ذخیره آب	میلیون متر مکعب در سال	۰	۰	۰.۱	۰.۰۱۴۵	۰.۰۱۴۵	احداث مخازن ذخیره جدید
	کاهش آب بدون درآمد از طریق اجرای فعالیتهای فنی و اجرایی مرتبط	درصد	۰.۰۲۵	۰.۰۵	۰.۲۵	۱	۱.۵	اصلاح و بازسازی خط و شبکه و انشعابات و تعویض کنتورهای معیوب
پارک علم و فناوری	تجاری سازی فناوری	میلیارد ریال	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۰,۸۰۰	فروش محصولات
		هزار دلار	۱,۲۸۳	۰	۰	۰	۱,۳۸۶	صادرات محصولات
		میلیارد ریال	۰	۰	۰	۰	۵۰	میزان تسهیلات و اعتبارات حمایتی اعطاشده به شرکت‌ها
		تعداد	۰	۰	۱۲۲	۰	۲۰۰	محصولات تجاری‌شده
	اشتغال آفرینی	تعداد	۰	۰	۵۸	۶۶	۶۶	طرح دستیار فناوری در راستای بهبود توانمندی دانشجویان در حوزه مهارت های مرتبط با کسب و کار (با توجه به اینکه این طرح هنوز در حال برگزاری است، تا خرداد ماه تعداد ۵۸ دانشجو ثبت‌نامشان نهایی شده است؛ با در نظر گرفتن روند فعلی و باتوجه به اینکه تعداد ۸ دانشجو هنوز درحال ویرایش مدارک هستند پیش‌بینی می‌شود که تا پایان ۶ ماهه اول و دوم سال ۱۴۰۴ تعداد ثبت‌نام‌های نهایی به ۶۶ نفر افزایش یابد)
		تعداد	۰	۳	۴	۱۵	۱۵	طرح نوآفرین صنعت ساز (شکل گیری هسته های فناور و نوآور دانشجویی)
		تعداد	۰	۰	۰	۱	۱	تسهیل در ایجاد مراکز نوآوری و مراکز رشد و پردیس ها
	توسعه فناوری و نوآوری (زیرساختی و حمایتی)	متر مربع	۱,۳۷۶	۰	۰	۰	۲,۸۷۶	توسعه فضای کارگاهی و آزمایشگاهی

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	جذب و هدایت سرمایه گذاری	متر مربع	۰	۰	۰	۲,۵۰۰	۵,۰۰۰	واگذاری اراضی سایت
		میلیارد ریال	۰	۰	۰	۰	۱۰۰	میزان سرمایه گذاری جذب شده
		تعداد	۰	۰	۰	۰	۲	تفاهم نامه های سرمایه گذاری منعقد شده با صندوق ها، شرکت ها و سرمایه گذاران خطر پذیر
اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان	صدور پروانه کار	فقره	۰	۱۹	۲	۲۵	۴۰	
	تمدید پروانه کار	فقره	۴	۱	۲	۴۰	۸۰	
	گشت مشترک شناسایی اتباع غیر مجاز در راستای حمایت از نیروی کار ایرانی	تیم	۱۹	۴۴	۱۲	۱۵۰	۳۰۰	
	راهبری صادرات شرکت های تعاونی	هزار دلار		۱۸۰۹	۱۵۰۰	۵۰۰۰	۱۵۰۰۰	مکاتبه با شهرستانها بمنظور شناسایی صادرات مستقیم و غیر مستقیم تعاونی ها نامه شماره ۲۲۵۶ مورخ ۱۴۰۴/۱/۲۷ پیگیری صادرات شرکت های تعاونی از گمرک و سازمان میراث فرهنگی /گردشگری و صنایع دستی استان
	تشکیل و تبدیل تعاونی های خورشیدی و تجدید پذیر	تعاونی	۱	۱		۵	۱۰	برگزاری کمیته تخصصی انرژی های تجدید پذیر در مورخ ۱۴۰۴/۳/۱۰ با حضور دستگاه های اجرایی از جمله: منابع طبیعی / امور اراضی / برق / نهادهای حمایتی : کمیته امداد / بنیاد برکت / بنیاد علوی --- اختصاص سهمیه تشکیل تعاونی های نیروگاه خورشیدی به شهرستانه طی نامه شماره ۱۴۰۷ مورخ ۱۴۰۴/۱/۲۳
	برگزاری جشنواره امتنان	جشنواره		۱		۱	۰	تقدیر از ۳۴ کارگر ، گروه کار و واحد نمونه و برتر استان با حضور و اهدای لوح توسط استاندار معزز و در محل استانداری انجام ، ضمنا این فرایند بصورت شهرستانی و در ۱۱ شهرستان نیز انجام می گیرد و بالغ بر ۴۰۰ کارگر ، گروه کار و واحد در این جشنواره سالانه تجلیل می گردند
	برگزاری فرایند انتخاب و معرفی کارگران ، گروههای کار و واحدهای نمونه و برتر استان	مورد					۱	این فرایند با توجه به ابلاغ وزارت متبوع از مهر یا آبان آغاز به سراسر استان اطلاع رسانی و کارگران شاغل در بخش های صنعت ، کشاورزی و خدمات که در قالب فرد و یا گروه و ابداع ، اختراع ، خلاقیت و نوآوری داشتند و یا واحدهایی که با نوآوری و خلاقیت نسبت به افزایش شاخص ها موفق بوده اند در این فرایند ثبت نام می نمایند ، سپس و داوری انجام و در هفته کار و کارگر سال بعد ۵۵ تا ۱۱ اردیبهشت مراسم تجلیل از قالب جشنواره با حضور استاندار برگزار می گردد

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد		
							ضمناً فرایند کشوری نیز انجام و نفقات برتر کشور نیز توسط ریاست محترم جمهور و با حضور هیأت وزیران و مدیران کشوری مورد تجلیل و تقدیر قرار می گیرند
	نظارت بر اقدامات منجر به طرح طبقه بندی مشاغل در کارگاههای مشمول قانون کار	طرح	۰	۱	۱	۱۰	احصاء واحد های مشمول اجرای طرح طبقه بندی مشاغل توسط مدیریت روابط کار، مکاتبه با واحد های مشمول اجرای طرح طبقه بندی ، نظارت بر اجرای طرح طبقه بندی مشاغل توسط مدیریت روابط کار به صورت مستمر
اداره کل آموزش فنی و حرفه ای خراسان جنوبی	واگذاری فرصت های سرمایه گذاری	فرصت				انقضاد قرارداد	شناسایی ۲ فرصت سرمایه گذاری در شهرستان فردوس و طبس شامل : ۱- توسعه تجهیز و بهره برداری مرکز مهارت آموزی خانکوک فردوس که فراخوان انجام شده و در مرحله انعقاد قرارداد می باشد ۲- توسعه تجهیز و بهره برداری مرکز تخصصی ایمنی معادن طبس که در مرحله انتشار فراخوان می باشد
	کارافن (توسعه زیرساخت خود اشتغالی کارآموزان)	فروشگاه			۱	-	۱- راه اندازی فروشگاه در محل مرکز خواهران بیرجند و ثبت برند محصولات تولیدی مرکز تحت عنوان "مهتراش" ۲- راه اندازی وبسایت و فروشگاه مجازی در سطح شهرستانی و پیگیری گسترش فعالیت های فروشگاه مجازی در سطح استانی و کشوری ۳- شناسایی مهارت آموختگان متقاضی تولید در سطح استان و معرفی به مرکز خواهران بیرجند به عنوان محل دائمی فروشگاه فیزیکی و مجازی محصولات تولیدی
	ایجاد کنسرسیوم مهارت استانها	مورد			۱	پیگیری جذب اعتبارات استانی	تشکیل کنسرسیوم مهارت در استان با حضور ۱۰ شرکت فعال و سرمایه گذاری از طرف شرکت های عضو
	صدور جواز تاسیس	تعداد		۱	۱	۵	۹
منطقه ویژه بیرجند	واحدهای در حال ساخت	تعداد	۵۶	۱	۱	۶۵	۷۸
	واحدهای به بهره برداری رسیده	تعداد		۱	۱	۴	۹
	مشارکت در برگزاری نمایشگاه توانمندی های صادراتی استان با کشور افغانستان	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰۰	۱۰۰
	شرکت در نمایشگاه و برگزاری نشست ها با تجار داخلی و خارجی	درصد	۱۰	۱۰	۵	۵۰	۱۰۰

نام دستگاه	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			پیش بینی ۶ ماهه اول ۱۴۰۴	پیش بینی ۱۲ ماهه ۱۴۰۴	برنامه ها و اقدامات
			فروردین	اردیبهشت	خرداد			
	بروز رسانی مستمر کتاب فرصت های سرمایه گذاری در منطقه ویژه اقتصادی	درصد	۱۰	۱۰	۱۰	۵۰	۱۰۰	
	دعوت از مقامات کشورهای افغانستان و پاکستان برای بازدید از منطقه ویژه و آشنایی با ظرفیت های منطقه	درصد	۵	۲۰	۵	۵۰	۱۰۰	
	مشارکت در برگزاری همایش مشارکت مردم در سرمایه گذاری	درصد	۳۰	۳۵	۳۵	۱۰۰	۱۰۰	عدم برگزاری همایش
	اجرای طرح توسعه سایت مرزی	درصد	۶۰	۳۰	۱۰	۱۰۰	۱۰۰	
	جذب سرمایه گذار با اولویت جذب سرمایه گذار خارجی	درصد	۱۰	۱۰	۱۰	۵۰	۱۰۰	
	صدور کارت هوشمند رانندگان	عدد	۸۷	۶۶	۴۴	۸۰	۲۴۰	
اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	پروانه فعالیت تاسیس شرکت حمل و نقل کالا	مورد	۱	۱	۱	۳	۱۰	
	پروانه فعالیت تاسیس شرکت حمل و نقل مسافر	مورد	۰	۰	۰	۱ (شعبه)	۱ شعبه - ۱ شرکت	
	صدور موافقت اصولی احداث مجتمع خدماتی-رفاهی	مورد	۱	۰	۲	۱۲	۲۵	تسهیل در فرآیند صدور موافقت اصولی

منبع: اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان خراسان جنوبی

پیوست ۲) وضعیت تولید و سرمایه گذاری در راستای تحقق شعار سال ۱۴۰۴ (گزارش سه ماهه اول ۱۴۰۴)

دستگاه	شاخص	بخش اقتصادی	عنوان	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			جمع کل
					فروردین	اردیبهشت	خرداد	
صنعت	سرمایه گذاری مصوب (جواز تاسیس صنعتی)	صنعت	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۴	۱۷	۱۱	۳۲
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۳۵۶۹۶۰	۹۶۱۴۷۲۶۲	۴۵۹۶۸۴۱۳	۱۴۲۴۷۲۶۳۵
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۲۵	۶۱۱	۱۲۱۳	۱۸۴۹
	سرمایه گذاری درحال انجام (جواز تاسیس صنعتی)	صنعت	تعداد طرح سرمایه گذاری درحال ساخت	تعداد				۰
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				۰
	سرمایه گذاری انجام شده (پروانه بهره برداری صنعتی)	صنعت	تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۳	۳	۴	۱۰
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۳۷۳۱۸۰	۱۱۸۹۳۸۹	۳۹۶۰۸۰	۱۹۵۸۶۴۹
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۲۹	۳۱	۴۱	۱۰۱
معادن	سرمایه گذاری مصوب (پروانه اکتشاف معدن)	معدن	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۷			۷
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۲۰۹۵۶۰			۲۰۹۵۶۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	-			۰
	سرمایه گذاری درحال انجام (پروانه اکتشاف معدن)	معدن	تعداد طرح سرمایه گذاری درحال ساخت	تعداد				۰
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				۰
	سرمایه گذاری انجام شده (پروانه بهره برداری معدن)	معدن	تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۲			۲
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۷۲۷۵۵۲			۷۲۷۵۵۲
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۱۶۶			۱۶۶
تجارت داخلی	سرمایه گذاری مصوب (پروانه کسب صنعتی)	تجارت داخلی	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد				۰
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				۰
	سرمایه گذاری درحال انجام (پروانه کسب صنعتی)	تجارت داخلی	تعداد طرح سرمایه گذاری درحال ساخت	تعداد				۰
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				۰
		تجارت داخلی	تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۲۳۴	۳۲۹	۲۲۱	۷۸۴

دستگاه	شاخص	بخش اقتصادی	عنوان	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			جمع کل
					فروردین	اردیبهشت	خرداد	
	سرمایه گذاری انجام شده (پروانه کسب صنفی)		میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۲۳۴۰۰۰	۳۲۹۰۰۰	۲۲۱۰۰۰	۷۸۴۰۰۰
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۵۸۵	۸۲۳	۵۵۳	۱۹۶۱
جهاد کشاورزی	سرمایه گذاری مصوب	کشاورزی	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۷	۷	۴	۱۸
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۳۹۵۸۵۰	۱۳۰۰۹۰۰	۲۷۵۸۲۰	۱۹۷۲۵۷۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۲۵	۵۲	۱۰	۸۷
	سرمایه گذاری در حال انجام	کشاورزی	تعداد طرح سرمایه گذاری در حال ساخت	تعداد	۵	۳	۰	۸
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۲۱۵۶۰۰	۴۰۹۲۰۰	۰	۶۲۴۸۰۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۲۲	۸	۰	۳۰
	سرمایه گذاری انجام شده	کشاورزی	تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۱	۳	۳	۷
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۱۴۲۵۰	۸۷۹۷۰۰	۲۱۸۸۲۰	۱۱۱۲۷۷۰
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۱	۳۷	۸	۴۶
	شرکت آب منطقه ای	سرمایه گذاری مصوب		تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۰	۰	۰
میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده				میلیون ریال	۰	۰	۰	۰
اشتغال پیش بینی شده				نفر	۰	۰	۰	۰
سرمایه گذاری در حال انجام (گردشگری پیرامون منابع آبی)		خدمات	تعداد طرح سرمایه گذاری در حال ساخت	تعداد	۲	۰	۰	۲
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۴۸,۶۰۰	۰	۰	۴۸,۶۰۰
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۴	۰	۰	۴
سرمایه گذاری انجام شده			تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۰	۰	۰	۰
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۰	۰	۰	۰
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۰	۰	۰	۰
تعاون روستایی		سرمایه گذاری مصوب (نیروگاه خورشیدی)		تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۰	۰	۰
	میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده			میلیون ریال	۰	۰	۰	۰
	اشتغال پیش بینی شده			نفر	۰	۰	۰	۰
	سرمایه گذاری در حال انجام (نیروگاه خورشیدی)	انرژی	تعداد طرح سرمایه گذاری در حال ساخت	تعداد	۲	۱	۰	۳
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال	۲۰۵,۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰	۰	۴۷۵۰۰۰

دستگاه	شاخص	بخش اقتصادی	عنوان	واحد سنجش	عملکرد سه ماهه سال ۱۴۰۴			جمع کل
					فروردین	اردیبهشت	خرداد	
دستگاه	سرمایه گذاری انجام شده (تجهیزات کشاورزی)	کشاورزی	اشتغال پیش بینی شده	نفر	۴	۲	۰	۶
			تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۱	۰	۰	۱
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۷۲,۰۰۰	۰	۰	۷۲,۰۰۰
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۱	۰	۰	۱
میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	سرمایه گذاری مصوب	خدمات	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد	۰	۷	۲	۹
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیارد ریال	۰	۷۷۹	۹۷	۸۷۶
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۰	۴۰	۱۶	۵۶
			تعداد طرح سرمایه گذاری در حال ساخت	تعداد	۰	۰	۱	۱
	سرمایه گذاری در حال انجام	خدمات	میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیارد ریال	۰	۰	۵۸	۵۸
			اشتغال پیش بینی شده	نفر	۰	۰	۶	۶
			تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۲	۰	۰	۲
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیارد ریال	۴۰			۴۰
			اشتغال ایجاد شده	نفر	۴	۰	۰	۴
	سرمایه گذاری مصوب	خدمات	تعداد مجوزهای سرمایه گذاری صادره	تعداد				
			میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				
			تعداد طرح سرمایه گذاری در حال ساخت	تعداد				
ورزش و جوانان	سرمایه گذاری در حال انجام	خدمات	میزان سرمایه گذاری پیش بینی شده	میلیون ریال				
			اشتغال پیش بینی شده	نفر				
			تعداد طرح سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده	تعداد	۰	۵	۵	۱۰
			میزان سرمایه گذاری انجام شده	میلیون ریال	۰	۵۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰
	سرمایه گذاری انجام شده	خدمات	اشتغال ایجاد شده	نفر	۰	۲۵	۲۵	۵۰

منبع: اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان خراسان جنوبی